

“Ontmoeting Nieuwe Stijl”

Een kwestie van mogen of moeten?

Opdrachtgevers: Careander en Welstede - Erbij Horen

*Corrinne van Pommeren & Youetta Kamminga
Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
Christelijke Hogeschool Ede*

**Afstudeerbegeleider: Hanneke van Wijgerden-Snoek
Eerste beoordelaar: Timo Jansen
Mei 2015**

Colofon

Auteurs

Corrinne van Pommeren
Youetta Kamminga

Opdrachtgevers

Careander
Welstede – Erbij Horen

Werkveldbegeleiders

Jet van Verseveld
Marjo Sikkers

Opleiding

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Christelijke Hogeschool Ede
Afstudeerbegeleider: Hanneke van Wijgerden-Snoek
Eerste beoordelaar: Timo Jansen

Ede, mei 2015

Alles uit deze uitgave, met uitzondering van citaten van respondenten, mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotografie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de auteurs, mits er zorgvuldig verwezen wordt naar de auteurs.

Samenvatting

Voor een ontmoeting heb je altijd een ander nodig. Voor mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) is het leggen en houden van sociale contacten niet eenvoudig. Hoe ervaren zij het om een ontmoetingsplaats te bezoeken en wat verwachten ze er van? In hoeverre maakt het bezoeken van een ontmoetingsplaats deel uit van hun steunstructuur, of tegen welke belemmeringen lopen ze aan om een ontmoetingsplaats te bezoeken? Dit zijn een aantal vragen die richtinggevend zijn geweest voor dit onderzoek.

Ontmoetingsplaatsen zijn er al jaren. Vanwege het laagdrempelige karakter zijn deze inloopinitiatieven voor verschillende doelgroepen toegankelijk, zo ook voor mensen met een LVB.

Als gevolg van de kanteling, transities, decentralisaties of hoe u het maar noemen wilt, wordt er momenteel door beleidsmakers met andere ogen naar deze ontmoetingsinitiatieven gekeken. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om de ontmoetingsplaatsen breder toegankelijk te maken om de reeds ontstane verkokering tegen te gaan.

Careander en Welstede wilden graag onderzocht hebben waar ontmoetingsplaatsen aan moeten voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen.

Dit omdat zij verwachten dat er in het lopende jaar mogelijk een gat ontstaat in de steunstructuur van mensen met een LVB als gevolg van de transities en de bezuinigingen op individuele begeleiding.

Uit literatuuronderzoek en de afgenomen interviews onder zowel de doelgroep als professionals is gebleken dat de steunstructuur van mensen met een LVB naast het vaak geringe homogene informele netwerk voor een groot deel bestaat uit professionals.

Verder is uit de interviews gebleken dat de verwachtingen die er zijn van een ontmoetingsplaats en de bevorderende factoren om een ontmoetingsplaats te bezoeken in één lijn liggen met het huidige aanbod. Geconcludeerd is dat met name externe factoren zoals de ontmoeting, een kopje koffie met een praatje en het samen eten voldoende zijn om een deel van de steunstructuur te vullen. Op het gebied van interne factoren, zijnde persoonskenmerken, dient op een ontmoetingsplaats een professional aanwezig te zijn om de individuele behoeften te signaleren en te bundelen en bovendien verbinding te leggen tussen de bezoekers met gelijke interesses en behoeften. Naast een professional kan een vrijwilliger op de ontmoetingsplaats de bezoekers ondersteunen bij het contact maken met anderen, mede door het vertonen van voorbeeldgedrag.

Naar aanleiding van de conclusies zijn er een aantal aanbevelingen gedaan aan Careander en Welstede. Een belangrijke aanbeveling is bezoekers te betrekken bij een ontmoetingsplaats door hen een rol van gastvrouw/heer toe te bedelen. Dit om verbondenheid te creëren en het gevoel van 'nodig' zijn te versterken. Op deze manier ontstaat er een vorm van wederkerigheid die normaliter in relaties van mensen met een LVB vaak ontbreekt.

Inhoud

Voorwoord.....	6
Leeswijzer.....	7
Begrippenlijst.....	9
1 Verantwoording.....	10
1.1 Aanleiding van het onderzoek.....	10
1.2 Context en achtergrond	11
1.3 Theoretische kaders.....	12
1.4 Probleemstelling	13
1.5 Doelstelling en beoogde lezers.....	13
1.6 Resultaat	13
1.7 Vraagstelling.....	14
1.7.1 Hoofdvraag.....	14
1.7.2 Richtinggevende deelvragen.....	1
1.7.3 Toelichting	14
1.8 Verantwoording onderzoeksmethoden.....	15
1.8.1 Deelvraag 1: literatuurstudie en expertgesprek	16
1.8.2 Deelvraag 1 tot en met 4: interviews en veldonderzoek.....	16
1.9 Samenvatting.....	19
2 Steunstructuur	20
2.1 Inleiding	20
2.2 Relevantie deelvraag.....	20
2.3 Definitie steunstructuur	21
2.3.1 Informeel sociaal netwerk.....	21
2.3.2 Algemene voorzieningen.....	21
2.3.3 Collectieve voorzieningen.....	22
2.3.4 Individuele maatwerkvoorzieningen	22
2.4 Omvang steunstructuur en aard van de ondersteuning	22
2.4.1 Informeel sociaal netwerk.....	22
2.4.2 Algemene voorzieningen.....	26
2.4.3 Collectieve maatwerkvoorzieningen.....	27
2.4.4 Individuele maatwerkvoorzieningen	27
2.5 Specifieke aspecten in de steunstructuur.....	28
2.6 Samenvatting en conclusie deelvraag 1.....	30
3 Verwachtingen	32
3.1 Inleiding	32
3.2 Relevantie deelvraag.....	32
3.3 Definitie ontmoetingsplaats	32
3.4 Situering ontmoetingsplaats	33
3.5 Bekendheid en ervaringen met een ontmoetingsplaats	34
3.5.1 Doelgroep	34
3.5.2 Professionals	36
3.6 Veldonderzoek.....	39
3.7 Samenvatting en conclusie deelvraag 2.....	39
4 Bevorderende factoren.....	41
4.1 Inleiding	41
4.2 Relevantie deelvraag.....	41
4.3 Definitie interne en externe factoren	41
4.4 Interne factoren.....	42
4.4.1 Doelgroep	42
4.4.2 Professionals	43
4.5 Externe factoren.....	43

4.5.1	Doelgroep	43
4.5.2	Professionals	45
4.6	Wondervraag	47
4.7	Samenvatting en conclusie deelvraag 3.....	48
5	Belemmerende factoren.....	49
5.1	Inleiding	49
5.2	Relevantie deelvraag.....	49
5.3	Interne factoren.....	49
5.3.1	Doelgroep	49
5.3.2	Professionals	50
5.4	Externe factoren.....	51
5.4.1	Doelgroep	52
5.4.2	Professionals	53
5.5	Samenvatting en conclusie deelvraag 4.....	54
6	Conclusies en discussie	56
6.1	Belangrijkste resultaten	56
6.2	Discussie	57
6.3	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	58
6.4	Aanbevelingen voor de praktijk.....	59
7	Literatuurlijst	61
8	Bijlagen	65
	Bijlage 1: organigram Careander	65
	Bijlage 2: organigram Welstede	66
	Bijlage 3: wervingsmateriaal respondenten	67
	Bijlage 4: protocol interview face-to-face inclusief topics	69
	Bijlage 5: protocol E-interview (professionals) inclusief topics	72
	Bijlage 6: definiëring kernlabels en codering	74
	Bijlage 7: bronnenboek	75

Voorwoord

Voor u ligt ons onderzoeksrapport 'Ontmoeting Nieuwe Stijl', *Een kwestie van mogen of moeten?*

In dit rapport wordt het onderzoek beschreven dat wij in opdracht van Careander en Erbij Horen hebben uitgevoerd onder de doelgroep mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen. Het onderzoek richt zich op de steunstructuur van mensen met een LVB in relatie tot het bezoeken van een ontmoetingsplaats.

Erbij Horen is een afdeling van welzijnsorganisatie Welstede en werkt aan vrijetijdsbesteding en participatie voor mensen met een beperking.

Careander is een zorgorganisatie die mensen met een verstandelijke beperking ondersteunt op het gebied van wonen, werken of dagbesteding en vrije tijd.

Beide organisaties zijn betrokken bij één of meerdere ontmoetingsinitiatieven in Ede en wilden onderzocht hebben waaraan een ontmoetingsplaats moet voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB. Wij hebben deze onderzoeksvraag met veel enthousiasme opgepakt.

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder de bereidwilligheid en medewerking van alle respondenten. Daarom allereerst een woord van dank aan de respondenten die hebben deelgenomen aan de persoonlijke interviews. Ondanks dat het soms heel spannend was, of veel energie vergde, heeft men toch deelgenomen aan de interviews. Ook de contactpersonen die vanuit de verschillende zorgorganisaties participeren in het brede overleg ontmoetingsplaatsen willen we hartelijk danken voor zowel hun bijdrage ten aanzien van de werving van respondenten als ook voor hun eigen bijdrage aan het E-interview. Daarnaast willen we de verschillende ontmoetingsplaatsen die wij in het kader van dit onderzoek bezochten -en die ons gastvrij hebben onthaald- hartelijk danken.

Ook willen we Jet van Verseveld en Marjo Sikkers bedanken voor de prettige samenwerking. Zij hebben ons namens onze opdrachtgevers gaandeweg het onderzoeksproces gevolgd en van feedback voorzien. Tot slot een woord van dank aan onze afstudeerbegeleider Hanneke van Wijgerden voor de begeleiding, het meelesen en meedenken tijdens ons onderzoek en het schrijven van dit rapport.

Wij stellen uw belangstelling voor ons onderzoek op prijs en hopen dat onze onderzoeksresultaten van meerwaarde zullen zijn bij de invulling en uitvoering van bestaande en nog nieuw te starten ontmoetingsplaatsen binnen de gemeente Ede.

Kunnen mensen met een LVB zelf kiezen of ze naar een ontmoetingsplaats willen gaan? Een kwestie van mogen of moeten.....

Ede, mei 2015

Corrinne van Pommeren
Youetta Kamminga

Leeswijzer

Hoofdstuk 1

In dit hoofdstuk geven we een verantwoording van ons onderzoek. In §1.1 kunt u de aanleiding van het onderzoek lezen en in §1.2 beschrijven we de context en achtergrond. Vervolgens worden in §1.3 de theoretische kaders uitgelegd en in §1.4 kunt u de probleemstelling lezen. In §1.5 staat beschreven wat de doelstelling is van het onderzoek en wie de beoogde lezers zijn. In §1.6 wordt beschreven welk resultaat we voor ogen hebben en in §1.7 formuleren we de hoofdvraag en richtinggevende deelvragen. Tenslotte geven we in §1.8 een verantwoording van de onderzoeksmethoden en sluiten we met §1.9 door middel van een samenvatting het eerste hoofdstuk af.

De hierna volgende hoofdstukken geven de resultaten van de onderzoeksmethoden weer.

Hoofdstuk 2

In dit hoofdstuk behandelen we de vraag: ‘Hoe ziet de steunstructuur eruit van een persoon met een LVB?’ In §2.1 wordt inleidend het belang van een steunstructuur uitgelegd. In §2.2 wordt de relevantie van deze deelvraag beschreven en in §2.3 wordt de definitie van steunstructuur gegeven. In §2.4 kunt u lezen over de omvang van de steunstructuur en de aard van ondersteuning. In §2.5 worden specifieke aspecten in de steunstructuur beschreven. Het hoofdstuk wordt in §2.6 met een samenvatting en conclusie afgesloten.

Hoofdstuk 3

In dit hoofdstuk beantwoorden we de vraag: ‘Welke verwachtingen hebben mensen met een LVB van een ontmoetingsplaats?’ In §3.1 leiden we het hoofdstuk in om vervolgens via §3.2 de relevantie van de deelvraag, §3.3 definitie ontmoetingsplaats, §3.4 situering ontmoetingsplaats en bij §3.5 de bekendheid en ervaringen met een ontmoetingsplaats te beschrijven. Hier maken we onderscheid tussen de verwachting die de doelgroep heeft uitgesproken en de verwachtingen die de professionals hebben uitgesproken. In §3.6 beschrijven we of ons veldonderzoek de verwachtingen onderbouwt. We sluiten het hoofdstuk met §3.7 af met een samenvatting en conclusie.

Hoofdstuk 4

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vraag: ‘Wat zijn bevorderende factoren voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken?’ Met §4.1 en §4.2 wordt het hoofdstuk ingeleid en de relevantie van deze deelvraag beschreven. In §4.3 wordt een definitie gegeven van interne en externe factoren om vervolgens in §4.4 de interne factoren te beschrijven die bevorderend werken voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken. In §4.5 wordt hetzelfde gedaan op basis van de externe factoren. Via een wondervraag in §4.6, sluiten we met §4.7 dit hoofdstuk af met een samenvatting en conclusie.

Hoofdstuk 5

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de laatste richtinggevende deelvraag: ‘Wat zijn belemmerende factoren voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken?’ In §5.1 wordt het hoofdstuk ingeleid en in §5.2 wordt de relevantie van de deelvraag beschreven. In §5.3 en §5.4 worden respectievelijk de interne en externe factoren beschreven die voor mensen met een LVB belemmerend werken om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Met §5.6 wordt middels een samenvatting en conclusie het hoofdstuk afgesloten.

Hoofdstuk 6

Dit hoofdstuk is een antwoord op onze hoofdvraag: 'Waar moeten ontmoetingsplaatsen aan voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen?'

In dit laatste hoofdstuk staan de conclusies van ons onderzoek beschreven. In §6.1 geven we antwoord op de richtinggevende onderzoeksvragen en beantwoorden we de hoofdvraag. In §6.2 wordt onder discussie kritisch naar de resultaten gekeken en worden de beperkingen van het onderzoek beschreven. In §6.3 geven we aanbevelingen voor vervolgonderzoek en in §6.4 worden aanbevelingen gedaan voor de praktijk.

Hoofdstuk 7

De literatuurlijst treft u aan in dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 8

In dit hoofdstuk zijn alle bijlagen opgenomen.

Begrippenlijst

Afkorting/Begrip	Betekenis
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. Deze volksverzekering dekt zware geneeskundige risico's die niet onder de zorgverzekeringen vallen.
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze wet regelt een samenhangend aanbod van zorg- en welzijnsvoorzieningen die gemeenten verstrekken aan mensen die zorg nodig hebben).
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg. Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) verzorgt de indicering voor hulp uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ), zoals persoonlijke verzorging en begeleiding.
WNS	Welzijn Nieuwe Stijl. Het programma Welzijn Nieuwe Stijl van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport startte in 2010, na de evaluatie van 4 jaar Wmo. Het doel was een nieuwe impuls geven aan de invulling van de Wmo.
LVB	Licht Verstandelijke Beperking.
IQ	Intelligentie Quotiënt.
Informeel sociaal netwerk	Directe setting van mensen, zoals het gezin, de familie, vrienden, kennissen, collega's en burens.
Algemene voorziening	De buurt, wijk en andere voor iedereen zonder indicatie toegankelijke voorzieningen zoals buurthuizen en de concrete personen die maatschappelijke diensten vertegenwoordigen zoals de huisarts, de maatschappelijk werker en de wijkagent.
Collectieve voorziening	Voorzieningen welke zijn georganiseerd voor mensen met beperkingen, waarvan het gebruik gedeeld wordt met anderen en waarvoor een indicatie is vereist.
Maatwerkvoorziening	Hulp en hulpmiddelen waar mensen op basis van een indicatiestelling voor in aanmerking komen vanuit de Wmo.
Nuldelijn voorzieningen	Alle activiteiten gericht op het zo laagdrempelig mogelijk ondersteunen, stimuleren en faciliteren van burgers.
Individuele begeleiding	Individuele begeleiding (beroepsmatig) op basis van een maatwerkbeschikking van de gemeente (tot 1 januari 2015 een indicatiestelling van het CIZ (BG individueel, grondslag VG).
Steunstructuur	Geheel van het informele sociale netwerk, algemene voorzieningen, collectieve voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.
Ontmoetingsplaats	Ontmoetingsinitiatieven van zorg- en welzijnsorganisaties (al dan niet in samenwerkingsverband) zoals koffie-inloop, eettafel, thema-avond, soos en dergelijke bestemd voor mensen met een LVB. Soms in combinatie met andere doelgroepen.
Participatie	Meedoen, deelnemen.

1 Verantwoording

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In zijn Troonrede van 2013 sprak koning Willem Alexander uit dat de Nederlandse regering de ambitie heeft om van een klassieke verzorgingsstaat over te gaan naar een participatiesamenleving met meer eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van burgers. Er brak een spannende tijd aan voor zowel gemeenten als zorg- en welzijnsorganisaties, want per 1 januari 2015 werd een groot deel van de zorg vanuit de Algemene Wet Bijzondere Zorgkosten (AWBZ) naar de lokale overheid, lees Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), overgeheveld. Deze decentralisatie had, en heeft, niet alleen gevolgen voor zorg- en welzijnsorganisaties, maar ook voor gebruikers van de voorzieningen.

In het kader van deze verschuiving hebben wij in opdracht van Careander (zorg) en Welstede (welzijn) onderzoek gedaan dat zich richt op de steunstructuur van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB), die balanceren op het raakvlak van zorg en welzijn.

Een korte introductie van onze opdrachtgevers:

- Erbij Horen maakt deel uit van de nuldelijns-welzijnsorganisatie Welstede en zet zich in voor participatie en vrijetijdsbesteding voor mensen met een beperking. Zij initieert initiatieven op het vlak van participatie volgens de kaders die in de Welzijn Nieuwe Stijl (WNS) notitie zijn vorm gegeven. Erbij Horen is betrokken bij meerdere ontmoetingsplaatsen in de gemeente Ede, zo ook bij Careander;
- Careander is een christelijke eerstelijns-zorgorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking en biedt zorg en ondersteuning in diverse plaatsen op de Veluwe. Het team ambulant regio Zuid biedt begeleiding aan tweeëntwintig zelfstandig wonende mensen met een LVB, waarvan er dertien in de directe nabijheid wonen van ontmoetingsplaats de Boshoeck. Hier worden door een beroepskracht in samenwerking met vrijwilligers wekelijks ontmoetings- en/of thema-avonden gehouden en activiteiten georganiseerd voor mensen met een LVB. Erbij Horen is participant in de projectgroep en een stagiaire van Erbij Horen werkt ook mee in de uitvoering.

In bijlage 1 en 2 treft u een organigram aan van de organisatiestructuur van beide opdrachtgevers.

Uitgangspunt van de Wmo is dat iedereen zo zelfstandig mogelijk kan wonen en leven in zijn of haar eigen huis, wijk of buurt. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen situatie. Burgers die moeite hebben om mee te doen, kunnen door de gemeente ondersteund worden bij hun deelname aan de samenleving en het zelfstandig blijven wonen.

Zoals het er nu uitziet verandert, als gevolg van de Wmo transitie, de zorg aan mensen met een LVB. Door de transitie en de onderliggende wetgeving is er minder geld beschikbaar voor individuele begeleiding, waarover u meer kunt lezen in §1.2.

Onze opdrachtgevers verwachten dat hierdoor mogelijk een gat in de steunstructuur ontstaat van mensen met een LVB. Onduidelijk is hoe dat te verwachten gat eruit komt te zien en of het aanbod van ontmoetingsplaatsen het ontstane gat kan dichten.

Welstede en Careander willen met dit kwalitatieve onderzoek richting geven aan de invulling van de ontmoetingsplaatsen om aan te kunnen sluiten bij de behoefte van de doelgroep en de verwachting van de professionals.

De uit het onderzoek voortvloeiende aanbevelingen kunnen richtinggevend zijn bij verdere ontwikkelingen van de ontmoetingsplaatsen en bij het op een andere manier vormgeven van de begeleiding en ondersteuning van mensen met een LVB.

1.2 Context en achtergrond

Het kabinet Rutte II heeft besloten tot een majeure wijzing in het sociaal domein. De uitvoering van de Participatiewet en de Jeugdwet valt sinds 1 januari 2015 onder gemeentelijke verantwoordelijkheid en een gedeelte van de AWBZ is daarom overgeheveld naar de lokale overheid.

Door deze transities zijn gemeenten inmiddels verantwoordelijk voor, en verplicht tot, het verlenen van individueel geïndiceerde voorzieningen van maatschappelijke zorg aan mensen met een beperking, ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.

De kern van de Wmo, die op 1 januari 2007 van kracht is geworden, is het bevorderen van eigen verantwoordelijkheid en de onderlinge solidariteit van burgers. Sinds de invoering van de Wmo is de visie op zorg gewijzigd van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’. Deze wijziging wordt ook wel ‘De Kanteling’ genoemd. Kantelen staat voor een nieuwe manier van werken in de Wmo.

In zorg- en welzijnsorganisaties zien we dat de geboden zorg en ondersteuning anders wordt georganiseerd. Deze organisaties komen steeds meer in beweging om sociale netwerken in te schakelen en te ondersteunen. Waar mensen niet in staat zijn om op eigen initiatief hun netwerk uit te breiden, ondersteunen organisaties hen daarbij door een ontmoetingsplaats aan te bieden.

Hoewel 2015 als een “leerjaar” wordt betiteld in het beleidsplan AWBZ/Wmo van de gemeente Ede, wordt de begeleiding op basis van genoemd beleidsplan vanaf 1 januari 2015 verleend op basis van de toekenning van een maatwerkvoorziening. Zoals het er nu uitziet zal het aantal ondersteuningsuren in 2015 per cliënt moeten verminderen omdat er – kort gezegd – een bezuinigingsslag gemaakt moet worden. Om de cliënt in de toekomst ook zo zelfstandig mogelijk te kunnen laten functioneren wordt door Careander bekeken op welke manier de ondersteuning anders kan worden georganiseerd. Zo wordt in de regio Zuid bekeken of een gedeelte van de ondersteuningsuren vervangen kan worden door het collectief aanbieden van een ontmoetingsplaats/steunpunt en - in de loop van dit jaar - de mogelijkheid tot beeldbellen. De gedachtegang achter de ontmoetingsplaats is dat de weggefallen ondersteunings-uren gecompenseerd kunnen worden door één beroepskracht op hetzelfde moment meerdere cliënten te laten zien en ontmoeten. Wat het beeldbellen betreft is de idee dat het contactmoment korter en effectiever is, waardoor in minder tijd meerdere cliënten ondersteund kunnen worden.

De paradigmaverandering die de Wmo met zich meebrengt, gaat uit van krachtiger burgerschap en de kracht van de lokale gemeenschap. Die verandering moet uiteindelijk leiden tot een fundamentele verschuiving in posities, verantwoordelijkheden en middelen. Nu soortgelijke elkaar overlappende ontmoetingsplaatsen ontstaan, heeft Erbij Horen een breed overleg ‘ontmoetingsplaatsen’ in het leven geroepen. Hierin zijn een groot aantal organisaties vertegenwoordigd die in de gemeente Ede individuele begeleiding bieden aan mensen met een LVB. De idee achter deze brede overleggen is het uitwisselen van ideeën en kennis over de inhoud van de initiatieven, het in kaart brengen van de al aanwezige activiteiten die voor de gehele doelgroep geschikt zijn om te bezoeken en te signaleren of er hiaten zijn en/of overlappingen in het aanbod.

1.3 Theoretische kaders

Wettelijk kader

Welzijn Nieuwe Stijl is een actueel programma van de Wmo waarin deelname aan de samenleving centraal staat. Omdat het ernaar uitzielt dat vanwege een bezuinigingsslag het aantal ondersteuningsuren in 2015 per cliënt sterk moet verminderen, zijn opdrachtgevers anticiperend hierop gestart met het aanbieden van ontmoetingsplaatsen. Cliënten, of liever gezegd bezoekers, van deze ontmoetingsplaatsen kunnen daar terecht voor ontmoeting, gezelligheid, mee-eten, maar zeker ook voor vragen en informatieverstrekking op diverse levensterreinen.

In december 2014 is voor de gemeente Ede het rapport; “Kennismaken met AWBZ cliënten” geschreven. Hierin staat dat Wmo consultants voorstander zijn van het openen van steunpunten en deze breder toegankelijk te maken. Zij hebben de indruk dat de steunpunten nu erg verkokerd zijn en er geen gezamenlijkheid is.

Beleidskader

Dit onderzoek past binnen het beleid van beide opdrachtgevers, aangezien afdeling Erbij Horen van Welstede werkt aan vrijetijdsbesteding en participatiebevordering voor mensen met een beperking. Dit doet zij door te signaleren, adviseren, activiteiten te ontwikkelen en innoverend in te spelen op ontwikkelingen.

Careander richt zich als zorginstelling op de ondersteuningsbehoefte van de cliënt. Dit kan variëren van enkele uren individuele begeleiding per week tot volledige ondersteuning, afhankelijk van de mogelijkheden van de cliënt. Daarnaast heeft Careander de ambitie om te participeren in de wijk en de leefomgeving van de Bospoort. Voor beide organisaties is het van belang zicht te krijgen op de betekenis van het bezoeken van een ontmoetingsplaats in relatie tot de steunstructuur van mensen met een LVB.

Beroepskader

Dit onderzoek draagt bij aan het sociaal cultureel werk en de uitvoering van de ambulante begeleiding doordat het zich richt op inclusie en netwerkversterking. De behoefte van de persoon met een LVB wordt als uitgangspunt genomen en er wordt gestreefd naar het bevorderen van het tot zijn recht komen van hem als persoon en als burger in wisselwerking met zijn omgeving, waarbij een zo groot mogelijke eigen verantwoordelijkheid wordt ondersteund.

Maatschappelijk kader

De intentie van dit onderzoek is om ontmoetingsplaatsen zodanig in te richten dat ze deel uitmaken van de steunstructuur van mensen met een LVB. Dit wordt gedaan door vraaggericht te werken in plaats van aanbodgericht, zodat de sociale redzaamheid van mensen met een LVB zo goed mogelijk ondersteund kan worden. Hiermee wordt de verschuiving van zorgondersteuning naar welzijnssteuning zo goed mogelijk uitgevoerd.

Gewaardeerd worden, erbij horen, nodig zijn, het is niet zo moeilijk uit te leggen dat dit onlosmakelijk hoort bij het menselijke bestaan. En bij wat wel een ‘inclusieve’ samenleving wordt genoemd; een samenleving waarin iedereen zijn plaats kan vinden, die uitnodigend is en mensen insluit. De laatste jaren is het begrip ‘inclusie’ in zwang gekomen. Dat is niet een passief of beschrijvend begrip, maar vooral een actief begrip; een werkwoord (Kröber en Van Dongen, 2011). Vanuit kwartiermaker oogpunt zijn er in de gemeente Ede verschillende ontmoetingsinitiatieven gestart om de inclusieve samenleving een vindplaats te geven. Begin 2014 is op initiatief van de RIBW – Regionale Instelling Begeleid Wonen – samen met Welstede het project ‘Kwartiermaken in Ede’ opgestart. Een aantal zorg- en maatschappelijke organisaties heeft de handen ineen geslagen om voor mensen met een beperking meer kansen te creëren om mee te doen in de maatschappij. Dit binnen hun mogelijkheden en wensen.

1.4 Probleemstelling

Mensen met een verstandelijke beperking behoren in de samenleving een positie te krijgen als volwaardig burger. Dit is aanvaard in een resolutie door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 1993, die standaardregels voor het scheppen van gelijke kansen bevat. Nederland heeft dit verdrag nog niet geratificeerd. De ratificatie wordt rond juli 2015 verwacht.

Meedoen, erbij-horen, actief burgerschap; het zijn de trefwoorden in het actuele sociale beleid. Ook van mensen voor wie het om diverse redenen niet vanzelfsprekend is wordt toch verwacht dat zij deelnemen aan de samenleving. Het probleem waar ons onderzoek zich op richt speelt zich af op zowel micro-, meso- als macroniveau.

Vanuit de klassieke verzorgingsstaat zijn mensen met een LVB nog gewend om te leunen op de van overheidswege aangereikte voorzieningen in plaats van te steunen op eigen kracht en netwerk, waardoor mogelijk de zelfredzaamheid niet voldoende is ontwikkeld.

Professionals hebben als taak mensen met een LVB individueel of in relatie met hun sociale netwerk te ondersteunen, zodat zij volwaardig kunnen participeren in de samenleving. Mensen met een LVB zijn verbaal vaak heel vaardig. Hierdoor worden ze stelselmatig overschat, terwijl er feitelijk sprake is van een gebrek aan sociale vaardigheden en probleemoplossend vermogen.

Daar waar het iemand vanwege beperkingen niet lukt om gewoon mee te doen, moet ruggensteun georganiseerd worden. Het organiseren van deze ruggensteun wordt kortweg omschreven als ‘netwerken’. Door het aanbieden van diverse ontmoetingsplaatsen kan een nieuwe (mix in de) steunstructuur ontstaan. Dit is alleen mogelijk wanneer mensen met een LVB ook gebruik maken van het aanbod; dit valt of staat niet alleen met de bekendheid van het aanbod, maar dit houdt ook verband met de verwachtingen van een ontmoetingsplaats.

De huidige ontmoetingsplaatsen zijn ontstaan vanuit diverse samenwerkingsverbanden waarbij vooral aanbodgericht te werk is gegaan. Sinds de invoering van WNS worden organisaties gestimuleerd om vraaggericht te werken en aan te sluiten bij de behoefte. Hiervoor is het nodig om de ondersteuningsbehoeften van de doelgroep in kaart te brengen en te weten wat mensen met een LVB als belemmerend en bevorderend ervaren om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

1.5 Doelstelling en beoogde lezers

Het doel van dit onderzoek is zicht krijgen op de positie en de functie van de ontmoetingsplaatsen in de steunstructuur van mensen met een LVB. In dit rapport beschrijven wij waar ontmoetingsplaatsen aan moeten voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB.

Dit onderzoeksrapport is geschreven in opdracht van Careander en Welstede en is bestemd voor:

- de regiomanagers, teamleiders ambulant en ambulante begeleiders van Careander.
- de sectormanager, manager Welzijn, coördinator van Erbij Horen en eventueel andere belangstellende Sociaal cultureel werkers van Welstede.

1.6 Resultaat

Het eindresultaat van dit onderzoek bestaat uit een onderzoeksverslag waarin de uitkomsten van de interviews, de literatuurstudie en de E-interviews beschreven staan.

De aanbevelingen zoals opgenomen in dit rapport zullen van toegevoegde waarde zijn bij de innovatie van de zorgtaken van Careander en de welzijnstaken van Welstede op het gebied van de steunstructuur en zelfredzaamheid van - en ontmoetingsplaatsen voor - mensen met een LVB. De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor andere initiatieven in het land op het gebied van ontmoetingsplaatsen voor dezelfde doelgroep.

1.7 Vraagstelling

1.7.1 Hoofdvraag

Waar moeten ontmoetingsplaatsen aan voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen?

1.7.2 Richtinggevende deelvragen

Om de vraagstelling te kunnen beantwoorden, hebben wij de volgende deelvragen opgesteld:

Deelvraag 1:

Hoe ziet de steunstructuur eruit van een persoon met een LVB?

Deelvraag 2:

Welke verwachtingen hebben mensen met een LVB van een ontmoetingsplaats?

Deelvraag 3:

Wat zijn bevorderende factoren voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken?

Deelvraag 4:

Wat zijn belemmerende factoren voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken?

1.7.3 Toelichting

Op de volgende pagina vindt u een toelichting op enkele begrippen en afkortingen uit de onderzoeksvraag en deelvragen in figuur 1. Op pagina 9 treft u een volledige begrippenlijst aan, welke u kunt raadplegen bij het lezen van dit rapport.

Figuur 1: Begrippenschema bij de deelvragen

Begrip/afkorting	Betekenis
Steunstructuur	Een samenstelling van persoonlijke netwerken, bestaande uit: - informeel sociaal netwerk; - algemene voorzieningen; - collectieve voorzieningen; - individuele maatwerkvoorzieningen.
LVB	De term licht verstandelijke beperking verwijst naar een combinatie van een beperkt intellectueel functioneren (een IQ tussen de 50 – 85) en een beperkte sociale redzaamheid.
Ontmoetingsplaats	Ontmoetingsinitiatieven van zorg- en welzijnsorganisaties (al dan niet in samenwerkingsverband) zoals koffie-inloop, eettafel, thema-avond, soos en dergelijke bestemd voor mensen met een LVB. Soms in combinatie met andere doelgroepen.

1.8 Verantwoording onderzoeksmethoden

Wij hebben een kwalitatief onderzoek gedaan om een goede afspiegeling van de ‘normale’ praktijk te geven. Tijdens de uitvoering van dit onderzoek hebben wij ernaar gestreefd de onderzoekssituatie zo min mogelijk te verstoren.

Wij hebben gebruik gemaakt van drie kwalitatieve onderzoeksmethoden, te weten:

1. het afnemen van persoonlijke interviews onder de LVB doelgroep;
2. het afnemen van een E-interview onder professionals; en
3. literatuuronderzoek.

Door deze datatriangulatie (Baarda, 2013) wordt validiteit van het onderzoek geborgd.

Daarnaast hebben we:

1. aanvullend veldonderzoek bij de huidige ontmoetingsplaatsen verricht; en
2. een expertgesprek gevoerd met Drs. Ida van Asselt-Goverts, onderzoeker en promovenda verbonden aan het Lectoraat Zorg voor Mensen met een Verstandelijke Beperking van de HAN University of Applied Sciences over haar lopende promotieonderzoek van de onderzoekslijn ‘Sociale netwerken’.

Figuur 2: Onderzoeksmethoden per deelvraag uitgewerkt in triangulatieschema

Deelvraag 1 tot en met 4 (in steekwoorden)	Literatuur	Expertgesprek	Interview cliënt	Interview professional	Veldonderzoek
‘steunstructuur’	*	*	*		*
‘verwachtingen’			*		*
‘bevorderende factoren’			*	*	*
‘belemmerende factoren’			*	*	*

In de volgende paragrafen worden de onderzoeksmethoden beschreven met hun mogelijkheden en beperkingen.

1.8.1 Deelvraag 1: literatuurstudie en expertgesprek

Om deelvraag 1 te kunnen beantwoorden hebben we allereerst literatuurstudie gedaan naar ontmoetingsplaatsen voor mensen met een LVB en de definitie van het begrip steunstructuur. Hiervoor is gebruik gemaakt van diverse literatuur, rapporten en documenten over onder andere het beleid van de gemeente Ede, de sociale netwerken van mensen met een LVB en over inclusie, waartoe wij verwijzen naar de literatuurlijst.

In de HBO-kennisbank hebben we afstudeeronderzoeken geraadpleegd die zich richten op jongvolwassenen en het stimuleren van zelfmanagement en het werken aan netwerken.

Om te zorgen voor betrouwbare informatie hebben we gelet op de diversiteit en betrouwbaarheid van de bronnen. Aanvullend hebben wij een gesprek gevoerd met Drs. Ida van Asselt-Goverts, onderzoeker en promovenda verbonden aan het Lectoraat Zorg voor Mensen met een Verstandelijke Beperking van de HAN University of Applied Sciences over de meest recente ontwikkelingen in de steunstructuur van de doelgroep mensen met een LVB. Na de literatuurstudie en een open gesprek met een expert is het onderzoek vervolgd met het afnemen van twee interviewmethoden.

1.8.2 Deelvraag 1 tot en met 4: interviews en veldonderzoek

Aan de hand van een interviewprotocol (bijlage 4), dat gebaseerd is op de topiclijst uit ons plan van aanpak, zijn we in gesprek gegaan met mensen met een LVB en hebben we vragen gesteld over het informele sociale netwerk, de dagbesteding/werk, de manier waarop begeleiding wordt ontvangen, hoe de vrije tijdsbesteding eruit ziet en of de respondent wel of geen ontmoetingsplaatsen in de gemeente Ede kent en/of bezoekt. Dit alles om een beeld te krijgen over de steunstructuur van mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen.

Daarnaast hebben we zeven ontmoetingsplaatsen bezocht om met een ‘open mind’ ter plekke sfeer te proeven, te kijken welke mensen gebruik maken van deze ontmoetingsplaatsen en om met bezoekers en begeleiders in gesprek te gaan over de intentie van het bezoeken van een ontmoetingsplaats.

Voor het beantwoorden van deelvraag 1 (gedeeltelijk), 2, 3 en 4 hebben wij gebruik gemaakt van twee interview-methoden, te weten:

1. het individueel face to face interviewen van elf (11) mensen met een LVB die zelfstandig wonen en individuele begeleiding ontvangen;
2. het individueel via internet interviewen van twintig (20) professionals die als (persoonlijk) begeleider betrokken zijn bij een cliënt met LVB.

Ad 1.

Voor het face to face interviewen van mensen met een LVB hebben wij de halfgestructureerde interviewmethode gebruikt waarbij we zowel open- als gesloten vragen hebben gehanteerd. Hierbij liggen niet alleen de onderwerpen maar ook de belangrijkste vragen vast. Voor deze methode is gekozen omdat de geïnterviewde op deze manier het meest tot zijn recht komt en de invloed van de interviewers hierbij gering is.

Gezamenlijk hebben wij – na overleg met onze opdrachtgevers - de topiclijst voor de interviews vastgesteld, het interviewprotocol geschreven en de face to face interviews afgenomen. Bij dit laatste hebben we afwisselend de rol van interviewer 1 of 2 op ons genomen. Het interviewprotocol – en met name de vragenlijst- is uitgebreid besproken met onze opdrachtgevers, zie ook onder paragraaf; ‘afnemen interviews’.

Ad 2.

Voor het interviewen van de professionals is gebruik gemaakt van E-interviewing. Dit aan de hand van een via Thesistools verspreide vragenlijst met open vragen met een afgebakend karakter zodat doorvragen niet noodzakelijk is. Wij hebben voor deze vorm van het afnemen van interviews gekozen vanwege het grote voordeel dat de respondenten thuis of op hun werk op een door hen zelf uitgekozen tijdstip de vragen hebben kunnen beantwoorden en dat het materiaal direct digitaal gebruikt kan worden (Baarda, 2013). Gezamenlijk hebben wij – na overleg met onze opdrachtgevers - de vragen voor het E-interview vastgesteld (bijlage 5).

Selectie van respondenten

Bij het selecteren van respondenten voor de interviews hebben we erop gelet dat ze begeleiding ontvangen van één van, en verdeeld zijn over, de vijf zorgaanbieders die participeren in -het brede overleg ontmoetingsplaatsen- van Erbij Horen te weten; Careander, SIZA, 's Heeren Loo, Humanitas DHM en Philadelphia. Dit hebben we gedaan om te voorkomen dat er een te eenzijdig beeld geschetst zou kunnen worden in de begeleidingsondersteuning en het al dan niet bezoeken van een ontmoetingsplaats. Daarnaast was van belang dat de respondenten zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen op basis van een CIZ indicatie die per 1 januari 2015 als gevolg van de transitie is overgegaan naar de gemeente Ede en daarmee binnen de Wmo voorziening is komen te vallen. Voor deze afbakening is gekozen, omdat vooral deze zelfstandig in de maatschappij wonende doelgroep steeds meer is aangewezen op het eigen sociale netwerk.

Ook hebben we zowel respondenten geïnterviewd die bekend zijn met het bezoeken van een ontmoetingsplaats als respondenten die geen ontmoetingsplaats bezoeken.

Voor de selectie van respondenten voor het E-interview onder professionals hebben wij ervoor gekozen om de vragenlijst via Thesistools te verspreiden door een mail te sturen aan de teamleiders en deelnemers van de vijf bovengenoemde zorgaanbieders van het -brede overleg ontmoetingsplaatsen- met het verzoek deze door te zetten naar collega's die individuele begeleiding bieden.

Gebleken is dat er door professionals van de vijf verschillende zorgaanbieders is deelgenomen aan het E-interview, waardoor we vanuit het werkveld ook antwoorden hebben ontvangen van zowel begeleiders die betrokken zijn bij een ontmoetingsinitiatief, als ook begeleiders die niet betrokken zijn bij een ontmoetingsinitiatief (of waar dit in ontwikkeling is).

Werving van respondenten

Bij de start van dit onderzoek hebben we ons allereerst gericht op de werving van respondenten omdat wij verwachtten dat het werven en het plannen van afspraken de nodige tijd in beslag zou kunnen nemen. We zijn vroegtijdig begonnen met het ontwerpen van ons wervingsmateriaal in de vorm van flyers, zodat dit door de ambulant begeleiders - die het brede overleg ontmoetingsplaatsen bezoeken- kon worden verspreid onder hun cliënten. In de flyer, welke u terug kunt vinden als bijlage 3, stellen we ons als onderzoekers kort voor, geven we informatie over ons onderzoek en nodigen we respondenten uit om mee te werken aan ons onderzoek door met ons in gesprek te gaan. We hebben bij de tekstopmaak rekening gehouden met eenvoudig taalgebruik, een groot lettertype en voldoende witvlakken in verband met de leesbaarheid. Bij de contactgegevens hebben we onze foto's toegevoegd om een laagdrempelig karakter te creëren.

Figuur 3: aantal respondenten LVB-doelgroep (persoonlijke interviews) en E-interviews onder de professionals

Respondenten	Persoonlijke interviews			E-Interviews		
Careander	3	1(w)	2(n)	4	4(b+)	
Humanitas DHM	1	1(w)		4	1(b+)	3(b-)
's Heeren Loo	3	2(w)	1(n)	3	3(b+)	
Philadelphia	2	1(w)	1(n)	5	5(b+)	
SIZA	2		2(n)	4	2(b+)	2(b-)
Totaal	11	5(w)	6(n)	20	15(b+)	5(b-)

(w)= wel bezoeker van ontmoetingsplaatsen

(n)= niet bezoeker van ontmoetingsplaatsen

(b+)= wel betrokken bij ontmoetingsplaatsen

(b-)= niet betrokken bij ontmoetingsplaatsen

Afnemen van de interviews

Ad 1.

Om selectief luisteren of verkeerd interpreteren te voorkomen hebben we de interviews samen afgenomen waarmee we een tweesporen analyse hebben toegepast ter vergroting van de betrouwbaarheid.

De interviews zijn via een geluidsopname vastgelegd zodat wij deze opnieuw konden beluisteren, verbatim uitwerken, labelen en analyseren. Voordeel hiervan is dat we tijdens de interviews niet hoefden mee te schrijven en ons volledig konden richten op het gesprek. Voor de kennismaking hadden we extra tijd ingeruimd omdat het hebben van vertrouwen van belang is voor het beantwoorden van de vragen die in het interview worden gesteld. Het is voor respondenten met een LVB niet altijd makkelijk om antwoorden op vragen aan 'vreemden' te geven. Per respondent is voorafgaand aan het interview overlegd of het wenselijk is dat de persoonlijk begeleider bij het interview aanwezig is. Eén respondent heeft ervoor gekozen om de persoonlijk begeleider bij het gesprek aanwezig te laten zijn. Hierbij zijn wij alert geweest op een eventuele rolverwarring door de aanwezigheid van de begeleider en het voorkomen van 'gewenste' antwoorden omdat de begeleider aanwezig was.

Instemming is één van de vele vormen van respons die vaker voorkomt bij mensen met een verstandelijke beperking naarmate de vragen moeilijker en dubbelzinniger worden. Er bestaat aanzienlijke evidentie waaruit blijkt dat deze zogenoemde 'acquiescence' gerelateerd is aan een lager opleidingsniveau en lagere intelligentie (Foppen, 2010).

Omdat de vraagformulering dus van essentieel belang is voor de werkbaarheid van een vragenlijst, hebben wij, voorafgaand aan de interviews, deze lijst besproken met beide opdrachtgevers om te voldoen aan de validiteit van het onderzoek en met het doel voldoende topics beantwoord te krijgen.

Ad. 2

Om de uitkomst van de onder ad 1. genoemde interviews betrouwbaarder te maken en om voldoende goed onderbouwd antwoord te kunnen geven op de deelvragen 3 en 4, hebben wij onder professionals informatie verzameld over het al dan niet bezoeken van ontmoetingsplaatsen door hun cliënten. Of cliënten daartoe worden gemotiveerd door de betreffende professional en zo ja op welke wijze. Daarnaast is de 'eigen beleving' van de professional aan bod gekomen met betrekking tot de ontmoetingsplaatsen en het beleid van de zorgorganisatie op dit gebied.

De interviewdata zijn terug te vinden in het digitale bronnenboek, dat wij naast dit rapport op verzoek beschikbaar stellen (Ri1 tot en met Ri11 en P1 tot en met P20).

Reikwijdte

Het onderzoek is gedaan onder mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen van één van de zorgorganisaties die betrokken zijn bij ‘het brede overleg ontmoetingsplaatsen’ dat door Erbij Horen is geïnitieerd.

De respondenten van de E-interviews zijn binnen de gemeente Ede werkzaam en de bezochte ontmoetingsplaatsen, zoals beschreven in §3.3, bevinden zich in de gemeente Ede.

Veldonderzoek

Om de resultaten uit de interviews en het literatuuronderzoek nog meer valide te maken hebben wij onderbouwend aan alle deelvragen veldonderzoek verricht. Hiervoor hebben wij op afspraak en met een ‘open mind’ zeven ontmoetingsplaatsen bezocht. Dit om de sfeer van alledag te proeven en een afspiegeling van de praktijk te krijgen.

De ontmoetingsplaatsen die wij hebben bezocht zijn de navolgende:

1. Zondagmiddaginloop buurthuis de Meerpaal
(Betrokken organisaties; buurthuis de Meerpaal, Erbij Horen, ‘s Heeren Loo, Philadelphia)
2. Open avond ‘t Laag Bennekom
(Betrokken organisaties; buurtcentrum ‘t Laag, Erbij Horen, Philadelphia)
3. Maandagmiddaginloop buurtcentrum de Kolk
(Betrokken organisaties; buurtcentrum de Kolk, Icare, SIZA, RIBW, Philadelphia, Opella, Welstede)
4. Inloopcentrum Meet-Inn
(Betrokken organisatie; Meet-Inn)
5. Ontmoetingsplaats Hakselseweg
(Betrokken organisatie; Philadelphia)
6. Open eettafel buurthuis de Meerpaal
(Betrokken organisatie; buurthuis de Meerpaal)
7. Inloop en ontmoeting de Boshoeck
(Betrokken organisaties; Careander, Erbij Horen).

Verslaggeving van de bezoeken aan bovenstaande ontmoetingsplaatsen is opgenomen in het digitale bronnenboek (V01 tot en met V07).

Daarnaast hebben we de thema-avond van Onderling Sterk Ede bijgewoond in de raadzaal van het gemeentehuis te Ede. Het thema was: “Samen Praten, Samen Luisteren” met als doel om met elkaar in gesprek te zijn over de veranderingen als gevolg van de Wmo op het gebied van wonen, werk en begeleiding. Van deze avond hebben wij verslag gedaan en dit is eveneens opgenomen in het digitale bronnenboek (V08).

1.9 Samenvatting

Tot nu toe heeft u kunnen lezen wat de aanleiding, de context en achtergrond is van ons onderzoek. Daarnaast hebben we de probleemstelling, doelstelling en vraagstelling beschreven en is uitgelegd hoe de onderzoeksofzet is vormgegeven.

Ook hebben we beschreven binnen welke theoretische kaders het onderzoek zich afspeelt.

In het volgende hoofdstuk kunt u de beantwoording van de eerste deelvraag lezen; “*Hoe ziet de steunstructuur eruit van een persoon met een LVB?*”

2 Steunstructuur

2.1 Inleiding

Een LVB wil niet zeggen dat er sprake is van een lichte problematiek. Tot voor kort was intelligentie (IQ) bepalend voor het verkrijgen van individuele begeleiding waarvoor een indicatie vereist is. Nu wordt er gekeken naar andere aspecten; de mate waarin iemand in staat is zich aan de omgeving aan te passen en mee te doen in de samenleving. Wie daarbij een steuntje in de rug nodig heeft, dient in eerste instantie een beroep te doen op het eigen netwerk. Netwerken wordt genoemd als manier om de cirkel van invloed¹ te vergroten waardoor mensen meer grip krijgen op hun eigen leven.

Netwerken is met de invoering van de Wmo steeds belangrijker geworden. Het begrip netwerk verwijst naar sociale integratie, dat wordt gedefinieerd als het ingebed zijn in een geheel van mensen met wie rechtstreeks min of meer duurzame banden worden onderhouden door de vervulling van de dagelijkse levensbehoeften (van Riet, 2006). Het sociale netwerk lijkt het meest geëigende netwerk waaruit deze banden ontstaan. In dit hoofdstuk nemen we niet alleen de banden vanuit het informele sociale netwerk onder de loep, maar kijken we ook naar de banden die mensen met een LVB onderhouden met de algemene voorzieningen en de individuele maatwerkvoorzieningen.

In dit hoofdstuk beantwoorden wij de eerste deelvraag van ons onderzoek, te weten: *“Hoe ziet de steunstructuur eruit van een persoon met een LVB?”*

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben wij literatuuronderzoek verricht, een open expertgesprek gevoerd, interviews gehouden met mensen met een LVB en een E-interview afgenomen onder professionals.

Allereerst gaan we in op de relevantie van deze deelvraag. Daarna staan we in §2.3 aan de hand van literatuur stil bij het begrip ‘steunstructuur’ en geven we uitleg over de componenten die gezamenlijk het begrip ‘steunstructuur’ vormen. In §2.4 leest u vervolgens op basis van de interviews met mensen met een LVB over de omvang van de steunstructuur en de aard van de ondersteuning die mensen met een LVB ervaren vanuit de steunstructuur. In §2.4.2 nemen we onder het kopje ‘ontmoetingsplaatsen’ ook de visie van de professionals mee. In §2.5 gaan we in op de specifieke aspecten in de steunstructuur, waarin we ook weer teruggrijpen naar de literatuur. Tenslotte treft u in §2.6 een samenvatting en een conclusie aan van dit hoofdstuk.

2.2 Relevantie deelvraag

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag is het belangrijk om zicht te krijgen op het sociale netwerk van mensen met een LVB. We willen weten met wie zij contact hebben, hoe dat contact eruit ziet en of zij ondersteuning ervaren vanuit het netwerk. Uiteraard willen we ook weten of en op welke manier ontmoetingsplaatsen deel uitmaken van het netwerk. De gemeente Ede ziet de nuldelijn als een belangrijke factor in het terugdringen van de vraag naar individuele ondersteuning. De nuldelijn betreft alle activiteiten gericht op het zo laagdrempelig mogelijk ondersteunen, stimuleren en faciliteren van inwoners van Ede, waaronder de ontmoetingsplaatsen waarover dit onderzoek. Het doel hiervan is om de Edese burgers - mede - verantwoordelijk te maken voor het welbevinden van zichzelf en anderen, alsook voor de leefomgeving. De nuldelijn staat voor de samenleving in de basis, ook wel de civil society genoemd.

¹ Stephen R. Covey, Amerikaans psycholoog (1932-2012)

² Iván Böszörményi-Nagy, Hongaars-Amerikaans psychiater en psychotherapeut (1920-2007)

De idee van de gemeente Ede is dat wanneer de onderlinge betrokkenheid wordt vergroot (hulp)vragen mogelijk eerder in een nuldelijnsvoorziening, als een ontmoetingsplaats, worden opgepakt.

2.3 Definitie steunstructuur

Om het begrip steunstructuur te definiëren, sluiten we aan bij het beleidsplan AWBZ/Wmo van de gemeente Ede, waardoor deze paragraaf een technische lading heeft. In figuur 4 wordt met behulp van een cirkeldiagram het begrip steunstructuur visueel inzichtelijk gemaakt.

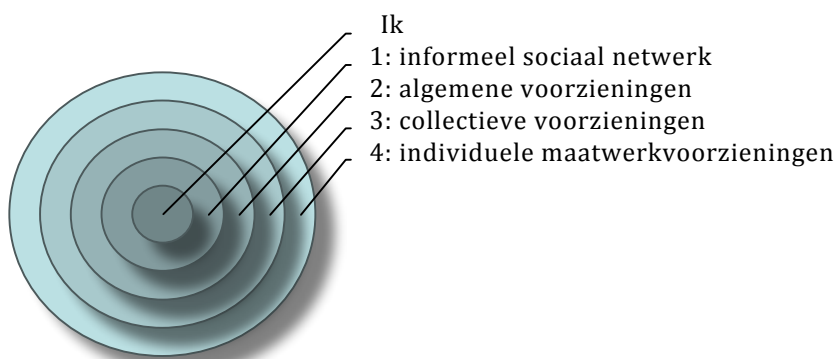
Onder steunstructuur verstaan we een samenstelling van persoonlijke netwerken, bestaande uit vier componenten, te weten:

1. informeel sociaal netwerk;
2. algemene voorzieningen;
3. collectieve voorzieningen;
4. individuele maatwerkvoorzieningen.

De componenten 1 tot en met 4 worden *gezamenlijk* ook wel “steunstructuur” genoemd en worden wat ondersteuning betreft in bovenstaande volgorde aangesproken.

Elk component vormt een op zichzelf staand netwerk, waarover u een korte uitleg leest in §2.3.1 tot en met §2.3.3.

Figuur 4: Steunstructuur bestaande uit 4 componenten:

2.3.1 Informeel sociaal netwerk

Het informele sociale netwerk speelt zich af op microniveau. Hieronder verstaan wij de directe setting van mensen, zoals het gezin, de familie, vrienden, kennissen, collega's en burens.

2.3.2 Algemene voorzieningen

De algemene voorzieningen treffen we aan op mesoniveau. Hieronder verstaan wij de buurt, wijk en de voorzieningen die het microsysteem direct beïnvloeden, zoals:

- buurthuizen;
- (open) ontmoetingsplaatsen;
- de concrete personen die maatschappelijke diensten vertegenwoordigen zoals de huisarts, de maatschappelijk werker en de wijkagent.

Deze voorzieningen zijn voor iedereen zonder indicatie toegankelijk en worden ook wel nuldelijnsvoorzieningen genoemd. Voor het begrip nuldelijnsvoorzieningen verwijzen wij naar onze uitleg hierover in §2.2.

2.3.3 Collectieve voorzieningen

De collectieve voorzieningen spelen zich eveneens af op mesoniveau. Hieronder verstaan wij voorzieningen, welke zijn georganiseerd voor mensen met beperkingen en waarvan het gebruik gedeeld wordt met anderen. Bijvoorbeeld de regiotaxi- of een rolstoeltaxi- bus. De gemeente geeft een indicatie af om van deze voorzieningen gebruik te maken en daarom zijn deze voorzieningen niet voor iedereen toegankelijk.

2.3.4 Individuele maatwerkvoorzieningen

We treffen de individuele maatwerkvoorzieningen ook aan op mesoniveau. Onder deze voorzieningen verstaan wij alle vormen van ondersteuning op basis van een indicatiestelling, welke tot 1 januari 2015 werd afgegeven door het CIZ en thans door de gemeente Ede als maatwerkbeschikking wordt afgegeven. Hieronder valt onder meer de individuele begeleiding waarvan mensen met een LVB gebruik maken. Deze voorzieningen worden ook wel eerstelijnsvoorzieningen genoemd.

2.4 Omvang steunstructuur en aard van de ondersteuning

In Nederland hebben zo'n twee miljoen mensen een LVB of zwakbegaafdheid (IQ tussen 50 en 85). Het aantal mensen dat het zonder professionele begeleiding of hulp van de overheid niet meer zelfstandig redt, stijgt explosief als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen volgens een persbericht van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP, 2014)

Volgens Van Gennep en Steman (1997) is het kenmerkend voor ondersteuning dat deze de betrokken persoon toegang geeft tot voor hem belangrijke kennis, middelen en relaties die nodig zijn om in de samenleving te kunnen wonen, werken en recreëren.

De crux zit in de woorden ‘*in de samenleving*’. We leven namelijk in een tijd waarin sprake is van een allesomvattende transitie waarin de wereld om ons heen steeds sneller en complexer wordt. Hierdoor is de wereld voor veel mensen niet meer bij te benen.

Digitale middelen kunnen in de steunstructuur een hulpmiddel zijn op weg naar meer autonomie en zelfredzaamheid. Veel mensen hebben echter moeite om met deze middelen om te gaan. Ondersteuning wordt daarom in toenemende mate belangrijker. Met name om te voorkomen dat mensen met een LVB het spoor bijster raken met alle – ook voor de samenleving – ongewenste gevolgen van dien. Zoals bijvoorbeeld schuldproblematiek, huisuitzettingen en overlast in de breedste zin van het woord. Dit kan leiden tot een plaats buiten of naast de samenleving. In een uitzending van Zembla van 1 april 2015 wordt deze problematiek goed zichtbaar en onder de aandacht gebracht

2.4.1 Informeel sociaal netwerk

Kijkend naar het informele sociale netwerk van mensen met een LVB die aan onze interviews hebben deelgenomen, komen achtereenvolgens het gezin, de familie, vrienden, kennissen, collega's en burens aan bod.

Gezin

Eén respondent is gehuwd en voert een gezamenlijke huishouding (Ri8). Drie respondenten hebben een relatie waarvan er twee alleen wonen (Ri4 en Ri7) en één samenwoont (Ri9) in een woning die verdeeld is over twee woonlagen. De partner woont op de tweede woonlaag. Twee respondenten zijn gehuwd geweest en inmiddels gescheiden (Ri1 en Ri9). Uit het huwelijk van beide respondenten zijn kinderen geboren. Zeven respondenten, inclusief één van de gescheiden respondenten, hebben geen relatie. (Ri1, Ri2, Ri3, Ri5, Ri6, Ri10, Ri11).

Eén van hen heeft tijdens het interview aangegeven te verlangen naar een relatie (Ri10.21). De gezinssamenstelling van de respondenten wordt in figuur 5 in een tabel weergegeven.

Figuur 5: gezinssamenstelling van de 11 respondenten met een LVB

Aantal respondenten	Huwelijkse staat/ Relatievorm	Kinderen
1	Gehuwd	Geen
3	Latrelatie	1 respondent is gescheiden en heeft 3 volwassen kinderen met een (L)VB
7	Ongehuwd en geen relatie	1 respondent is gescheiden en heeft 1 volwassen kind

De gehuwde respondent gaf na het afnemen van het interview aan dat haar echtgenoot haar op haar verzoek wel eens helpt in de huishouding, hetgeen duidt op een vorm van praktische ondersteuning. Tijdens het interview signaleerden wij dat deze respondent in het contact met de schoonfamilie problemen ervaart als gevolg van het gedrag van haar echtgenoot (Ri8.4) die ook een LVB heeft. Dat beide een LVB hebben, zorgt voor de mogelijke turbulentie binnen het huwelijk waarin sprake is (geweest) van huiselijk geweld. Zij zegt hierover: *“Hij [echtgenoot] heb me een keer geslagen en dan heb ik twee weken kreupel gelopen”*. Van sociaal emotionele ondersteuning door de echtgenoot lijkt geen sprake.

Twee respondenten hebben kinderen. Eén van hen gaf aan dat haar zoon bij haar langs komt op de momenten wanneer hij zin heeft om te komen (Ri1.2) en dat zij binnenkort een keer naar haar zoon toe mag gaan (Ri1.28). Uit informele collegiale consultatie (z.d.) hebben wij opgemaakt dat de zoon van deze respondent te kampen heeft met verslavingsproblematiek.

De andere respondent vertelde dat alle drie haar kinderen een verstandelijke beperking hebben; een van hen woont in een 24/7 zorginstelling en de andere twee wonen met begeleiding (Ri9.30). Zij gaat niet alleen op bezoek bij haar kinderen maar haar kinderen komen ook bij haar op bezoek (Ri9.5).

Het contact met kinderen is fragiel te noemen vanwege de verslaving respectievelijk beperking van de kinderen enerzijds en de individuele beperking van de moeder in kwestie anderzijds.

Familie

Het zal u niet verrassen dat bloedverwanten als vader, moeder, broer en zus door alle respondenten het eerst en het meest worden genoemd als familieleden die deel uitmaken van het informele sociale netwerk waarmee bovendien ook regelmatig contact is. Het contact varieert van dagelijks tot wekelijks en vindt zowel face-to-face plaats als telefonisch en via social media zoals whatsapp en Facebook.

Als tweede worden aanverwanten als ooms, tantes, neven en nichten genoemd. De respondenten geven aan dat dit contact minder frequent is dan het contact met bloedverwanten. Twee respondenten zeggen daarover:

- *“Ik ga wel eens bij R. en bij D. op visite, koffie drinken of thee ofzo. Ik ben welkom. Ze bellen mij op maar ze komen niet zoveel hier. Alleen als ik jarig ben dan komen ze”* (Ri4.3); en
- *“Mijn ouders zie ik dan één keer in de week en andere familieleden gewoon op verjaardagen”* (Ri5.1).

Familie is ook een belangrijk onderdeel van het informele sociale netwerk dat bijdraagt in het voorzien van de ondersteuningsbehoefte aan sociaal contact (praatje maken, koffie drinken, samen eten).

Bij zes van de elf respondenten (Ri2, Ri5, Ri6, Ri9, Ri10, Ri11) spelen ouders een belangrijke rol bij de vervulling van sociale en praktische ondersteuning. Een aantal tekstfragmenten:

- *“Mijn ouders helpen mij hier in de huishouding en mijn ouders helpen mee met kleding kopen.”* (Ri2.2.);
- *“Dat [helpen] doen alleen mijn ouders en de begeleiding, ik wil alles zo zelfstandig mogelijk doen”* (Ri5.3);
- *“Ik ga meestal door de weeks dinsdag, donderdag en ook vrijdag, het ligt er dan aan of mijn ouders thuis zijn dan ga ik meestal eten en zaterdags en zondag zit ik er ook meestal bij, gewoon voor de gezelligheid.”* (Ri6.3);
- *“Vader... komt bijna elke dag wel effe, die komt dan hier naar toe”* (Ri9.2);
- *“Met mijn ouders ga ik lekker koffie of thee bij elkaar of gewoon gezellig eten”* (Ri10.3); *“Alles wat er zeg maar is gebeurd, had ze al gezegd dat ik best wel veel met haar d'r over moest gaan praten ook en vooral bij mijn moeder ook”* (Ri11.5) en *“Moeder zie ik morgen weer, die zie ik haast elke week, die woont ook in Ede. Boodschappen doen, morgen komt ze koffie drinken* (Ri11.3).

Bij één respondent wordt deze rol vervuld door zijn grootouders. Eén respondent geeft aan niet zo vaak een beroep te doen op haar ouders maar te wachten tot de begeleiding weer bij haar komt:

- *“Bij mijn opa en oma kom ik elke week. Daar eet ik altijd als ik zondag uit de kerk kom”* (Ri3.3);
- *“Mijn vader, mijn ouders kan ik bellen als ik met een probleem zit. Maar dat doe ik niet zo vaak. Ik doe dat de volgende dag tot de begeleiding komt”* (Ri7.13).

Bij de overige respondenten spelen broers en/of zussen hierin een rol; zij het in mindere mate wanneer we kijken naar de frequentie van de contactmomenten.

Familie wordt ook genoemd als antwoord op de vraag bij wie de respondent terecht kan wanneer hij ergens mee zit (uitlaatklep) of voor een moeilijke beslissing staat (advies). *“Als er bijvoorbeeld iets gekocht moet worden waar ik moeite mee hebt zeg maar, grote aankopen zal ik maar zeggen, dan adviseren mij ouders daar ook in”* (10.14). Eén van de respondenten ervaart de adviezen van haar zussen als betutteling zegt hierover: *“Ze willen wel zeggen wat ik allemaal doen moet, dan denk ik ‘toedeloë’* (Ri8.2).

De rol van familieleden in het informele sociale netwerk van mensen met een LVB wijkt nauwelijks af van die van mensen zonder een beperking. Inherent hieraan is het begrip loyaliteit. Tussen ouders en kinderen bestaat de zogenaamde existentiële loyaliteit². Het kind heeft zijn leven te danken aan zijn ouders en de ouders zijn verantwoordelijk voor het kind vanwege het feit dat zij het kind op de wereld hebben gezet. Zo zijn zij fundamenteel aan elkaar verbonden. Er is geen sprake van een normatief beginsel maar van een “zijnsloyaliteit”. Dit is een gegeven.

Vrienden

Zes van de elf respondenten geven aan weinig tot geen vrienden te hebben (Ri1.5, Ri2.5, Ri5.4, Ri5.9, Ri6.6, Ri7.6, Ri9.9). Van de overige vijf respondenten geven er twee aan diverse vrienden te hebben (Ri3.6, Ri10.6, Ri10.7, Ri10.8 R.11.16) waarvan een ook een penvriend noemt (Ri11.35). De andere twee respondenten zeggen over vrienden het volgende:

- *“Op Facebook heb ik heel veel vrienden”* (Ri2.26);
- *“Vrienden? Ik probeer tegen iedereen vriendelijk te zijn en ik heb ook een echtpaar als kennissen, ze komen wel eens af en toe hier maar zij ze is niet zo uithuizig dat is jammer joh”* (Ri8.6).

² Iván Böszörményi-Nagy, Hongaars-Amerikaans psychiater en psychotherapeut (1920-2007)

Met vrienden wordt afgesproken om ‘leuke dingen’ te doen zoals uitgaan maar ook ‘op visite’ gaan wordt genoemd, zoals onder meer uit de navolgende tekstfragmenten blijkt:

- *“Wij doen samen eten, koffie drinken, tv kijken. Dat zijn vrienden en kennissen ik ben blij dat ik wel een enkele heb”* (Ri1.5);
- *“Koffie drinken, verder niet echt weg ofzo.”* (Ri9.9);
- *“We gaan wel eens een lekker avondje naar de film of een keer ergens uit eten. We hebben een keer samen twee kennissen van ons allebei opgezocht. Dan gaan we samen met de trein,”* (Ri2.6);
- *“Een filmpje kijken of zo, we gaan naar de bioscoop of we gaan ergens heen.”* (Ri3.7);
- *“Met vrienden ga ik naar de film bijvoorbeeld en ik heb een vriendin en daar ga mee naar het theater maar dan zijn er ook wel gewoon eens dagen dan praat je alleen maar bij en dan zit je gewoon maar te kletsen met een kop thee en alles* (Ri10.10);
- *“We zitten natuurlijk wel te whats-appen met elkaar, dat gebeurt ook héél veel en ook met Skype één keer in de week”* (Ri3.37).

Uit bovenstaande fragmenten blijkt dat vrienden in het informele netwerk schaars zijn. De filosoof Aristoteles noemde in de 4e eeuw voor Christus een goede vriend of vriendin “een tweede” ik. Juist nu in de 21e eeuw het individualisme hoogtij viert, zijn vriendschappen voor iedereen belangrijk.

Kennissen

Als kennissen worden die mensen genoemd, die de respondenten kennen vanuit de buurt waar zij vroeger woonden, in het uitgaansleven, tijdens het sporten, boodschappen doen of op een ontmoetingsplaats (Ri1.15, Ri2.18, Ri5.5, Ri8.8). Met kennissen wordt niet specifiek afgesproken.

Uit twee tekstfragmenten blijkt dat het contact met kennissen zich voordoet op de plaats waar het contact is ontstaan en zich over het algemeen beperkt tot die plaatsen:

- *“Verder kom ik niet echt met andere mensen in contact, niet echt, ja gewoon. Ik ken wel veel mensen van het Museumplein, van Meet-Inn van mijn werk of ik zie ze op straat...of ik ken ze weer via via”* (Ri5.9);
- *“Kennissen zitten meer in buurtcentrum waar je dan ook een beetje komt, als bijvoorbeeld Careander of De Kolk en de Meerpaal”* (Ri4.5).

Collega's

Met uitzondering van Ri8 hebben alle respondenten werk of gaan naar de dagbesteding. Het contact beperkt zich tot een praatje maken op het werk. Buiten het werk om hebben tien respondenten geen contact met collega's, op een toevallige ontmoeting na tijdens het boodschappen doen bijvoorbeeld (Ri2.15, Ri3.19, Ri2.14, Ri6.11, Ri7.7, Ri9.13 Ri10.20 en Ri11.16).

“Ik zie tijdens het werk wel mensen, daar maak ik gewoon een praatje mee, vrienden dat zijn ze niet. Je komt ze tegen, je maakt er even een praatje mee en dat is het. Ik zie ze niet buiten mijn werk om” (Ri5.12).

Eén respondent zegt hierover: *“Werk en privé hou ik bewust gescheiden, dan kunnen ze zo min mogelijk over je kletsen”* (Ri3.15).

Slechts één respondent heeft buiten de dagbesteding om contact met een collega en wel op een ontmoetingsplaats (Ri1.12).

Op het werk en/of de dagbesteding kunnen de respondenten terecht voor werk-gerelateerde vragen bij hun leidinggevende (Ri1.13, Ri2.16, Ri3.16, Ri2.15, Ri5.13, Ri6.12, Ri9.14, Ri11.17). Indien zich in het privéleven van de respondenten bijzonderheden voordoen, is er wel ruimte om dit op het werk en/of de dagbesteding te bespreken maar de respondenten geven aan dit liever met hun begeleider te bespreken.

Buren

De respondenten kennen hun buren van het voorbijgaan. Het contact met buren beperkt zich over het algemeen tot een praatje maken in het voorbijgaan waarbij soms geïnformeerd wordt hoe het met de ander is (Ri1.6, Ri2.7, Ri3.9, Ri2.9, Ri5.7, Ri7.10, Ri8.8). Eén respondent vat het contact met buren samen als volgt: *“Ik heb geen contact met de buren, nee alleen hoi en verder eigenlijk niet, even een praatje misschien als je de vuilnisbak neerzet”* (Ri9.10). Twee respondenten hebben ook contact met hun buren via social media (Ri2.8 en Ri11.12) waarvan één zegt haar buren ook regelmatig in een ontmoetingsplaats te zien (Ri2.8).

Alle buren gezamenlijk vormen de buurt en de buurt is een onderdeel van de civil society die strikt genomen valt onder de algemene voorzieningen. Wij hebben echter niet doorgevraagd op de buurt als zijnde de directe omgeving, maar wij zijn specifiek ingezoomd op de ontmoetingsplaatsen. Uit de hiervoor opgemaakte respons maken wij op dat de respondenten weten wie hun buren zijn maar dat het contact beperkt is. Ondanks het beperkte contact, blijkt uit vier van de elf interviews dat de respondenten geen belemmeringen ervaren om in geval van nood een beroep te doen op de buren (Ri1.16, Ri2.8, Ri9.10, Ri10.12). Hiermee wordt met name praktische ondersteuning bedoeld zoals bijvoorbeeld een boodschap doen in geval van ziekte (Ri2.8).

2.4.2 Algemene voorzieningen

Wanneer we kijken naar de algemene voorzieningen waarvan de respondenten gebruik maken, dan maken we achtereenvolgens onderscheid tussen de kerk, vrijwilliger/maatje en ontmoetingsplaatsen.

Kerk

Zeven van de elf respondenten zijn betrokken bij een kerkgemeenschap (Ri1.8, Ri3.11, Ri2.11, Ri5.8, Ri6.9, Ri7.12, Ri8.10); echter zijn zij niet alle zeven actieve kerkgangers in die zin dat zij regelmatig naar de kerk gaan. Hierdoor is het contact met de overige gemeenteleden van de kerk niet tot stand gekomen of is verwaterd. Drie van de zeven respondenten die lid zijn van een kerkgemeenschap geven aan contact te hebben met gemeenteleden (Ri3.12, Ri2.11, Ri8.10)

Deze contacten beperken zich niet voor- en na kerktijd maar dat deze contacten gelieerd zijn aan mensen die de respondenten ook ontmoeten bij de Meet-Inn en bij Bosshardt (Ri8.10 en Ri7.12.) Twee van hen geven aan de aangepaste kerkdiensten op de Hartenberg te bezoeken (Ri2.11 en Ri7.12).

Vrijwilliger/maatje

Drie van de elf respondenten hebben een maatje of vrijwilliger. Die biedt de respectievelijke respondent ondersteuning bij het koken en de financiën of fungeert als gezelschap bij uitstapjes (Ri5.5, Ri7.16 en Ri8.7).

Ontmoetingsplaatsen

Vijf van de elf respondenten bezoeken frequent ontmoetingsplaatsen (Ri1, Ri2, Ri4, Ri7 en Ri8). Eén van hen gaat minimaal één keer per week naar de Boshoeck (Ri2). De overige vier (Ri1, Ri4, Ri7 en Ri8) gaan vaker dan één per week naar een ontmoetingsplaats en bezoeken 't Laag, de Meerpaal, de Boshoeck, bij Bosshardt en de Meet-Inn. Van de overige zes respondenten zijn er vier die minimaal één keer een ontmoetingsplaats hebben bezocht. Twee respondenten hebben nog nooit een ontmoetingsplaats bezocht (Ri6 en Ri9).

In de interviews en tijdens het veldonderzoek geven de bezoekers aan dat zij vooral voor “de gezelligheid” naar een ontmoetingsplaats komen. Genoemd wordt: een praatje maken, koffie/thee drinken, een spelletje doen en samen eten. In §3.5. komen we hier uitgebreid op terug.

Volgens zestien van de twintig professionals dragen de ontmoetingsplaatsen bij in de steunstructuur van mensen met een LVB vanwege de ondersteuning die geboden wordt bij:

- het uitbreiden/onderhouden van het sociale contacten (P1.6, P6.6, P13.6, P16.6, P17.6);
- het delen van ervaringen/verhaal “kwijt” kunnen (P6.6, P7.6, P18.6, P19.6, P20.6);
- het beantwoorden van vragen (P6.6, P10.6);
- gezelschap/vermaak/gezelligheid (P3.6., P8.6 P9.6);
- het aanbrengen van structuur in de dag of week (P2.6, P3.6);
- het nuttigen van een (gezonde) maaltijd (P2.6, P11.6, P12.6, P19.9);
- het verhogen van de eigenwaarde door enerzijds het gevoel ‘ergens bij te horen’ en anderzijds mee te denken/praten over de activiteiten in de ontmoetingsplaatsen (P1.6, P3.6, P12.6, P17.6).

Eén van hen noemt specifiek dat de ontmoetingsplaatsen kunnen dienen als aanvulling op de individuele ambulante begeleiding. Een respondent vult aan dat het voor veel cliënten moeilijk is om een vraag te stellen aan een vreemde. Deze mening wordt gedeeld door vier professionals die aangeven dat een ontmoetingsplaats alleen bijdraagt in de steunstructuur wanneer er vaste en vertrouwde personen/begeleiding aanwezig zijn (P4.6, P7.6, P14.6 en P17.6) zodat cliënten zich op hun gemak voelen en zich veilig voelen om hun vraag te stellen. Eén van hen vindt dat daarin professionele begeleiding belangrijk is, aangevuld met vrijwilligers. De andere twee respondenten zijn er niet duidelijk over of zij daarmee professionals of vrijwilligers bedoelen. Het lijkt hen vooral om de kwaliteit te gaan van de begeleiding: deze moet met conflictsituaties om kunnen gaan en een signalerende functie hebben met bevoegdheid om te rapporteren richting de persoonlijk begeleider van de betreffende cliënt.

2.4.3 Collectieve maatwerkvoorzieningen

Uit de interviewdata blijkt dat twee respondenten (Ri2 en Ri10) gebruik maken van de regiotaxi; echter gebruiken zij deze voorziening niet om naar een ontmoetingsplaats te gaan. Tijdens het veldonderzoek hebben wij geconstateerd dat enkele bezoekers wel gebruik maken van de regiotaxi om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

2.4.4 Individuele maatwerkvoorzieningen

Voor mensen met een LVB kunnen sommige dagelijkse dingen lastig zijn of is het moeilijk om overzicht te houden of structuur aan te brengen. Om zelfstandig te kunnen wonen, hebben deze mensen ondersteuning nodig op diverse levensterreinen.

Alle respondenten ontvangen ondersteuning vanuit de individuele maatwerkvoorzieningen in de vorm van individuele begeleiding. Drie van hen ontvangen daarnaast ondersteuning in de vorm van huishoudelijke hulp (Ri1.9, Ri5.19, Ri10.39).

Negen respondenten ontvangen wekelijks ambulante begeleiding aan huis. Bij deze respondenten is de frequentie en tijdsduur van de begeleiding hetzelfde als voor 1 januari 2015. Bij twee respondenten is de wekelijkse individuele begeleiding aan huis komen te vervallen en daarvoor in de plaats hebben zij digi-contact gekregen (belmogelijkheid voor 24 uur per dag 7 dagen per week). Voor niet urgente ondersteuningsvragen worden zij

geacht hun begeleider te treffen op een open of besloten ontmoetingsplaats. (Ri.1.18 en Ri3.31). Beide respondenten zijn er tevreden over, zo blijkt uit onderstaande tekstfragmenten:

- *“Maar ‘t gaat wel goed zo eigenlijk, als er wat is dan ga ik toch naar ze [begeleiding] toe. Dat ze niet meer bij mij komen dat is eigenlijk de enige verandering zo'n beetje. Dat vond ik niet leuk, maar het moest toch. Het gaat gelukkig beter dan ik gedacht had, ik was bezorgd”* (Ri1.18) en;
- *“Tegenwoordig hebben we digi-contact. Daarnaast, dat je via de videogesprek met de begeleider hebt, kun je ook bellen, dat is ook een gratis nummer heel super, je kunt bellen en die begeleiders zijn altijd heel vriendelijk ook als je gewoon erheen belt, ze weten precies wie je bent. Ze weten alles, nou ja goed dat is super. Ik had het ook niet anders verwacht”* (Ri3.28).

De respondenten geven aan ondersteuning te ontvangen bij het:

- bieden van een luisterend oor (‘verhaal kwijt kunnen’, Ri1.25, Ri2.19, Ri3.19, Ri3.39; Ri5.15. Ri6.17, Ri8.19, Ri9.18, Ri10.23. en Ri11.20);
- verwerken van de post (Ri1.16, Ri3.19, Ri4.16, Ri7.13, Ri10.23 en Ri11.20);
- verrichten van huishoudelijke taken (Ri4.16, Ri5.15. Ri7.15);
- boodschappen doen (Ri5.15, Ri6.17);
- koken (Ri6.17);
- doen van belastingaangifte (Ri10.2);
- begeleiden naar thema-avond (Ri8.19);
- vervoeren van en naar een specialistisch ziekenhuis voor een operatie (Ri4.18).

Uit een informeel gesprek met een begeleider blijkt dat één van de respondenten voor de structuur die zij nodig heeft om in het dagelijks leven te kunnen functioneren, afhankelijk is van de dagelijkse individuele begeleiding. Deze begeleiding wordt naar behoefte aangevuld door een maatje/vrijwilliger die wekelijks ondersteuning biedt bij het koken. De betreffende respondent bezoekt voorts wekelijks één of meer ontmoetingsplaatsen. De begeleider geeft aan dat de algemene voorzieningen in aanvulling op de individuele begeleiding het voor deze respondent mogelijk maakt om zelfstandig te wonen.

Wanneer we de visies van de verschillende zorgorganisaties die bij dit onderzoek betrokken zijn met elkaar vergelijken, dan zien we dat de wens van de cliënt centraal staat bij de ondersteuningsvraag. Kenmerkend voor de ondersteuning is dat hierbij wordt gekeken naar de kwaliteiten van de cliënt. Daarnaast wordt zoveel het informele netwerk betrokken bij de ondersteuning om naar mogelijkheden en perspectieven te zoeken om erbij te blijven horen in de samenleving. Dit laatste is belangrijk omdat het risico aanwezig is dat mensen met een LVB buiten of naast de samenleving worden geplaatst.

De essentie van ondersteuning in en met de samenleving heeft volgens Kröber en Van Dongen (1997) de navolgende drie uitgangspunten:

- er wordt gekeken naar mensen en niet naar beperkingen;
- de regie over wat er moet gebeuren ligt bij de man of vrouw met een beperking;
- er wordt niet op voorhand van uitgegaan dat altijd ondersteuning nodig is.

2.5 Specifieke aspecten in de steunstructuur

Uit eerder onderzoek naar de verschillen in sociale netwerken onder de doelgroep LVB en een referentie groep zonder beperkingen is gebleken dat de sociale netwerken van mensen met een LVB beperkt zijn ten opzichte van de referentie groep. Ook ervaren mensen met een LVB problemen in het aangaan en voortzetten van sociale contacten (Asselt, van-Govers, I. et al. 2014).

Eén van onze respondenten zei over het aangaan van sociale contacten: *“Nou contact maken is niet makkelijk hoor. En zeker niet om te houden. Dat kost moeite, maar van hun uit ook niet”* (Ri1.12).

Het gebrek aan sociale vaardigheden is typerend voor de beperking van de doelgroep LVB, zo blijkt uit literatuuronderzoek en wordt bevestigd in het E-interview (P12.3, P.15.3 en P18.3). Tijdens ons veldonderzoek hebben wij gezien hoeveel moeite het bezoekers soms kost om contact te leggen met anderen.

Van de zes respondenten wiens ouders een belangrijke rol spelen in het informele sociale netwerk, bezoekt één wekelijks een ontmoetingsplaats (Ri2) en de andere vijf respondenten bezoeken zelden tot nooit ontmoetingsplaatsen (Ri5, Ri6, Ri9, Ri10 en Ri11). Van de zes respondenten wiens ouders een belangrijke rol spelen bij de vervulling van sociale en praktische ondersteuning, geven er twee aan geen vrienden te hebben. Eén van hen heeft een maatje/vrijwilliger die hij “een goede vriendin” noemt zoals blijkt uit het volgende tekstfragment: *“Die andere vriendin, via een project, komt hierheen of ik ga naar haar toe, of we gaan het dorp in. Wat iedereen doet...als gewoon goeie vrienden. We spreken allebei af, we zien elkaar gewoon één keer in de week. Dit is gewoon een goede vriendin, waar ik gewoon het dorp mee in ga”* (Ri5.5).

Wederkerige vriendschappen zijn meer uitzondering dan regel (Asselt, van-Govers, I., et al. 2010). Eén respondent zei hierover: *“Ze hebben het altijd te druk als ik het vraag”* (Ri9.9) en een ander vertelde: *“Soms moet je aan dingen wat harder werken maar het moet ook een beetje over en weer gaan vind ik altijd dus het hoeft niet alleen van een kant te komen”* (Ri10.9). *“Als het altijd maar van één kant komt, dan heb ik daar ook niet altijd meer behoefte aan”* (Ri1.12).

Opvallend was het om tijdens het afnemen van de interviews met de respondenten Ri2, Ri3 en Ri4 te horen dat er wel sprake was van een bepaalde vorm van wederkerigheid:

- *“niet dat zij kan trainen maar ik kan dat wel nou ja dan gaan we gewoon samen, hoppa!”* (Ri2.6);
- *“We nemen allemaal wel het initiatief om af te spreken”* (Ri3.7) en *“met Skype, één keer in de week doe ik dat met een vriendin van mij, die wordt echt gestimuleerd om was op te vouwen als ze met iemand een beetje kan kletsen. Anders vindt ze het saai, ze is alleen, dan gaat ze ondertussen de was vouwen en dat doe ik dan ook”* (Ri3.37);
- *“De buurvrouw hiernaast die is wel aardig want toen ik een keer ziek was, heeft ze voor mij boodschappen gedaan. Maar ik heb haar ook wel eens geholpen”* (Ri2.8.)

Uit literatuurstudie blijkt dat ondersteuning in het algemeen door de LVB groep voornamelijk wordt ontvangen door hun begeleiders die zeer gewaardeerd worden. Het viel ons tijdens het afnemen van de interviews op dat de respondenten hun begeleider vaak in één adem noemen met familie wanneer het gaat om de vraag van wie de respondenten ondersteuning ontvangen (Ri2.13, Ri3.5 en Ri5.10). Op het gebied van genegenheid scoren de professionals even hoog als familie en vrienden. Voor wat betreft de ondersteuning op het praktische en informatieve vlak worden de professionals zelfs nog meer gewaardeerd (Asselt, van-Govers, I. et al. 2014). Eén respondent beschreef haar begeleider als een ‘warme’ deken’ (Ri10.40) en een ander zei: *“Ik kan mijn verhaal bij [haar] kwijt en we lachen altijd en we zijn van elkaars leeftijd”* (Ri9.28).

Uit diverse literatuur blijkt dat mensen met een beperking weinig contacten hebben met mensen zonder beperking, met uitzondering van familie en begeleiders. Hetzelfde geldt voor zes respondenten die aan ons interview hebben deelgenomen (Ri1, Ri2, Ri5, Ri6, Ri7 en Ri8). Vier respondenten (Ri1.12, Ri5.11, Ri7.9 en Ri10.18) verrichten in het dagelijks leven activiteiten op een dagbesteding voor mensen met een beperking. Eén respondent werkt via een sociale werkvoorziening (Ri4.13) wat het contact met mensen zonder beperking op de dagbesteding/het werk in de weg staat.

De respondenten die een regulier arbeidscontact hebben (Ri2, Ri3, Ri6, Ri9 en Ri11) hebben buiten hun werk om weinig tot geen contact met collega's.

Nijgh en Bogerd (2007) constateren dat mensen met een verstandelijke beperking nauwelijks deelnemen aan openbare sociale activiteiten.

Wanneer wij onze interviewdata hiernaast leggen dan kunnen wij op basis daarvan concluderen dat slechts drie van de elf respondenten deelnemen aan openbare sociale activiteiten, zoals:

- avondschoon (Ri2.17);
- schietvereniging (Ri6.15) en
- orgelspel verzorgen in een verzorgingscentrum in Ede (Ri3.13)

Drie respondenten nemen deel besloten sociale activiteiten, te weten:

- yoga voor mensen met een beperking (Ri2.18);
- voetbal voor mensen met een beperking (Ri7.14 en Ri11.19);
- bestuurslid Onderling Sterk Ede (Ri1.26, Ri3.20 en Ri4.7);

Drie respondenten geven aan zich bewust te zijn van het feit dat de contacten met mensen zonder beperking summier zijn (Ri.3.27 en Ri10.33). Eén van hen wil daar graag verandering in brengen en zegt: *“maar nee ik wil niet met mensen omgaan die dus ook beperkt zijn. Ik wil juist mensen om me heen hebben die dat juist niet hebben en dat is heel lastig”* (Ri11.26).

2.6 Samenvatting en conclusie deelvraag 1

Uiteraard bestaat de steunstructuur van mensen met een LVB net als bij ieder ander uit één of meer mensen uit één van de drie componenten waarover een korte uitleg is gegeven in de §2.3.1 tot en met §2.3.3. Aangezien de ondersteuningsbehoefte geen statisch gegeven is, beïnvloeden de componenten van de steunstructuur elkaar voortdurend en is de steunstructuur dynamisch van aard.

Iedereen heeft behoefte aan mensen om zich heen bij wie hij terecht kan voor een goed gesprek, zijn verhaal kwijt kan of gewoon om leuke dingen mee te doen.

De omvang van de steunstructuur speelt niet zo’n grote rol bij het antwoord op de eerste deelvraag. Het belangrijkste is hoe de persoon in kwestie zijn steunstructuur typeert.

Meer dan de helft van de respondenten ervaart veel steun vanuit familie en met name vanuit ouders; vanuit broers en zussen in wat mindere mate. Een netwerk dat vooral bestaat uit familieleden kan kwetsbaar zijn omdat onderlinge loyaliteit bij onvrede en ruzies kunnen zorgen voor een isolement. Ook kan zo’n netwerk door sociale controle, normen en waarden beklemmend zijn.

Contacten, en zeker vriendschappen met mensen zonder beperking, zijn zeer summier. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan weinig tot geen vrienden te hebben en het contact met kennissen, burens en collega’s is schaars te noemen.

Dit maakt dat het sociale informele netwerk van mensen met een LVB een homogeen karakter heeft en niet vitaal te noemen is. Wanneer de steunstructuur bestaat uit personen met uiteenlopende kwaliteiten dan heeft iemand verschillende mogelijkheden en hoeft niet alles aan één of twee personen te vragen.

De steunstructuur van mensen met een LVB bestaat naast familie voor een groot deel uit professionals. Ons idee is dat de professionals niet alleen het - soms tamelijk kleine - informele netwerk betrekken bij de ondersteuningsvraag van hun cliënten maar, wellicht enigszins geforceerd door de ontwikkelingen het sociale domein, hierin ook de ontmoetingsplaatsen betrekken.

De ontmoetingsplaatsen worden vooral bezocht door respondenten met een LVB:

- die geen ondersteuning vanuit ouders ontvangen; óf
- wiens individuele begeleiding in het lopende jaar is gewijzigd.

De ondersteuning vanuit de ontmoetingsplaatsen vervult volgens ons vooral de fundamentele behoefte tot sociaal contact hetzij ter aanvulling op hetzij in plaats van het informele sociale netwerk.

Of door deze bezoeken de onderlinge betrokkenheid in zoverre wordt vergroot dat (hulp)vragen in ontmoetingsplaatsen opgepakt worden zoals de gemeente Ede beoogt is nog maar de vraag. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, is het nodig om te kijken naar de verwachtingen die mensen met een LVB hebben van een ontmoetingsplaats en wat volgens professionals het doel is van een ontmoetingsplaats.

3 Verwachtingen

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is beschreven wat het begrip ‘steunstructuur’ inhoudt en hoe de steunstructuur van een persoon met LVB eruit ziet. Het is duidelijk geworden dat naast familie de steunstructuur van mensen met een LVB voor een groot deel uit professionals bestaat.

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de tweede deelvraag. Deze deelvraag gaat over de verwachtingen die mensen met een LVB hebben van een ontmoetingsplaats.

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben wij interviews gehouden met mensen met een LVB die individuele begeleiding ontvangen van één van de betrokken zorgorganisaties. Daarnaast hebben we een E-interview afgenomen onder professionals van de betreffende zorgorganisaties. Voordat we naar de verwachtingen gaan kijken, beschrijven we in §3.2 de relevantie van deze deelvraag, in §3.3 wat de definitie is van een ontmoetingsplaats en in §3.4 waar wij deze aantreffen in de steunstructuur. Daarna kunt u in §3.5 lezen wat de verwachtingen van mensen met een LVB zijn ten aanzien van ontmoetingsplaatsen. Aan de hand van een top 3 van de professionals valt te lezen wat zij als belangrijkste doel zien voor hun cliënten om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

Verder zal beschreven worden of het huidige aanbod aansluit bij de verwachtingen van de doelgroep.

3.2 Relevantie deelvraag

Om antwoord te kunnen geven op de vraag waar ontmoetingsplaatsen aan moeten voldoen om deel uit te kunnen maken van de steunstructuur van iemand met een LVB, is het van belang te weten wat de doelgroep zelf verwacht van een ontmoetingsplaats. Als het aanbod niet voldoet aan de verwachting van de doelgroep heeft dat indirect gevolgen voor de steunstructuur.

Kijkend naar de verschillende zorgorganisaties die betrokken zijn bij dit onderzoek valt op dat er in de visie en beleidsontwikkeling van deze organisaties grote verschillen zijn voor wat betreft het aanbod van ontmoetingsplaatsen en/of participatie in gezamenlijke buurtinitiatieven. Philadelphia, en in mindere mate Siza, lopen hierin voorop door hun cliënten uit te nodigen naar een ontmoetingsplaats te komen voor individuele begeleiding, door een aparte ruimte in de ontmoetingsplaats te gebruiken voor het voeren van een persoonlijk gesprek. Daarmee krijgen de ontmoetingsplaatsen waarin beide organisaties participeren automatisch een steunpunt functie. Is dit ook wat onze respondenten verwachten van het bezoeken van een ontmoetingsplaats?

Voor mensen met een LVB is het van belang te weten wat een ontmoetingsplaats kan bieden, al dan niet als alternatief voor het wegvallen van begeleidingsuren.

3.3 Definitie ontmoetingsplaats

In de begrippenlijst hebben we ontmoetingsplaats uitgelegd als zijnde: ontmoetings-initiatieven van zorg- en welzijnsorganisaties (al dan niet in samenwerkingsverband) zoals koffie-inloop, eettafel, thema-avond, soos en dergelijke bestemd voor mensen met een LVB soms in combinatie met andere doelgroepen.

Het woord ontmoetingsplaats kan worden opgesplitst in de woorden; ontmoeting en plaats. ‘Ont’ veronderstelt dat er iets niet meer is of weggaat. Niet meer moeten, dus wel willen of mogen.

Een ontmoeting wordt zo een samenkomen waar je voor kiest en die niet opgelegd is. Een ontmoetingsplaats lijkt hiermee een plaats van samenkomen te worden waar je voor kiest en die niet opgelegd is.

De ontmoetingsplaats zoals wij deze in ons onderzoek benoemen heeft altijd een vrij inloop-karakter waarbij de ontmoeting voorop staat.

Figuur 6: Overzicht ontmoetingsplaatsen

Ontmoetingsplaatsen	
Meet-Inn	Inloop koffie/thee, diverse activiteiten en mogelijkheid tot mee-eten (<i>dinsdag tot en met zaterdag</i>)
de Meerpaal	Inloop met koffie/thee en spelletjes inclusief steunpunt ambulante cliënten Philadelphia en 's Heeren Loo, (Arta), (<i>tweewekelijks op zondag</i>) open eettafel (<i>wekelijks op donderdag</i>)
de Kolk	Inloop met koffie/thee inclusief steunpunt ambulante cliënten Philadelphia en Siza (Icare, Opella en RIBW) (<i>wekelijks op maandag</i>) en mogelijkheid tot mee-eten (<i>maandelijks op maandag</i>)
de Boshoeck	Inloop met koffie/thee en spelletjes, ontmoetingsavonden met (creatieve) activiteiten, thema-avonden (<i>wekelijks op woensdag</i>) en steunpunt ambulante cliënten Careander (<i>maandag tot en met donderdag en zaterdag</i>)
't Laag	Inloop met koffie/thee en spelletjes met mogelijkheid tot mee-eten, soos met steunpunt ambulante cliënten Philadelphia (<i>wekelijks op vrijdag</i>)
Hakselseweg	Inloop met koffie/thee met mogelijkheid tot mee-eten inclusief steunpunt ambulante cliënten Philadelphia (<i>wekelijks op donderdag</i>)
't Uitzicht	Steunpunt ambulante cliënten Philadelphia (<i>wekelijks op dinsdag</i>)
Bij Bosshardt	Inloop met koffie/thee en activiteiten (<i>maandag tot en met donderdag</i>)

3.4 Situering ontmoetingsplaats

De ontmoetingsplaatsen waar ons onderzoek zich op richt, kunnen niet afgezet worden tegen één van de componenten zoals deze zijn omschreven in §4.3. Daarvoor is het nodig om een genuanceerd onderscheid te maken tussen een ‘open’ ontmoetingsplaats en een ‘besloten’ ontmoetingsplaats omdat zowel tijdens ons veldonderzoek als het afnemen van de interviews is gebleken dat de ontmoetingsplaatsen vanuit verschillende visies zijn ontstaan.

Open ontmoetingsplaats

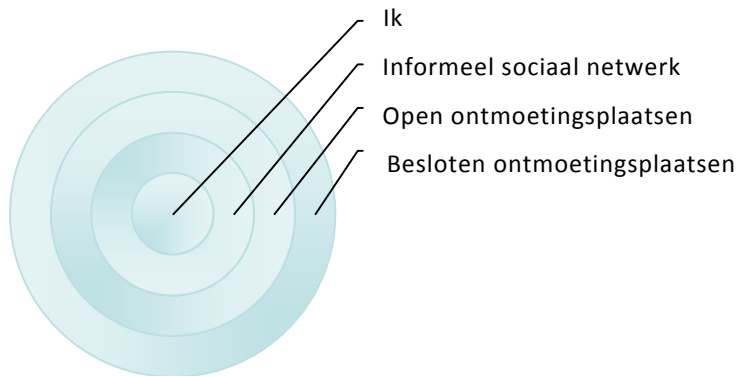
Met een open ontmoetingsplaats bedoelen wij die welke vanuit zorginstellingen al dan niet in samenwerkings- of projectverband worden geïnitieerd vanuit een locatie van een van de bij ons onderzoek betrokken zorginstellingen of vanuit één van de buurthuizen.

Deze open ontmoetingsplaatsen zijn: de Meerpaal, de Kolk, Hakselseweg, 't Laag en de Boshoeck. Ook scharen wij de Meet-Inn en bij Bosshardt hieronder. De twee laatstgenoemde ontmoetingsplaatsen worden vanuit diverse kerken geïnitieerd.

De open ontmoetingsplaatsen zijn toegankelijk voor iedereen zonder indicatie en worden georganiseerd voor mensen met een beperking en wijk-/buurtbewoners. Deze horen tot de algemene voorzieningen, met uitzondering van de Hakselseweg en de Boshoeck.

De twee laatstgenoemde ontmoetingsplaatsen bevinden zich meer op het snijvlak van algemene voorzieningen en individuele maatwerkvoorzieningen omdat deze - deels - worden gefinancierd op basis van een indicatiestelling.

Figuur 7: Situering open en besloten ontmoetingsplaats

Besloten ontmoetingsplaats

Met een besloten ontmoetingsplaats bedoelen wij 't Uitzicht in Bennekom en de Hakselseweg, welke beide vanuit Philadelphia worden geïnitieerd en specifiek bestemd zijn voor eigen cliënten. Uit diverse informele gesprekken met begeleiders en bezoekers tijdens het veldonderzoek hebben wij opgemaakt dat deze ontmoetingsplaatsen dienen als aanvulling op - en voor sommige cliënten als invulling van - de individuele begeleiding op basis van een individuele maatwerkvoorziening.

Een dergelijke steunpuntfunctie betreft niet alleen deze twee besloten ontmoetingsplaatsen. Ze laat zich ook zien onder andere in de maandagmiddaginloop bij de Kolk, de zondagmiddaginloop bij de Meerpaal, de vrijdagavondinloop bij 't Laag en de steunpuntinloop bij Careander.

3.5 Bekendheid en ervaringen met een ontmoetingsplaats

In deze paragraaf staan de resultaten beschreven van de interviews met de respondenten met een LVB en de resultaten van de E-interviews onder de professionals. Deze uitwerking vormt het antwoord op deelvraag 2: *‘Welke verwachtingen hebben mensen met een LVB van een ontmoetingsplaats?’*

3.5.1 Doelgroep

Om antwoord te kunnen geven op de vraag welke verwachtingen mensen met een LVB van ontmoetingsplaatsen hebben, is het van belang te weten of ze bekend zijn met één of meerdere ontmoetingsplaatsen die er in de gemeente Ede worden aangeboden en of ze weten wat je daar kunt doen.

De respondenten hebben tijdens de interviews verschillend geantwoord op vragen over op welke wijze men betrokken is bij ontmoetingsplaatsen.

Allereerst is er één respondent die helemaal niet bekend is met ontmoetingsplaatsen en, na enige uitleg over wat een ontmoetingsplaats inhoudt, hierover het volgende zegt; *‘Ik ken geen ontmoetingsplaatsen in Ede. Hm ik weet niet of ik daar naartoe zou willen’* (Ri6.19) *‘Het ligt er maar net aan hoe mijn behoefte is of ik naar die plekken zou gaan, voor de rest kan ik het eigenlijk gewoon niet uitleggen’* (Ri6.21)

Twee respondenten zijn op een andere manier bekend met ontmoetingsplaatsen, namelijk doordat ze er als vrijwilliger werkzaam zijn (of zijn geweest); *‘Bij de Meerpaal daar help ik in de keuken en bij het afwassen. Bij ’t Laag daar ben ik gewoon vrijwilliger’* (Ri4.21) *‘...daar heb ik ooit nog vrijwilligerswerk gedaan op de Meerpaal’* (Ri9.22)

De overige respondenten zijn wel bekend met één of meerdere ontmoetingsplaatsen en vertellen dat je daar naartoe kunt gaan om koffie te drinken en met elkaar te praten. Daarnaast wordt samen eten ook genoemd als verwachting (Ri1.19, Ri7.20, Ri10.37) net zoals het kunnen doen van spelletjes (Ri4.22, Ri10.27). Dat respondenten bekend zijn met ontmoetingsplaatsen wil overigens niet zeggen dat ze er ook gebruik van maken zoals uit de volgende fragmenten blijkt; *‘Nou ik heb eigenlijk niet zo echt behoefte aan om andere mensen te leren kennen. Meestal vind ik het wel prima zo’* (Ri6.23) *‘Ik ken wel ontmoetingsplaatsen, maar ik ga er niet heen....’* (Ri9.22) *‘wat me tegenhoudt om er naartoe te gaan, ik weet het eigenlijk niet’* (Ri9.24). *‘De grootste reden is; ik heb er geen behoefte aan. Ik heb genoeg aan mijn contacten, aan mijn andere bezigheden’* (Ri10.26). *‘Ik ben er een paar keer geweest maar....mij niet gezien. Maar ja daar kom je weer mensen tegen, ja die kom je overal tegen nou daar heb ik dus helemaal geen trek in’* (Ri11.24) *‘Ik ga juist om met mensen die ik leuk vind en ik ga dus niet met mensen om die ik dus ook niet mag’* (Ri11.29).

De respondenten die ondersteuning ontvangen van Philadelphia geven daarnaast aan dat ze met post of andere vragen bij de ontmoetingsplaats terecht kunnen (Ri1.19, Ri3.22). Ook heeft een respondent die ondersteuning van Humanitas DHM (Ri7.21) ontvangt aangegeven wel eens een vraag neer te leggen bij de vrijwilligers van de ontmoetingsplaats van de zondagmiddaginloop van de Meerpaal.

In onderstaande tabel hebben we de reacties van de doelgroep weergegeven.

Figuur 8: Bekendheid en ervaringen met een ontmoetingsplaats

Bekendheid en ervaringen met een ontmoetingsplaats		
Onbekend met ontmoetingsplaatsen	1	Ri6
Bekend met ontmoetingsplaatsen	10	Ri1, Ri2, Ri3, Ri4, Ri5, Ri7, Ri8, Ri9, Ri10, Ri11
Maakt er geen gebruik van	5	Ri5, Ri6, Ri9, Ri10, Ri11
Kent ontmoetingsplaatsen door vrijwilligerswerk	2	Ri4, Ri9
Daar kun je koffie drinken, met elkaar praten en samen eten	5	Ri1, Ri7, Ri10, Ri4, Ri10
Met post en/of vragen kun je terecht	3	Ri1, Ri3, Ri7

Nu we weten dat 10 van de 11 respondenten bekend zijn met ontmoetingsplaatsen, richten we ons verder op de verwachtingen die er van ontmoetingsplaatsen zijn. Deze vraag hebben we aan alle respondenten gesteld, ook als bij een eerdere vraag werd geantwoord dat de persoon in kwestie geen ontmoetingsplaatsen bezoekt. Op deze manier geven we een algeheel verwachtingspatroon weer van mensen met een LVB ten aanzien van een ontmoetingsplaats.

Het uitspreken van verwachtingen is vanwege het hypothetische gehalte voor mensen met een LVB lastig gebleken. We hebben met doorvragen op dit onderwerp getracht de eigen beleving van de respondent aan te spreken, omdat het van belang is voor de beantwoording van deze deelvraag te weten wat de mensen zelf denken te vinden in een ontmoetingsplaats.

Dat niet altijd duidelijk is wat je nou precies op een ontmoetingsplaats kunt doen blijkt uit het volgende fragment; *“Soms weet ik wel wat ik daar kan doen, soms niet”* (Ri2.22). Toch domineert bij de meeste respondenten de verwachting van het kopje koffie en een praatje kunnen maken, al kun je op dit laatste vlak de verwachtingen niet altijd waarmaken zoals

uit het volgende tekstfragment blijkt; *‘Je kunt op een ontmoetingsplek niet met iedereen praten, niet allemaal met elkaar, maar ik ga er gewoon wel heen’* (Ri1.21).

Naast het koffie drinken en praten, het kunnen doen van een spelletje en samen eten is een andere verwachting dat het gewoon ‘gezellig’ moet zijn. Nu is dit een nogal subjectief begrip want wat voor de één gezellig is, is voor de ander een opgaaft. Maar toch werd het wel vaak genoemd als bijzin van allerlei andere activiteiten. Een mooi voorbeeld hiervan is de reactie van een respondent die heel veel vrijwilligerswerk in verschillende buurthuizen doet en sinds kort bezoeker is van de Boshoeke; *‘Daar ben ik niet echt vrijwilliger gewoon...ik hoef in elk geval niks te organiseren dus. Gewoon gezelligheid zeg maar, effe een bakje koffie doen of een keer een spelletje....’* (Ri4.22).

Gezelligheid kan ook gemakkelijk van richting veranderen zoals het volgende fragment laat lezen; *‘Ik wil dan een potje gaan poolen omdat ik het leuk vind maar dan gaan ze over geloof praten. Beetje drammen en dan voel ik me niet op mijn gemak maar sommige mensen begrijpen dat niet. Ik vind het niet meer gezellig’* (Ri5.20).

Een andere verwachting richt zich op het niveau van de bezoekers; *‘de meeste zijn mij allemaal onbekend, ik weet wel dat daar dan ook ambulante mensen zijn’* (Ri6.20).

Op het niveauverschil van mensen met een LVB komen we uitgebreid terug in hoofdstuk 5; waar we ingaan op de belemmerende factoren om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

Ook heeft iemand zijn bezorgdheid geuit over het voortbestaan van de ontmoetingsplaatsen; *‘De ontmoetingsplek blijft natuurlijk zolang er mensen blijven komen. Komen er geen mensen meer, dan stopt dat weer natuurlijk. Want de gemeente draait dan de geldkraan dicht en klaar’* (Ri3.24). Tegelijkertijd heeft deze respondent hier een antwoord op door te vervolgen met; *‘Maar dat gebeurt niet, want we zorgen er elke week voor dat we altijd bij elkaar zijn. Iedereen die ambulante hulp krijgt’* (Ri3.24).

In onderstaande tabel is weergegeven welke verwachtingen door de respondenten met een LVB genoemd zijn. Koffiedrinken, praten, gezelligheid en spelletjes worden het meest genoemd, zo ook het samen eten.

Figuur 9: Verwachtingen van een ontmoetingsplaats van de doelgroep

Verwachtingen van een ontmoetingsplaats van de doelgroep		
Niet altijd duidelijk	2	Ri2, Ri6
Koffie drinken en praten	6	Ri1, Ri4, Ri7, Ri9, Ri10, Ri11
Gezelligheid	3	Ri4, Ri7, Ri10
Spelletjes	3	Ri4, Ri5, Ri10
Samen eten	3	Ri7, Ri8, Ri10
De ontmoetingsplaats blijft bestaan zolang we er komen	1	Ri3
Zelfde niveau bezoekers	1	Ri6

3.5.2 Professionals

In deze paragraaf werken we dezelfde vraag uit, maar nu met de respons van de professionals uit de E-interviews. We zijn benieuwd of de verwachtingen van de doelgroep worden ondersteund door de respons van de professionals en of er nieuwe ‘verwachtingen’ naar voren komen. In hoeverre sluiten de verwachtingen uit de doelgroep aan bij de verwachtingen die de professionals noemen?

In hoofdstuk 1 hebben we in figuur 3 laten zien dat van de 20 professionals er 5 niet betrokken zijn bij een ontmoetingsplaats (P2, P9, P11, P15, P18).

De respondenten zijn ambulant begeleider, coördinerend begeleider, speltherapeut, of teamleider. Iedereen is bekend met één of meerdere ontmoetingsplaatsen in de gemeente Ede, ofwel door eigen betrokkenheid dan wel via de informatievoorziening van Erbij Horen. Sommige of meerdere cliënten van de respondenten bezoeken één of meerdere ontmoetingsplaatsen. Slechts één respondent, die zelf ook niet betrokken is bij een ontmoetingsplaats, ondersteunt cliënten die niet naar een ontmoetingsplaats gaan.

We hebben gevraagd wat ze van ontmoetingsplaatsen vinden. Eén respondent, die niet betrokken is bij ontmoetingsplaatsen, heeft als antwoord ‘onbekend’ ingevuld.

De overige respondenten zijn over het algemeen enthousiast over de ontmoetingsplaatsen en spreken in termen als: goed dat ze er zijn (P3, P5, P6, P8, P11, P12, P16, P17, P18), mooie aanvulling (P1), mooie initiatieven (P2, P3), goed georganiseerd (P6), leuke gezellige plekken (P10), er gebeurt een hoop en er is een hoop in ontwikkeling (P13), het voorziet in een behoefte (P17). Erg prettig dat er naar verhouding veel professionals zijn (P7). Dit laatste wordt genoemd door een professional die betrokken is bij de maandagmiddag inloop in buurtcentrum de Kolk. Hier zijn wekelijks professionals aanwezig van zowel het RIBW als Icare, Siza en Philadelphia.

Tot slot plaatsen twee respondenten een kritische noot bij het voorgaande: *‘De ontmoetingsplaatsen zijn van toegevoegde waarde, maar niet toereikend als vervanging van ambulante zorg’* (P20) en *‘In de toekomst zal dit steeds meer nodig zijn als ambulante ondersteuning aan huis (meer en meer) wegvalt’* (P8).

We hebben de professionals daarnaast gevraagd met welk doel of voor welke activiteit zij denken dat hun cliënten een ontmoetingsplaats bezoeken.

Genoemd wordt: gezelligheid, aanspraak/contacten, interesse en informatie (P1.1), sociaal contact, cliënt kan slecht tegen te lang alleen zijn (P2.1), ontmoeting en gezelligheid (P3.1), ontmoeting en begeleiding (P5.1), mensen te ontmoeten, met de begeleider te praten, vragen te stellen, voor de gezelligheid (P6.1), gezelligheid, lunch, helpen met koken, begeleiding, afspraak met voogd voor bezoekenregeling (P7.1), vrijetijdsbesteding, ontmoeting, activiteiten, gezelligheid, leren, vragen, ondersteuning bij het wonen (P8.1), sociaal (P9.1), gezelligheid of omdat men zelf niet kan koken (P11.1), om de gezelligheid en om de maaltijden (P12.1), maaltijd en ontmoeten (P13.1), contact met andere vrouwen (P14.1), onze cliënten zijn op de hoogte van de nieuwe manier van werken en vinden het fijn begeleider te spreken, elkaar te ontmoeten en sommigen om een maaltijd te gebruiken (P16.1), gezelligheid, erbij horen, ontmoeting, tijdsinvulling, geïnteresseerd in het thema (P17.1), gezelligheid (P18.1), dan hoeven ze niet te koken en voor de gezelligheid. Even een gesprekje met een kopje koffie vinden ze erg fijn (P19.1), ontmoeten en maaltijd (P20.1).

Als we deze data ordenen komen we tot een top 3 van wat professionals verwachten waarom hun cliënten ontmoetingsplaatsen bezoeken:

1. ontmoeten, sociaal/contact (13x);
2. gezelligheid (10x);
3. samen eten (7x);

Op de vierde plaats komt begeleiding (5x).

Vijfde plaats: Interesse en informatie (2x) en verder in willekeurige volgorde;

- cliënt kan slecht tegen lang alleen zijn;
- vragen te stellen;
- afspraak met voogd voor bezoekenregeling;
- vrijetijdsbesteding;
- activiteiten;
- leren;
- erbij horen;
- tijdsinvulling;

- een gesprekje met een kopje koffie;
- helpen met koken.

Figuur 10: doel van ontmoetingsplaatsen volgens professionals

Het doel van het bezoeken van een ontmoetingsplaats volgens professionals	Aantal keer genoemd
Ontmoeten, sociaal contact	13
Gezelligheid	10
Samen eten	7
Begeleiding	5
Interesse, informatie	2
Cliënt kan slecht tegen te lang alleen zijn	1
Afspraak met voogd voor bezoeksregeling	1
Vrijtijdsbesteding	1
Activiteiten	1
Leren	1
Erbij Horen	1
Tijdsinvulling	1
Een gesprekje met een kopje koffie	1
Vragen stellen	1
Helpen met koken	1

Wat door de doelgroep in termen als een kopje koffie drinken en praten wordt genoemd, wordt door de professionals aangeduid met ontmoeten en sociaal contact. Van de 20 respondenten noemt slechts één professional ‘een gesprekje met een kopje koffie’. Wij zijn er in deze analyse vanuit gegaan dat de 13 professionals die ontmoeten en sociaal contact hebben geantwoord, hier ook het drinken van een kopje koffie en een praatje mee bedoelen. Hiermee komt het totaal op 14 van de 20 respondenten.

De respons van de professionals sluit hiermee aan bij de verwachtingen van de doelgroep, namelijk ontmoeten, gezelligheid en samen eten.

Het doel om begeleiding te ontvangen op een ontmoetingsplaats is vijf keer genoemd en staat daarmee op de vierde plaats. Kunnen we ‘begeleiding’ dan ook als ‘nieuwe’ verwachting toevoegen aan de eerder genoemde top 3? We denken van niet.

De respons ten aanzien van begeleiding is gegeven door P5, P6, P7, P8, P16.

Met uitzondering van P8 (Careander) zijn dit allemaal individueel begeleiders die werkzaam zijn bij Philadelphia. De respondenten van de andere betrokken zorgorganisaties hebben geen van allen ‘begeleiding’ als doel genoemd om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

“Onze cliënten zijn op de hoogte van de nieuwe manier van werken en vinden het fijn een begeleider te spreken, elkaar te ontmoeten en sommigen om een maaltijd te gebruiken” (R16).

Volledigheidshalve willen we aan bovenstaand citaat toevoegen dat de mensen met een LVB die door deze zorgorganisatie worden ondersteund, veelal sinds januari 2015 geen individuele begeleiding thuis meer ontvangen en zijn aangewezen op de ontmoetingsplaatsen om een begeleider te kunnen spreken. Ook kunnen ze ervoor kiezen om contact op te nemen met een centraal meldpunt via beeldbellen.

3.6 Veldonderzoek

In de vorige twee paragrafen heeft u kunnen lezen dat de verwachtingen van een ontmoetingsplaats voornamelijk uitgaan naar ontmoeting, gezelligheid, een spelletje doen of samen eten.

Tijdens ons veldonderzoek aan zeven verschillende ontmoetingsplaatsen, zoals in §1.8.2 is beschreven, werden we veelal welkom geheten door een vrijwilliger of een gastvrouw. Op iedere ontmoetingsplaats was een professional aanwezig, behalve bij de open eettafel in buurthuis de Meerpaal. Overal kregen we een kopje koffie of thee aangeboden en begrepen dat dit kosteloos verstrekt wordt aan de bezoekers. In iedere ontmoetingsplaats werd aan grote tafels gezeten, in een zogenaamde vergaderopstelling.

Op de meeste plaatsen was de mogelijkheid om een spelletje te doen. Bij de zondagmiddaginloop van de Meerpaal werd gesjoeld en lag er een stapel spelletjes klaar. Bij de maandagmiddaginloop in buurtcentrum de Kolk werd gedart en op de open avond in 't Laag Bennekom werd gesjoeld en Triominos gespeeld. Bij de koffie-inloop van de Boshoeck werd gesjoeld, Rummicub en Uno gespeeld en zagen we mensen bowlen op de Wii. Zowel bij de Kolk, de Meerpaal, 't Laag, de Meet-Inn en de Hakselseweg is er de mogelijkheid om samen te eten.

Onze algehele indruk is dat er voldoende gelegenheid geboden werd om een kopje koffie te drinken, een praatje te maken en dat er ook aan de spelletjesliefhebbers werd gedacht. We hebben de bezoekers veelal met begeleiders/vrijwilligers in gesprek gezien. Van sociale interactie onder de bezoekers was minder sprake.

3.7 Samenvatting en conclusie deelvraag 2

In dit hoofdstuk hebben we deelvraag 2 uitgewerkt en geven we antwoord op de vraag; “Welke verwachtingen hebben mensen met een LVB van een ontmoetingsplaats?”

Dit is van belang te weten omdat, indien het aanbod niet voldoet aan de verwachting van de doelgroep, dit indirect gevolgen heeft voor de steunstructuur.

Mensen met een LVB beschikken over het algemeen over een verminderd vermogen tot zelfreflectie. Een gevolg hiervan kan zijn dat de verwachtingen niet zozeer de verwachting van de respondenten zelf is maar eerder een benoeming is van herkenbaarheden waarmee zij al vertrouwd zijn.

Aan de hand van de reacties die wij ontvingen op de vraag welke verwachtingen de respondenten hebben van een ontmoetingsplaats zien we dat de respons van de professionals de verwachtingen van de respondenten met een LVB bevestigt. De belangrijkste ingrediënten in het verwachtingspatroon van mensen met een LVB ten aanzien van ontmoetingsplaatsen zijn elkaar gezellig kunnen ontmoeten onder het genot van een kopje koffie, eventueel met een spelletje en samen kunnen eten.

Vanuit de E-interviews onder de professionals kwam daarnaast bij vijf van de twintig respondenten de verwachting naar voren dat hun cliënten begeleiding kunnen krijgen op een ontmoetingsplaats. Omdat vier van de vijf respondenten werkzaam is bij Philadelphia en zij hun cliënten ondersteuning bieden op een ontmoetingsplaats, lijkt dit een vertekend beeld te geven. Van de negen respondenten met een LVB werd begeleiding, dan wel ondersteuning, drie keer als verwachting genoemd. Twee van hen ontvangen begeleiding van Philadelphia op de ontmoetingsplaats.

De 15 professionals die betrokken zijn bij een ontmoetingsplaats zijn over het algemeen enthousiast over de ontmoetingsplaatsen. Ze hebben aangegeven dat hun cliënten ontmoetingsplaatsen bezoeken vanwege de ontmoeting, ofwel het sociale contact, de gezelligheid en het samen eten.

Dat het huidige aanbod van ontmoetingsplaatsen aansluit bij de verwachtingen van mensen met een LVB blijkt daarnaast uit ons veldonderzoek. Op alle ontmoetingsplaatsen wordt gelegenheid geboden om een kopje koffie te drinken, een praatje te maken en is aan de spelletjesliefhebbers gedacht.

De ontmoetingsplaatsen waarin organisaties participeren die deze gebruiken als steunpuntfunctie en de eerder genoemde ‘besloten’ ontmoetingsplaatsen lijken hiermee niet te voldoen aan de verwachtingen die de doelgroep heeft uitgesproken.

Nu we de verwachtingen van mensen met een LVB kennen, nemen we deze mee naar het volgende hoofdstuk waarin u kunt lezen welke factoren bevorderend zijn om een ontmoetingsplaats te bezoeken

4 Bevorderende factoren

4.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben we vast kunnen stellen dat de respons van de respondenten met een LVB ten aanzien van de verwachtingen van een ontmoetingsplaats wordt bevestigd door de professionals. De belangrijkste ingrediënten in het verwachtingspatroon ten aanzien van ontmoetingsplaatsen zijn elkaar ontmoeten onder het genot van een kopje koffie, eventueel met een spelletje en samen eten.

In dit hoofdstuk beantwoorden we de derde deelvraag over de factoren die ertoe bijdragen dat mensen met een LVB een ontmoetingsplaats bezoeken; oftewel de bevorderende factoren. Deze derde vraag is: *“Wat zijn de bevorderende factoren voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken?”*

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben wij interviews gehouden met mensen met een LVB en een E-interview afgenomen onder professionals.

De bevorderende factoren worden beschreven als een - subjectieve - weergave van mensen met een LVB enerzijds en de professionals anderzijds. Om deze subjectieve weergave te valideren, hebben wij gemeend deze onder te moeten verdelen. Wij hebben gekozen voor een onderverdeling in interne en externe factoren waardoor wij beide respondentgroepen met elkaar kunnen vergelijken.

In §4.3. leggen we uit wat we onder interne en externe factoren verstaan. In §4.4 kunt u lezen welke interne factoren bevorderend werken om een ontmoetingsplaats te bezoeken volgens de respondenten met een LVB die hebben deelgenomen aan de face-to-face interviews en de professionals die hebben deelgenomen aan het E-interview. Daarna leest u vervolgens in §4.5. welke externe factoren daartoe bijdragen. Vervolgens leest u in §4.6 de antwoorden van de respondenten met een LVB op de wondervraag die wij hebben gesteld. De samenvatting en conclusie vindt u terug in §4.7.

4.2 Relevantie deelvraag

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag is het van belang om te weten waarom mensen met een LVB ervoor kiezen om naar een ontmoetingsplaats te gaan. Wie of wat zorgt ervoor dat mensen met een LVB naar een ontmoetingsplaats gaan? Deze bevorderende factoren zijn indirect van invloed op de steunstructuur.

4.3 Definitie interne en externe factoren

We verstaan onder interne factoren oorzaken die zijn af te leiden vanuit de aan- of afwezigheid van persoonskenmerken. Deze oorzaken zitten dus in de mensen zelf en zijn ofwel aangeboren, dan wel gaandeweg ontwikkeld.

Onder externe factoren verstaan we oorzaken die af te leiden zijn vanuit de sociale omgeving, waaronder begrepen de omvang en aard van de bezoekerspopulatie en/of de fysieke omgeving van de ontmoetingsplaats. Deze oorzaken liggen dus buiten de persoon.

4.4 Interne factoren

In §4.4.1 beschrijven we de respons van mensen met een LVB ten aanzien van de interne bevorderende factoren en in §4.4.2 wordt beschreven welke interne factoren de professionals bij hun cliënten als bevorderend ervaren om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

4.4.1 Doelgroep

In deze paragraaf beschrijven we de door de respondenten met een LVB genoemde interne factoren die voor hen bevorderend zijn om naar een ontmoetingsplaats te gaan

Zes respondenten geven aan naar een ontmoetingsplaats te (willen) gaan om daar andere mensen te zien en te spreken (Ri1, Ri2, Ri5, Ri7, Ri8, Ri11). Een van hen zegt hierover – en spreekt in de derde persoon meervoud – *“als ze eenzaam zijn dat ze daar terecht kunnen dat je je verhaal kwijt kan ergens, dat je zegt thuis krijg ik geen gehoor”* (Ri8.32).

Het bovenstaande sluit min of meer aan bij de uitleg van een respondent die aangeeft dat zij ontmoetingsplaatsen bezoekt om niet alleen thuis te zijn (Ri7.22) en dat het voor haar bovendien onrustig zou zijn wanneer zij geen gebruik zou kunnen maken van de mogelijkheid om naar ontmoetingsplaatsen te gaan (Ri7.26).

Aan twee respondenten, die zelden tot nooit naar een ontmoetingsplaats gaan, hebben wij gevraagd wat er zou moeten veranderen aan een ontmoetingsplaats zodat zij er wel naar toe willen gaan. Deze twee personen gaven als antwoord dat het voor hen bevorderend is om samen met iemand anders naar een ontmoetingsplaats te gaan (Ri5.23 en Ri6.24). Angst voor het onbekende speelt hierin bij deze respondenten een rol. Hierop komen wij in het hoofdstuk 5 uitgebreid op terug.

Voorts geeft één respondent aan dat zij eenmalig een ontmoetingsplaats heeft bezocht uit interesse *“ik ben ook evenwel uit interesse gegaan, zo van wat is het?”* (Ri10.35). Een ander vindt het fijn om op de ontmoetingsplaatsen die zij bezoekt over God te kunnen praten (Ri8.26).

De respons van de doelgroep is hieronder weergegeven in figuur 11.

Figuur 11: Bevorderende interne factoren doelgroep

Bevorderende interne factoren doelgroep	
Mensen zien en spreken	Ri1, Ri2, Ri5, Ri7, Ri8, Ri11
Samen met iemand	Ri5, Ri6
Niet alleen willen zijn	Ri7
Onrust wegnemen	Ri7
Interesse	R10
Praten over God	R8

Het ontmoeten van andere mensen is een fundamentele oer behoefte van de mens en wordt het meest genoemd als interne bevorderende factor voor de doelgroep. In combinatie met het niet alleen willen zijn kan de ontmoeting in verband worden gebracht met het begrip eenzaamheid. Eenzaamheid is het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit van) bepaalde sociale relaties. De kwaliteit van een relatie speelt hierbij een grote rol.

4.4.2 Professionals

In deze paragraaf kunt u lezen wat de professionals als bevorderende interne factoren hebben genoemd.

Twee van de twintig professionals geven aan dat cliënten naar ontmoetingsplaatsen gaan om hun verlangen te vervullen tot het zien en spreken van andere mensen:

- onder de mensen zijn (P8.14)/zin in een praatje (P11.4);
- slecht alleen kunnen zijn (P11.4).

Deze respons sluit aan bij die van de doelgroep, maar veel meer professionals zijn daarentegen van mening dat “gezelligheid” de meest bevorderende interne factor is. (P1.14, P3.14, P7.14, P8.14 P17.14).

De respons van de professionals is hieronder weergegeven in figuur 12.

Figuur 12: Bevorderende interne factoren professionals

Bevorderende interne factoren professionals	
Gezelligheid	P1, P3, P7, P8, P17
Mensen zien en spreken	P8,P11
Niet alleen willen zijn	P14

Gezelligheid is een typisch Nederlands woord en is, net als eenzaamheid, een subjectief begrip. Gezelligheid geeft een bepaalde aangename omstandigheid of gevoel weer, een vorm van knusheid, vriendelijkheid, huiselijkheid, vertrouwdheid, kneuterigheid enzovoort. Meestal heeft gezelligheid te maken met anderen samen te zijn (in goed gezelschap) of het kan ergens gezellig zijn (de sfeer). In de laatste twee gevallen kan gezelligheid ook onder externe factoren geschaard worden.

4.5 Externe factoren

In §4.5.1 beschrijven we de respons van mensen met een LVB ten aanzien van de externe bevorderende factoren en in §4.5.2 wordt beschreven welke externe factoren de professionals bij hun cliënten als bevorderend ervaren om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

4.5.1 Doelgroep

In deze paragraaf beschrijven we de door de respondenten met een LVB genoemde externe factoren die voor hen bevorderend zijn om naar een ontmoetingsplaats te gaan.

Negen verschillende respondenten sluiten aan bij de verwachtingen die in het vorige hoofdstuk genoemd zijn ten aanzien van een ontmoetingsplaats en gaan naar een ontmoetingsplaats om gebruik te maken van de mogelijkheid tot:

- een kop koffie/thee te drinken (Ri1.25, Ri3.39, Ri4.22, Ri5.21, Ri7.20 en Ri8.23);
- een spelletje te spelen (Ri1.22, Ri2.26, Ri.6.22, Ri11.28); of
- een maaltijd te gebruiken (Ri.1.20, Ri4.25, Ri8.30).

Van deze negen personen zijn er vijf die door een specifiek aanbod van activiteiten getriggerd worden om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

De activiteiten die genoemd worden zijn:

- voetballen en pingpongen (Ri3.28);
- kookworkshop, eten (Ri7.23 en Ri11.18);
- high tea (Ri4.25 en Ri7.25);
- knutselen (Ri2.26); en
- muziek, disco en bingo (Ri4.25).

Eén van de respondenten die geen ontmoetingsplaats bezoekt, zegt dat het er ook maar net aan ligt wat er te doen is (Ri6). Uiteraard is het van belang dat de activiteit aanspreekt, maar het is ook van belang dat de bezoekers weten welke activiteiten er worden aangeboden op een ontmoetingsplaats.

Een respondent die geen ontmoetingsplaatsen bezoekt en een liefhebber is van koken, noemt tevens koken als bevorderende activiteit om naar een ontmoetingsplaats te gaan (Ri9.27).

Eén van de respondenten weet het geheel van de hierboven genoemde bevorderende factoren als volgt samen te vatten: *“leuke dingen gewoon, voor mensen toegankelijk maken, met elkaar een praatje kunnen maken ... een spelletje kan en dat je je verhaal kwijt kan ergens ... en dat je daar toch weer met professionals toch ook een beetje kan, die daar ook voor geleerd”* (Ri8.32).

Voor deze respondent is het kennelijk van belang dat naast ‘leuke dingen doen’ en ‘een praatje maken’, er een professional aanwezig is op de ontmoetingsplaats om mee te praten vanwege zijn expertise.

Over de aanwezigheid van professionals hebben daarnaast nog drie respondenten een opmerking gemaakt waarmee we de aanwezigheid van een professional ook als bevorderende factor kunnen bestempelen voor de doelgroep.

Eén respondent maakt onderscheid tussen ‘een praatje maken’ en ‘je verhaal kwijt kunnen’ (Ri1.20 en Ri.25). Uit de context van het interview in combinatie met ons veldonderzoek (VO1) wordt duidelijk dat deze respondent bedoelt dat zij op de ontmoetingsplaats haar hart kan luchten bij haar begeleider, die naar haar luistert en haar vervolgens advies geeft, zodat ze weer over kan gaan tot de orde van de dag.

Twee respondenten hebben de opmerking over de aanwezigheid van een professional in een andere context geplaatst; één heeft de ontmoetingsplaats namelijk bezocht om haar begeleider een plezier te doen: *“Omdat N. [begeleider] dat toen heel graag even wilde en ik dacht dat gun ik haar wel en ik moet het een kans geven”* (Ri10.36) en de ander wilde daar zijn voormalige begeleider ontmoeten: *“Omdat ik bij de Kolk mijn oude begeleiding ken”* (Ri5.23).

Voor twee respondenten is de leeftijd van de mede-bezoekers een belangrijke factor om een ontmoetingsplaats te bezoeken: *“mensen van mijn eigen leeftijd of wat ouder”* (Ri6.22) en *“We hebben pas ook zitten te bedenken wat zou het nou leuk maken, om bij het Laag het wat aantrekkelijker te maken, dat er iets toch wel wat jongeren komen”* (Ri3.28).

Bij een andere respondent werkt het niet zozeer bevorderend om mede-bezoekers van dezelfde leeftijd te ontmoeten maar formuleert het ideale gezelschap als *“de juiste mensen bij elkaar”* (Ri10.32). Het ideaal van deze respondent is dat er vanuit een ontmoetingsplaats vriendschappen kunnen ontstaan (Ri10.28). Zij legt uit *“Je hoeft niet altijd een diepgaand gesprek te hebben helemaal niet maar soms is wel eens lekker dat je het met mensen gewoon of iets anders kan hebben dan over koetjes en kalfjes”* (Ri10.33). Volgens deze respondent draagt niet alleen het juiste gezelschap daar aan bij maar is ook de uitstraling van de ontmoetingsplaats belangrijk: *“Kijk het moet geen kille ruimte zijn ofzo het moet wel wat uitstralen anders ben ik zo weg. Het moet wel wat gezelligheid uitstralen”* (Ri.10.29).

Over de omgang met andere bezoekers oppert een respondent die regelmatig ontmoetingsplaatsen bezoekt, dat dit misschien beter kan en realiseert zich tegelijkertijd dat zij hierin zelf ook een rol speelt. *“De omgang dat kan misschien beter, maar ik weet niet wat ik er aan moet veranderen, ik kan het niet in mijn eentje veranderen”* (Ri1.27).

De respondent die uitsluitend ontmoetingsplaatsen bezoekt die zijn geïnitieerd vanuit kerken vindt de verbinding met de kerk ook belangrijk en zegt: *“Dat zo’n ontmoetingsplek ook een verbinding heeft met de kerk, dat is wel belangrijk, vind ik wel fijn”*. Zij voegt hier wat genuanceerder aan toe: *“Ook als die niet christelijk is zou ik er best eens heen gaan..dat vind ik helemaal niet erg. Ieder mens is gewoon okay, en komt daar met een verhaal, komt daar ergens heen om iemand een arm om iemand heen te leggen”* (Ri8.33).

De respons van de doelgroep is hieronder weergegeven in figuur 13.

Figuur 13: Bevorderende externe factoren doelgroep

Bevorderende externe factoren doelgroep	
Koffie/thee	Ri1, Ri3, Ri4, Ri5, Ri7, Ri8
Specifieke activiteiten	Ri3, Ri3, Ri4, Ri7, Ri11
Samen eten	Ri1, Ri4, Ri7, Ri8, Ri11
Spelletje	Ri1, Ri2, Ri6, Ri11
Professional/begeleider aanwezig	Ri1, Ri5, Ri8, Ri10
Populatie bezoekers	Ri1, Ri3, Ri6, Ri10
Binding met kerk	Ri8

Het aanbod om op een ontmoetingsplaats een koffie/thee te komen drinken wordt door mensen met een LVB het meest genoemd als bevorderende externe factor.

Specifieke activiteiten en samen eten staan gezamenlijk op een gedeelde tweede plaats, gevolgd door het doen van een spelletje.

De aanwezigheid van een professional vormt samen met de populatie van de bezoekers de externe bevorderende factor die op de derde plaats staat bij de doelgroep. Een enkeling noemt de binding met de kerk als bevorderende externe factor om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

4.5.2 Professionals

In deze paragraaf kunt u lezen wat de professionals als respons hebben gegeven op de vraag wat bevorderende factoren zijn voor mensen met een LVB om een naar een ontmoetingsplaats te gaan.

Net zoals bij de doelgroep, wordt ook het aanbod van de activiteiten veelvuldig genoemd en wel door de helft van de professionals. (P1, P2, P4, P5, P7, P8, P9, P10, P14 en P19). Vier van hen noemt als specifieke bevorderende activiteit de gezonde, voordelige maaltijd (P4.4, P7.4, P14.4 en P19.4).

De professionals geven daarnaast als randvoorwaarde voor de deelname aan, dat de activiteit moet aansluiten bij het niveau van mensen met een LVB (P5.4 en P9.4, P10.4).

Ook wordt de diversiteit aan thema’s die op de thema-avonden worden behandeld en de afwisseling van de activiteiten met een vrije koffie-inloop als bevorderende factor genoemd (P1.4). Volgens een andere professional is het een stimulans voor de cliënt om te gaan wanneer er duidelijkheid is over het aanbod van de verschillende activiteiten omdat de cliënt simpelweg wil weten wat er doen is (P17.4).

Wij hebben de externe factoren die te maken hebben met de rol van professionals bij elkaar gevoegd. Over de aanwezigheid van een professional bij een ontmoetingsplaats hebben negen respondenten een opmerking gemaakt. Ook bij de professionals is de achterliggende reden divers te noemen. Hierna geven wij de diversiteit daarin weer:

Zes professionals hebben aangegeven dat het voor hun cliënten bevorderend werkt dat er een professional aanwezig is op een ontmoetingsplaats en dan met name een vaste, vertrouwde, bekende begeleider (P2.4, P4.4, P6.4, P13.4, P17.4 en P19.4).

Eén van hen noemt dat de begeleider een belangrijke rol kan spelen in de toeleiding naar een ontmoetingsplaats door de cliënt duidelijk te informeren over de gang van zaken en over de kosten die een bezoek eventueel met zich mee brengt en, als stimulans, samen met de cliënt een keer te gaan kijken op een ontmoetingsplaats (P13.4).

Eén van hen zegt iets over de kwantiteit van de begeleiders en is van mening dat er voldoende begeleiders moeten zijn zodat cliënten hun verhaal kwijt kunnen (P4.4).

Twee andere respondenten koppelen aan de aanwezigheid van een begeleider een kwaliteit, namelijk dat deze begeleider individuele begeleiding op de ontmoetingsplaats kan bieden (P7.4) of extra ondersteuning bij ambulant wonen (P8.4).

De laatste respondent is van mening dat er naast een professional ook een vrijwilliger aanwezig dient te zijn, omdat die voor de cliënt makkelijker te benaderen is; de aanwezigheid van een vrijwilliger werkt volgens deze respondent drempelverlagend (P16.4).

Laagdrempeligheid wordt nog twee keer genoemd als bevorderende factor (P18.4 en P20.4) maar dan in een andere context; namelijk dat de ontmoetingsplaats vrij toegankelijk is.

Net zoals de doelgroep geven ook de professionals aan dat de populatie van de bezoekers als een bevorderende factor aangemerkt kan worden.

Volgens zeven van hen is het een bevorderende factor voor een cliënt om een ontmoetingsplaats te bezoeken wanneer er meer mensen met een LVB komen; een gelijkgestemde doelgroep bevordert volgens deze professionals de herkenning in elkaar (P2.4, P3.4, P8.4, P15.4, P16.4, P17.4). Volgens één van hen kan dit ertoe bedragen dat bezoekers onderling problemen delen en gemotiveerd worden om elkaar te helpen (P15.4). Twee professionals noemen niet specifiek de doelgroep LVB als een bevorderende factor, maar wel dat de cliënt naar een ontmoetingsplaats gaat als hij weet dat er bekenden zijn (P6.5 en P 17.4).

Voorts geven twee professionals aan dat een cliënt bewogen wordt om naar een ontmoetingsplaats te gaan indien deze dichtbij huis is (P1.4 en P17.4) en één van hen merkt daarover op dat er meer ontmoetingsplaatsen zichtbaar mogen worden in andere wijken (P17.4).

De overige door de professionals genoemde bevorderende factoren zijn niet te groeperen, maar worden in willekeurige volgorde letterlijk weergegeven:

- *“invloed hebben op wat er gebeurt, verantwoordelijkheid geven, betrekken bij, gezellige sfeer, er samen met iemand erheen gaan, positieve verhalen horen, weten wat er doen is”* (P17.4);
- *“dat het regelmatig en vaak open is. En dat de regels voor het je opgeven voor een maaltijd of een activiteit hetzelfde blijven ... ga je dit veranderen dan heb je kans dat ze niet meer komen naar de activiteit omdat ze niet meer weten hoe ze zich op kunnen geven”* (P19.4).

De respons van de professionals is hieronder weergegeven in figuur 14.

Figuur 14: Bevorderende externe factoren professionals

Bevorderende externe factoren professionals	
Activiteiten algemeen (koffie/thee/spelletje)	P1, P2, P4, P5, P7, P8, P9, P10, P14, P19
Professional/begeleider aanwezig	P2, P4, P6, P7, P8, P13, P16, P17, P19
Populatie bezoekers	P2, P3, P6, P15, P16, P17
Samen eten	P4, P7, P14, P19
Laagdrempeligheid	P18 en P20
Thema-avonden	P1
Duidelijkheid over aanbod	P17
Dichtbij huis	P1

Ook de professionals noemen het bestaande aanbod van de ontmoetingsactiviteiten zoals koffie/thee drinken en een spelletje doen het meest als bevorderende externe factor. Deze wordt direct gevolgd door de factor die te maken heeft met de aanwezigheid van de professional. Verder zijn de professionals van mening dat het bevorderend werkt wanneer er sprake is van een gelijkgestemde doelgroep.

4.6 Wondervraag

Tenslotte hebben wij tijdens het face-to-face interview aan elke respondent een zogenaamde wondervraag gesteld; we hebben gevraagd wat de betreffende respondent zou willen doen in een ontmoetingsplaats als hij/zij de baas zou zijn van de ontmoetingsplaats. De meeste respondenten antwoordden dat zij niets wisten en konden ook niets bedenken (Ri2.29, Ri5.25, Ri6.22, Ri7.23, Ri7.25). *“Zou niet weten wat er anders zou moeten als ik er wel naar toe zou willen. Hou ik me niet zo mee bezig, ik heb er soms wat moeite mee met mensen te vertrouwen”* (Ri5.22).

Wanneer wij hierop doorvroegen en wat aandrongen werden vaak activiteiten opgenoemd die nu al worden aangeboden op de verschillende ontmoetingsplaatsen, zoals:

- koffie/thee te drinken (Ri1.25, Ri8.23);
- een praatje te maken (Ri1.25, Ri2.26 en Ri7.22);
- een spelletje te spelen (Ri1.22, Ri2.26, Ri2.29, Ri6.22, Ri11.28); en
- een maaltijd te gebruiken (Ri1.20, Ri8.30);
- een disco-avond (Ri4.25).

Eén respondent zei na doorvragen: *“Ik begrijp wel wat je bedoelt maar ik weet gewoon niet .. ik vind het gewoon lastig om te omschrijven wat ik zou willen van een ontmoetingsplek. Meestal heb ik geen behoefte aan contact zeg maar dat ligt er maar net aan of ik daar behoefte aan heb of niet. Ik kan mij eigen alleen heel goed vermaken”* (Ri6.26).

Opvallend is dat op deze wondervraag niet alleen hetzelfde antwoord wordt gegeven als op de deelvraag over de verwachtingen van een ontmoetingsplaats, maar dat deze opsomming ook grotendeels de bevorderende factoren overlapt.

Over het algemeen is het voor mensen met een LVB moeilijk om hun (ondersteunings)behoefte onder woorden te brengen, hetgeen onlangs ook door collegiale consultatie (z.d.) binnen Careander is bevestigd naar aanleiding van de zogenaamde maatwerkgesprekken.

4.7 Samenvatting en conclusie deelvraag 3

In dit hoofdstuk hebben we de bevorderende factoren onder de loep genomen die mensen met een LVB ertoe bewegen om naar een ontmoetingsplaats te gaan. Uit de dataverzameling blijkt dat hierbij overwegend externe factoren van belang zijn, hetgeen wil zeggen factoren die af te leiden zijn vanuit de sociale omgeving, waaronder begrepen de omvang en aard van de bezoekerspopulatie en/of de fysieke omgeving van de ontmoetingsplaats.

Kijkend naar deze externe bevorderende factoren aan de hand van de respons vanuit de doelgroep zien we dat het meest wordt genoemd het aanbod om koffie/thee te drinken en een spelletje doen. De professionals die aan het E-interview hebben deelgenomen, sluiten zich geheel bij de doelgroep aan. Het aanbod van activiteiten op de ontmoetingsplaatsen maakt dat de intrinsieke motivatie van de persoon met een LVB wordt aangesproken waardoor het aanbod als een op zichzelf staande bevorderende factor niet los te koppelen is van een interne factor.

De aanwezigheid van professionals wordt eveneens als externe bevorderende factor genoemd door beide respondentgroepen, waarbij door de professionals wordt aangegeven dat met name een vaste, vertrouwde, bekende begeleider de drempel voor de doelgroep verlaagd. Twee respondenten van de doelgroep geven aan dat het gaat om de kwaliteit van de professionals die beroepsmatig een luisterend oor kunnen bieden.

Beide respondentgroepen geven aan dat het bevorderend werkt wanneer de doelgroep op elkaar afgestemd is. In verhouding maken de professionals meer opmerkingen dan de doelgroep zelf over de gelijkgestemdheid van het medegezelschap van een ontmoetingsplaats. De doelgroep LVB gaat met name in op afstemming wat leeftijd en niveau betreft. De professionals bedoelen dat er sprake is van een homogene LVB bezoekers doelgroep (niet in combinatie met andere doelgroepen).

De meest genoemde bevorderende interne factor is de ontmoeting op zich; deze factor wordt genoemd door beide respondentgroepen. Hoewel deze groepen aan de interne bevorderende factoren een subjectief begrip koppelen is de inhoud van het begrip wezenlijk anders. Eenzaamheid, genoemd door mensen met een LVB heeft een negatieve lading en gezelligheid, genoemd door de professionals, heeft een positieve lading.

Uit de antwoorden op de wondervraag die wij hebben gesteld wordt de beperking van de respondenten met een LVB zichtbaar. Het is moeilijk om antwoord te geven op een hypothetische vraag.

We weten nu wat de bevorderende factoren zijn voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken. In het volgende hoofdstuk kunt u lezen welke belemmerende factoren er een rol spelen in relatie tot het bezoeken van een ontmoetingsplaats.

5 Belemmerende factoren

5.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk staat beschreven wat bevorderende factoren zijn om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Een groot aantal is te scharen onder externe factoren. Het aantal bevorderende interne factoren is gering te noemen.

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vierde deelvraag. Deze deelvraag gaat over wat mensen met een LVB als belemmerend ervaren om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Met belemmerende factoren wordt bedoeld: factoren die een gebeurtenis of handeling (bijna) onmogelijk maken.

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben wij interviews gehouden met mensen met een LVB die individuele begeleiding ontvangen van één van de betrokken zorgorganisaties. Daarnaast hebben we een E-interview afgenomen onder professionals van de betreffende zorgorganisaties. De uitwerking hiervan leest u in dit hoofdstuk. Voordat we naar de belemmeringen gaan kijken, beschrijven we in §5.2 de relevantie van deze deelvraag en in §5.3 wat de definitie is van een belemmerende factor. Ook in dit hoofdstuk hebben we de belemmerende factoren gesplitst in interne en externe factoren en beide hebben we weer onderverdeeld in de doelgroep en de professionals. De uitwerking van de interne factoren kunt u in §5.4 lezen en in §5.5 leest u welke externe factoren belemmerend werken voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

5.2 Relevantie deelvraag

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag is het van belang om te weten tegen welke belemmeringen mensen met een LVB aanlopen om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Indirect zijn deze belemmeringen van invloed op de steunstructuur.

5.3 Interne factoren

In §4.3 is uitgelegd wat we onder interne factoren verstaan. Het zijn met name factoren die in de mens zelf zitten.

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag wat belemmerende factoren zijn om een ontmoetingsplaats te bezoeken beschrijven we in §5.3.1 de respons van mensen met een LVB ten aanzien van de interne factoren.

In §5.3.2 wordt beschreven welke interne factoren de professionals bij hun cliënten als belemmerend zien om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

5.3.1 Doelgroep

Als tijdens de face-to-face interviews met mensen met een LVB bleek dat respondenten niet naar een ontmoetingsplaats gaan, hebben we doorgevraagd op wat hen tegenhoudt om naar een ontmoetingsplaats te gaan. Soms werd ook een belemmering genoemd door respondenten die wel een ontmoetingsplaats bezoeken. Hieronder vindt u de uitwerking van de interne belemmerende factoren.

Door drie respondenten wordt genoemd dat ze geen behoefte of interesse hebben; *‘Ik kom nergens, nee! Nergens want ja ik heb daar natuurlijk niet veel aan’* (Ri3.29)
‘Nou ik heb eigenlijk niet zo echt behoefte aan om andere mensen te leren kennen. Meestal vind ik het wel prima zo’ (Ri6.23).

‘Op dit moment heb ik daar geen behoefte aan’ (Ri10.30) ‘Juist om de reden dat ik al heel veel bezigheden heb, vind ik het heerlijk als ik thuis ben’ (Ri10.38).

Er zijn ook nog een aantal andere factoren die mee kunnen spelen. Zo kan het lastig zijn om als vegetariër mee te eten aan een open-eettafel; *‘Ik ben een paar keer bij de Meet-Inn geweest en daar heb ik meegegeten, maar dat is voor mij vrij lastig omdat ik vegetariër ben’ (Ri2.24).*

Ook kan het moeilijk zijn om in een groep te functioneren; *‘Ik ben niet zo’n groepsmens’ (Ri5.24).*

‘Ik vind het niet fijn als ik word aangeraakt. Ik schrik heel gauw. Dat er iets onverwachts gebeurt’ (Ri7.24) ‘Wat me tegenhoudt om er naartoe te gaan, ik weet het eigenlijk niet. Ik ben ook wel het vertrouwen in mensen kwijt geraakt. Er is veel in mijn leven gebeurd’ (Ri9.24).

Tot zover wat de doelgroep als belemmerend ervaart om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Hieronder hebben we in figuur 15 de belemmeringen weergegeven.

Figuur 15: Belemmerende interne factoren doelgroep

Belemmerende interne factoren doelgroep	
Geen behoefte of interesse	Ri3, Ri6, Ri10
Geen groepsmens zijn	Ri5, Ri7, Ri9
Vegetariër	Ri2

De interne belemmerende factoren van de doelgroep zijn gering. In de volgende paragraaf kunt u lezen of de professionals er net zo over denken.

5.3.2 Professionals

Door mensen met een LVB is een gering aantal interne belemmeringen genoemd. In deze paragraaf kunt u lezen wat de professionals hierover hebben gezegd.

In de E-interviews onder de professionals hebben we onder andere gevraagd; “wat vindt u van ontmoetingsplaatsen?” Daarop zijn een tweetal belemmerende interne factoren genoemd, zoals u in de onderstaande tekstfragmenten kunt lezen:

Voor mensen die onzeker zijn in een groep is het minder geschikt (P16), het sluit nog niet altijd aan bij de doelgroep (LVB jongeren bijvoorbeeld)(P13).

De rest van de respons op deze vraag bestaat uit externe belemmerende factoren en deze kunt u lezen in §5.5.2.

Verder is in het E-interview aandacht besteed aan de belemmerende factoren door het stellen van de vraag; “wat zijn volgens u belemmerende factoren voor een cliënt om een ontmoetingsplaats te bezoeken?”

Acht reacties van de professionals richten zich op het gebied van het kunnen vinden van aansluiting. Dit varieert van: geen aansluiting hebben of vinden (P9.3 , P17.3), aansluiting bij verschillende leeftijden (P9.3) tot geen groepsmens zijn (P17.3), gebrek aan sociale vaardigheden (P18.3), beperkingen hebben in het leggen van contact (P12.3), onderlinge spanningen (P17.3) en autistische cliënt zoekt niet zo snel andere mensen op (P14.3).

Een andere belangrijke belemmerende factor is: het zich niet willen identificeren met de doelgroep. Van de twintig professionals hebben acht respondenten dit als volgt omschreven:

Wil zich niet affiniëren met doelgroep (P3.3), wil niet ‘zo’ gek gevonden worden (P4.3), willen niet tot de doelgroep behoren (P12.3), andere mensen die er komen (met wie ze niet om willen gaan) (P7.3), voelen zich te goed om bij andere verstandelijk beperkten te zijn, willen niet daarmee geïdentificeerd worden (P16.3), angst voor een stempel (P13.3), zeggen dat ze niet bij die gehandicapten willen zitten (P19.3).

Net als bij de doelgroep geven zes professionals aan dat iemand eenvoudigweg geen behoefte kan hebben om naar een ontmoetingsplaats te gaan, zoals uit de volgende tekstfragmenten blijkt: Geen behoefte aan ander contact of activiteit (P2.3, P17.3), geen behoefte aan contact met anderen (P8.3), geen interesse (P3.3), voldoende sociaal netwerk en hobby’s (P8.3), geen behoefte doordat ze genoeg netwerk hebben (P11.3).

Dat onbekend onbemind maakt wordt twaalf keer als belemmerende factor genoemd, zoals uit de volgende tekstfragmenten blijkt: Cliënt kent de bezoekers niet (P2.3), angst voor onbekende, niet goed weten wat ze kunnen verwachten (P9.3, P13.3, P18.3, P17.3, P7.3), onbekende mensen (P11.3), (P13.3), angst om alleen te gaan, om contact te maken (P15.3), zich er niet thuis voelen (P17.3), het is spannend om de drempel over te gaan (P6.3, P17.3).

Ten slotte een tweetal belemmeringen die niet passen bij één van de hierboven genoemde samengevoegde fragmenten: Willen alleen voor hun eigen problemen komen en niet voor een babbeltje (P16.3), gebrek aan tijd, andere verplichtingen (P5.3).

Tot zover wat de professionals noemen als belemmering van hun cliënten om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Hieronder hebben we in figuur 16 de belemmeringen weergegeven.

Figuur 16: Belemmerende interne factoren professionals

Belemmerende interne factoren professionals	
Onbekend maakt onbemind	12
Geen aansluiting	8
Zich niet willen identificeren met de doelgroep	8
Geen behoefte of interesse	6
Gebrek aan tijd, andere verplichtingen	1
Willen alleen voor hun eigen problemen komen	1

In aanvulling op de resultaten van wat mensen met een LVB als belemmerend ervaren, hebben de professionals met bovenstaande gegevens een wat breder beeld geschetst van welke belemmeringen zij denken dat hun cliënten ervaren om een ontmoetingsplaats te bezoeken. Vooral de angst voor het onbekende, niet goed weten wat hen te wachten staat, het niet vinden van aansluiting en het zich niet willen identificeren met de doelgroep zijn opvallend.

Al deze factoren hebben te maken met persoonskenmerken. In de volgende paragraaf kunt u lezen welke externe factoren, die buiten de persoon liggen, belemmerend zijn om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

5.4 Externe factoren

In §4.3 is beschreven wat we onder externe factoren verstaan. In §5.4.1 kunt u lezen welke externe factoren belemmerend kunnen werken om een ontmoetingsplaats te bezoeken volgens de respondenten met een LVB. In §5.4.2 leest u de uitwerking van de respons van de professionals over de belemmerende factoren.

5.4.1 Doelgroep

In deze paragraaf beschrijven we de door de respondenten met een LVB genoemde externe factoren die voor hen belemmerend zijn om naar een ontmoetingsplaats toe te gaan.

Een aantal respondenten heeft aangegeven dat het niveauverschil van de bezoekers voor hen een belemmering is om naar een ontmoetingsplaats te gaan, zoals in de volgende drie fragmenten te lezen is: *‘Niet vervelend bedoeld maar je hebt binnen onze doelgroep gewoon verschillende lagen’* (Ri.10.33), *‘t Laag, daar komen toch wel mensen met een hogere beperking hè, ‘t is niks voor ons’* (Ri3.27), *‘ik wil niet met mensen omgaan die dus ook beperkt zijn. Ik wil juist mensen om me heen hebben die dat juist niet hebben en dat is heel lastig’* (Ri11.32).

Soms komt gewoon de tijd of dag niet uit om naar een ontmoetingsplaats te gaan zoals uit de volgende tekstfragmenten blijkt: *‘Ik werk ‘s avonds, dus dan vallen sommige activiteiten af hè?’* (Ri9.26) *‘De maandag is het gewoon voor mij niet’* (Ri10.34).

Of het is te ver weg; *‘Ik denk dat als het dichterbij zou zijn dat ik dan zeker op vrijdag wel weer naar ‘t Laag ga’* (Ri2.23), *‘Maar dan moet ik helemaal naar Bennekom fietsen, dat zie ik nooit zo zitten hoor’* (Ri8.28).

Wat ook als belemmerend genoemd wordt is roddelen: *‘Het enige wat ik heel erg jammer vind is dat er heel veel geroddeld wordt’* (Ri2.27) *‘Ik heb er geen zin in dat er geroddeld wordt, dat wil ik voorkomen. Ik ga me niet bezig houden met anderen’* (Ri5.24).

Het kan eenvoudig ook zo zijn dat het aanbod niet voldoet aan de verwachting zoals uit het volgende fragment blijkt: *‘Bij de Meerpaal vond ik er niet veel aan, ze zitten aan zo’n tafel met een bakkie, een kom koffie, en dat is het’* (Ri8.22).

Twee van de elf respondenten vinden het niet prettig om betutteld te worden: *‘Ik sta best open voor dingen, maar ik vind het ook leuk om dingen zelf te bepalen en dit wordt voor mij bepaald. Of tenminste min of meer’* (Ri10.31), *‘Zegt ze; ga maar naar buurtcentrum de Kolk, daar kan je ook mensen ontmoeten’* (Ri11.31).

En dan kan het ook nog zo zijn dat een ontmoetingsplaats in combinatie met een woonlocatie belemmerend werkt. Een van de respondenten vertelt daarover dat ze het niet zo leuk vindt om naar de inloop van de Hakselseweg te gaan omdat daar ‘andere’ mensen komen, ook van het gebouw zelf. *‘Het is gewoon anders, vind ik niet zo leuk. Andere mensen, ook van het gebouw zelf. Waar ze wonen, die mensen zelf, daar heb ik niet zoveel mee’* (Ri1.24).

Tot zover wat mensen met een LVB noemen als externe factor in de belemmering om een ontmoetingsplaats te bezoeken. In figuur 17 zijn deze belemmerende externe factoren weergegeven.

Figuur 17: Belemmerende externe factoren doelgroep

Belemmerende externe factoren doelgroep	
Niveauverschil bezoekers	Ri10.33, Ri3.27, Ri11.32
Dag/tijdstip past niet	Ri9.26, Ri10.34
Te ver weg	Ri2.23, Ri8.28
Roddelen	Ri2.27, Ri5.24
Betutteling	Ri10.31, Ri11.31
Aanbod voldoet niet	Ri8.22
Ontmoetingsplaats in combinatie met een woonlocatie	Ri1.24

De bovenstaande belemmeringen zijn door de doelgroep genoemd en zijn externe factoren, wat wil zeggen dat de oorzaak buiten de persoonskenmerken van de respondent ligt. Voor wat betreft de respons over roddelen is het discutabel of dit onder interne of externe factoren dient te vallen. In dit onderzoek zijn ze onder externe factoren geschaard omdat uit beide tekstfragmenten blijkt dat de respondenten geconfronteerd worden met het roddelen door anderen op een ontmoetingsplaats.

In de volgende paragraaf kunt u lezen wat de professionals hebben genoemd als externe belemmeringen voor hun cliënten om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

5.4.2 Professionals

Door de doelgroep werden als externe factoren genoemd: het niveauverschil en het roddelen van de bezoekers, de betutteling van de begeleiding en de ongeschikte tijd, dag of ligging van de ontmoetingsplaats.

In deze paragraaf kunt u lezen wat de professionals als respons hebben gegeven op de vraag wat belemmerende factoren zijn voor mensen met een LVB om een ontmoetingsplaats te bezoeken.

We hebben in het E-interview gevraagd wat professionals van ontmoetingsplaatsen vinden en daar zijn de volgende antwoorden op gegeven die betrekking hebben op externe factoren: Ik krijg de indruk dat er door de vrijwilligers niet al te veel begeleiding wordt geboden (P19), mixen van doelgroepen heb ik nog wel mijn vragen bij. Vooral zoeken naar gezamenlijke interesses, kan verder uitgebreid worden met bijvoorbeeld trainingen (P17), accent ligt nu vooral op de weekenden en avonden terwijl er steeds meer cliënten overdag thuis zijn (P8), op zich prima, maar je hebt wel een zekere mate van weerbaarheid nodig om in relatie met andere bezoekers te treden (P4), voor het bespreken van persoonlijke zaken is het minder geschikt (P16), ik krijg via mijn cliënt over de Meerpaal nog wel eens te horen dat bij de zondagmiddag-inloop er gebemoei is met elkaar en er geroddeld wordt (P19).

Verder is er in het E-interview aandacht besteed aan de belemmerende factoren door het stellen van de vraag; “wat zijn volgens u belemmerende factoren voor een cliënt om een ontmoetingsplaats te bezoeken?”

Opvallend is dat de meest genoemde belemmerende factoren betrekking hebben op ‘anderen’. Niet alleen de aanwezigheid van anderen maar ook de hoeveelheid anderen, zoals uit de vijf volgende tekstfragment blijkt: De toenemende aanwezigheid van bezoekers van andere organisaties die als ‘vreemden’ worden gezien, waardoor het vertrouwde gevoel minder wordt (P1.3), de drukte (P1.3), te grote groepen (P8.3), de grootte van de groep, niet de gelegenheid om apart te zitten (P16.3), niveau is niet altijd een match, waardoor na een keer kijken mensen niet meer gaan (P13.3).

Daarnaast wordt genoemd dat wisselende professionals niet bevorderend werkt:

Willen niet de ene keer die professional en de andere keer die, ze willen alleen het vertrouwde gezicht (P16.3), kan ook veel onrust geven wanneer meerdere mensen adviezen geven (P20.3)

Wat ook als belemmerend genoemd wordt zijn de problemen die anderen meebrengen naar de ontmoetingsplaats:

Problemen die andere bezoekers hebben (P4.3), zitten niet te wachten op verhalen en problemen van anderen die ze dan te horen krijgen (P19.3)

Eén keer werd het activiteitenaanbod benoemd: Activiteiten die niet aansluiten bij de cliënt (P5.3) en verder; tijd komt niet uit (7.3), kosten (P17.3), sommigen weten niet dat er ontmoetingsplaatsen zijn (19.3).

Verdere belemmerende factoren richten zich op de afstand tot de ontmoetingsplaats en het daarmee gepaard gaande vervoer: *Voor sommige mensen is het te ver weg* (P8.3), *soms speelt vervoer een rol: moet de taxi besteld worden* (P16.3), *de afstand* (P17.3), *vervoer* (P7.3)

Figuur 18: Belemmerende externe factoren professionals

Belemmerende externe factoren professionals	
De ‘ander’	P1, P4, P8, P13, P16
Afstand, vervoer	P7, P8, P16, P17
Wisselende professionals, begeleiding door vrijwilligers	P16, P19, P20
Problemen van andere bezoekers	P4, P19
Activiteiten	P5
Tijdstip, dag	P7, P8
Kosten	P17
Onbekend met het bestaan van ontmoetingsplaatsen	P19
Geroddel	P19
Mixen van de doelgroepen	P17
Bespreken van persoonlijke zaken is minder geschikt op een ontmoetingsplaats	P16

De bovenstaande belemmeringen zijn door de professionals genoemd als zijnde belemmerend voor hun cliënten om naar een ontmoetingsplaats te gaan. Het zijn externe factoren, wat wil zeggen dat de oorzaak buiten de persoonskenmerken van de respondent ligt.

De groepssamenstelling zoals uit de verzameling onder ‘de ander’ blijkt is samen met de afstand tot en het vervoer naar een ontmoetingsplaats als meest belemmerend genoemd.

5.5 Samenvatting en conclusie deelvraag 4

In dit hoofdstuk hebben we deelvraag 4 uitgewerkt en geven we antwoord op de vraag: “Wat zijn belemmerende factoren om een ontmoetingsplaats te bezoeken?”

Als lezer zou u misschien geneigd zijn te denken dat deze factoren zich met name richten op de ontmoetingsplaats en de context. Uit de interviewdata blijkt echter dat de externe belemmerende factoren die van invloed kunnen zijn om een ontmoetingsplaats te bezoeken, zich hier deels wel op richten maar vooral betrekking hebben op ‘de ander’. Dit wordt zowel door de doelgroep als de professionals aangegeven in termen als: niveauverschil bezoekers, samenstelling van de groep en roddelen. Daarnaast is de afstand, het vervoer, het tijdstip en de dag genoemd als zijnde belemmerend.

De meeste belemmeringen echter spelen zich af binnen de persoonskenmerken van de doelgroep en zijn beschreven als interne factoren.

Uit de interviewdata blijkt dat interne belemmerende factoren het meest genoemd zijn door de professionals en het minst door de doelgroep zelf. Dit kan te maken hebben met de beperkte mogelijkheid tot zelfreflectie van de doelgroep. Het respons van de doelgroep beperkt zich tot: geen interesse hebben en geen groepsmens zijn.

Deze factoren worden ook door de professionals genoemd, echter blijkt uit de respons van de professionals dat de grootste belemmeringen zich afspelen op het gebied van; onbekend maakt onbemind, het niet kunnen vinden van aansluiting en zich niet willen identificeren

met de doelgroep. Daarnaast blijkt dat het niet weten wat je te wachten staat een hoge drempel opwerpt.

Nu alle deelvragen zijn beantwoord, kunt u in het volgende hoofdstuk de conclusies en de beperkingen van dit onderzoek lezen. Ten slotte geven we aanbevelingen voor vervolgonderzoek en voor de praktijk.

6 Conclusies en discussie

Dit onderzoek is gericht op de steunstructuur van mensen met een LVB in relatie tot het bezoeken van een ontmoetingsplaats. De vraag waar een ontmoetingsplaats aan moet voldoen om deel uit te maken van die steunstructuur was hierin leidend. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan verdere invulling worden gegeven aan de ontmoetingsplaatsen in de gemeente Ede.

6.1 Belangrijkste resultaten

De steunstructuur van mensen met een LVB bestaat uit een gering homogeen informeel netwerk, bestaande uit familie en mensen met een beperking. Een aanzienlijk deel van de steunstructuur wordt ingevuld door professionals.

De verwachtingen die mensen met een LVB hebben van ontmoetingsplaatsen sluiten aan bij het huidige aanbod dat zich vooral richt op de ontmoeting, koffie met een praatje en samen eten. Dit wordt door de professionals beaamd en door het veldonderzoek ondersteund.

De bevorderende en belemmerende factoren om een ontmoetingsplaats te bezoeken zijn – uiteraard – subjectief weergegeven en daarom hebben wij onderscheid aangebracht tussen interne en externe factoren waartoe wij u verwijzen naar §4.3.

Uit de interviews met zowel de doelgroep als de professionals kunnen we concluderen dat mensen met een LVB worden gemotiveerd om een ontmoetingsplaats te bezoeken door externe factoren, zoals het aanbod van een koffie-inloop en de aanwezigheid van een vast aanspreekpunt. De belemmeringen om een ontmoetingsplaats te bezoeken zijn daar in tegen met name een gevolg van persoonskenmerken of wel interne factoren zoals geen interesse/behoefte, angst voor het onbekende en het missen van aansluiting bij de andere bezoekers.

“Waar moeten ontmoetingsplaatsen aan voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen?”

Een eenduidig antwoord op de hoofdvraag kunnen wij niet geven aangezien de bij de ontmoetingsplaatsen betrokken partijen, te weten: bezoekers, zorginstellingen en hun medewerkers, verschillen van visie omtrent de invulling van een ontmoetingsplaats. Een ontmoetingsplaats veronderstelt een gezellig samenzijn waarmee eenzaamheid tegen wordt gegaan terwijl een steunpunt (besloten ontmoetingsplaats) de verwachting wekt dat je hier met brieven en andere begeleidingsvragen terecht kunt bij een professional. Met de in de hoofdvraag genoemde ontmoetingsplaatsen bedoelen wij, zoals beschreven in §3.3, een ontmoetingsplaats met een vrij inloop-karakter waarbij de ontmoeting voorop staat.

Wij concluderen dat met het aanbod van ontmoetingsplaatsen in een fundamentele oer-behoefte wordt voorzien, die niet of niet naar tevredenheid wordt vervuld door het eigen informele sociale netwerk. De aanwezigheid van andere mensen op de ontmoetingsplaatsen is dan ook een vereiste.

Wij hebben vastgesteld dat ontmoetingsplaatsen niet in de individuele behoeften van de bezoekers kunnen voorzien. Debet hieraan zijn: het moeilijk kunnen vinden van aansluiting, de hoge drempel, het zich niet willen identificeren met de doelgroep in combinatie de verschillende individuele behoeften aan contact van mensen met een LVB.

Op basis hiervan concluderen wij dat de aanwezigheid van een professional een vereiste is om individuele behoeften te signaleren en te bundelen. Belangrijk hierbij is om de autonomie van de bezoekers in het oog te houden waardoor de zelfbeschikking zoveel mogelijk in stand wordt gehouden.

Deze professional dient daarnaast vaardigheden in huis te hebben om verbinding te leggen tussen de bezoekers met gelijke interesses en behoeften omdat het contact maken met anderen niet vanzelf gaat. Naast de professional kan een vrijwilliger op de ontmoetingsplaats de bezoekers ondersteunen bij het contact maken met anderen, mede door het vertonen van voorbeeldgedrag. Een vast aanspreekpunt is ook van belang voor het contact met de bezoekers. Om iemand goed te ondersteunen, moet er volgens Wiese (2006) echt contact zijn; dat wil zeggen een wederzijds gevoel van betrokkenheid, veiligheid en waardering en zich aan elkaar kunnen binden.

6.2 Discussie

Betekenis van de resultaten

De conclusie van de onderzoeksvraag lijkt een ‘inkoppertje’. We stellen dat de verwachtingen van mensen met een LVB overeenkomen met het aanbod van de ontmoetingsplaatsen. Dit klopt als we het hebben over de externe factoren. Daarom hebben we de conclusie opgesplitst in externe en interne factoren. Juist op het vlak van interne factoren speelt het belang van ondersteuning een belangrijke rol. Hier gaat het niet langer om sec de ontmoeting en de koffie. De toeleiding naar de ontmoetingsplaats, het aansluiten bij de ander en de acceptatie van de eigen beperking treden hier op de voorgrond. Een vast aanspreekpunt waar je met de ondersteuningsvraag terecht kunt en de signaalfunctie van een professional op alle levensgebieden van de bezoekers is belangrijk om van betekenis te zijn op en aansluiting te vinden bij de persoonskenmerken van de bezoeker met een LVB. Dit betekent dat de interne factoren meer op het vlak van een steunpuntfunctie liggen terwijl de externe factoren zich vooral in de ontmoetingsplaatsen laten zien.

Beperkingen van het onderzoek

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Allereerst beschikken mensen met een LVB over het algemeen over een verminderd vermogen tot zelfreflectie. Ook is het antwoord geven op hypothetische vragen voor een groot aantal respondenten lastig gebleken. Een gevolg hiervan kan zijn dat bijvoorbeeld het genoemde resultaat van ‘verwachtingen’ niet zozeer de verwachting van de respondenten zelf is maar eerder een benoeming is van herkenbaarheden waarmee zij al vertrouwd zijn. Ook bij bevorderende factoren om een ontmoetingsplaats te bezoeken is ons opgevallen dat veel respondenten herkenbare aspecten noemen die al bekend zijn van ontmoetingsplaatsen. Op basis van de respons van de professionals hebben wij de resultaten van de interviews met mensen met een LVB als valide beschouwd omdat er duidelijk sprake is van congruentie in de uitkomsten.

Een tweede beperking is dat ons onderzoek zich heeft afgespeeld in de periode januari 2015 tot mei 2015. Vanwege de transitie hebben sommige zorgaanbieders ervoor gekozen om de individuele begeleiding anders vorm te geven. Hun cliënten ontvangen minder of soms helemaal geen ambulante ondersteuning meer aan huis en worden voor ondersteuning verwezen naar een steunpunt of een ontmoetingsplaats. In deze situaties is er geen sprake van ‘mogen’ maar wordt ontmoeting een kwestie van ‘moeten’.

Ook zijn er twee respondenten die gebruik maken van beeldbellen. Voor alle andere respondenten met een LVB zal in de loop van 2015 duidelijk worden óf en wát er verandert in de uren individuele begeleiding. Dit heeft te maken met de beschikkingen die nog door de Wmo consulenten van de gemeente Ede moeten worden afgegeven. In de onderzoeksresultaten hebben we dit -waar het deze verschillen betreft- duidelijk aangegeven om te voorkomen dat er een vertekend beeld wordt geschetst.

Ten derde beperkt dit onderzoek zich in de verdeling van de respondenten. Uitgangspunt bij de werving van respondenten onder de doelgroep LVB was dat er evenveel respondenten zouden worden geïnterviewd die wél gebruik maken van

ontmoetingsplaatsen als respondenten die geen gebruik maken van ontmoetingsplaatsen. Gaandeweg de interviews bleek dat hierin niet gemakkelijk een onderscheid te maken was. Respondenten die als ‘niet’ bezoekers waren aangeduid bleken wel ervaringen te hebben met het bezoeken van een ontmoetingsplaats en respondenten die aangeduid waren als ‘wel’ bezoeker van een ontmoetingsplaats bleken hier weer geen gebruik van te maken. In figuur 3 is weergegeven hoe de uiteindelijke verdeling eruit ziet. Deze verdeling hebben we gemaakt op basis van de verkregen antwoorden uit de face-to-face interviews. Wij merkten overigens op dat we uit de interviewdata met respondenten die wel ontmoetingsplaatsen bezoeken geen nieuwe data verkregen en wat deze respondenten betreft op een verzadigingspunt waren aanbeland.

De reikwijdte van ons onderzoek heeft zich beperkt tot mensen met een LVB die zelfstandig wonen binnen de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen. De heersende tendens is dat zorgorganisaties de individuele begeleiding anders moeten gaan vormgeven vanwege de veranderingen in de wet- en regelgeving. Hierdoor zijn mensen met een LVB genoodzaakt een beroep te doen op een ander component van de steunstructuur. De onderzoeksresultaten kunnen gebruikt worden in andere regio's mits het dezelfde doelgroep betreft. Een vierde beperking is dat de uitkomsten van dit onderzoek niet gegeneraliseerd kunnen worden naar andere doelgroepen (bijvoorbeeld ouderen of cliënten met een andere mate van verstandelijke beperking).

Een vijfde beperking betreft de ontvangen respons die verwerkt is onder het kopje: *Familie* in §2.4.1. Deze is voor een groot deel gebaseerd op de respons van de jongere respondenten in de leeftijd van 27 tot 42 jaar. Zij beschikken gemiddeld over meer familie dan de oudere respondenten. Met name over ouders en grootouders.

De wijze van financiering van de ontmoetingsplaatsen hebben wij in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten aangezien deze momenteel vanwege het overgangsjaar aan verandering onderhevig is en voor de beantwoording van onze hoofdvraag niet relevant is. Dit is de zesde beperking van ons onderzoek.

6.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Tijdens ons onderzoek is gebleken dat er verschillende doelgroepen gebruik (kunnen) maken van het aanbod van ontmoetingsplaatsen. Op basis daarvan geven we een aanbeveling voor vervolgonderzoek. Nader onderzoek bij andere doelgroepen, zoals mensen met een psychiatrische achtergrond of de doelgroep ouderen, is zinvol om na te gaan waarin hun verwachtingen van een ontmoetingsplaats afwijken ten opzichte van de doelgroep LVB. Dit met het oog op de visie van de gemeente Ede en de Wmo consulenten die verkokering van ontmoetingsplaatsen willen tegengaan. Het onderzoek kan zich richten op de voor en/of nadelen van een generalistisch ontmoetingsaanbod.

De gemeente Ede beoogt dat door het bezoeken van een ontmoetingsplaats de onderlinge betrokkenheid wordt vergroot zodat (hulp)vragen daar opgepakt kunnen worden. Het vergroten van de onderlinge betrokkenheid gaat echter niet vanzelf door enkel het bezoeken van een ontmoetingsplaats. Een vervolgonderzoek kan zich richten op de vraag wat de bezoekers nodig hebben om de onderlinge betrokkenheid te vergroten en hoe de beroepskracht hierin de bezoekers kan ondersteunen.

6.4 Aanbevelingen voor de praktijk

Naar aanleiding van de resultaten van onderhavig onderzoek doen wij de volgende aanbevelingen voor de invulling van ontmoetingsplaatsen.

Omdat niet altijd helder is wanneer er sprake is van een ontmoetingsplaats met een vrij inloop-karakter waarbij de ontmoeting voorop staat, of van een steunpunt (besloten ontmoetingsplaats), of wellicht een combinatie daarvan, is het belangrijk dat het beleid van de zorgorganisaties over de invulling van een ontmoetingsplaats helder is.

In aansluiting hierop is het van belang dat alle professionals die betrokken zijn bij mensen met een LVB die individuele begeleiding ontvangen binnen de gemeente Ede goed geïnformeerd blijven over de verschillende ontmoetingsplaatsen die er zijn. De Erbij Horen ontmoetingsgids kan hierbij helpend zijn, zodat begeleiders hun cliënten gericht kunnen ondersteunen in de toeleiding naar een plaats waar ofwel de ontmoeting centraal staat, dan wel een steunpuntfunctie aanwezig is of deelgenomen kan worden aan een open eettafel.

De verschillende zorgorganisaties kunnen vervolgens gezamenlijk een thema-avond organiseren voor de doelgroep over de verschillende ontmoetingsplaatsen die er zijn en uitleg geven over de onderlinge verschillen. Ook kan er aandacht gegeven worden aan het nut en de noodzaak van het bezoeken van een ontmoetingsplaats met het oog op de maatschappelijke ontwikkelingen.

Mensen hebben elkaar in de huidige samenleving steeds meer nodig. Je moet dan ook het lef hebben om elkaar te laten zien dat je kwetsbaar bent en hulp dúrft te vragen. De mensen met een LVB die wij hebben geïnterviewd willen precies het omgekeerde; namelijk aan de ander laten zien dat zij de hulp van die ander niet nodig hebben. Dit wordt ook wel vraagverlegenheid genoemd: mensen zijn terughoudend om hulp te vragen omdat zij zich niet afhankelijk willen voelen van een ander.

Omdat uit het onderzoek blijkt dat een grote belemmerende factor zich afspeelt op het interne vlak ofwel binnen de persoonskenmerken van iemand met een LVB, is individuele begeleiding op het betreffende gebied gewenst. Dit kan variëren van ondersteuning in de toeleiding naar een ontmoetingsplaats tot het bespreekbaar maken van niveauverschillen, identificatie met de doelgroep en acceptatie van de eigen beperking. De drempel om naar een ontmoetingsplaats te gaan kan hoog zijn en door een keer mee te gaan kan deze angst verminderen. Het in contact treden met andere mensen is het uitgangspunt van de ontmoeting, maar door de professionals is het niet kunnen vinden van aansluiting acht keer genoemd als belemmerende factor. Dat het verschil in niveau bij de aanwezigen op de ontmoetingsplaats een belemmering is vergt eveneens aandacht in de begeleiding, dit werd door acht respondenten uit de E-interviews aangegeven.

Om bezoekers meer te betrekken bij een ontmoetingsplaats bevelen we aan om hen een autonome rol als gastvrouw/heer toe te bedelen. Dit om verbondenheid te creëren en het gevoel van ‘nodig’ zijn te versterken. Op deze manier ontstaat er een vorm van wederkerigheid die normaliter in relaties van mensen met een LVB vaak ontbreekt.

Wij zijn van mening dat de ontmoetingsplaatsen bijdragen in de steunstructuur van een persoon met een LVB omdat deze het diepste verlangen naar verbondenheid met anderen vervult. Vanwege het feit dat het informele netwerk van mensen met een LVB over het algemeen niet vitaal is, mag dit belang niet onderschat worden.

We sluiten ons rapport af met een fragment uit het lied ‘Mag ik dan bij jou’ van Claudia de Breij.

*“Als er een clubje komt,
Waar ik niet bij wil horen,
Mag ik dan bij jou?
Als er een regel komt
Waar ik niet aan voldoen kan
Mag ik dan bij jou?
En als ik iets moet zijn,
Wat ik nooit geweest ben,
Mag ik dan bij jou?”*

7 Literatuurlijst

Asselt, van-Govers, I., Embregts, P., Hendriks, L., Frielink, N. (2010). *Werken met sociale netwerken in de zorg voor mensen met een lichte verstandelijke beperking* (promotietraject).

Nijmegen: Lectoraat 'Zorg voor mensen met een Verstandelijke Beperking, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN).

Asselt, van-Govers, I., Embregts, P., Hendriks, A.H.C., Wegman, K.M., & Teunisse, J.P. (2014). *Do Social Networks Differ? Comparison of the Social Networks of People with Intellectual Disabilities, People with Autism Spectrum Disorders and Other People Living in the Community*. doi:10.1007/s10803-014-2279-3.

Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Goede, de, M., Julsing, M., Peters, V., & Velden, van der, T. (2013). *Basisboek Kwalitatief onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Breij, de, C. (2011). *Mag ik dan bij jou*. Op Wat ik zeker weet (cd). Breijwerk Producties.

Brenninkmeijer, H.J. (1997). *Basisboek Handicap en samenleving*. Utrecht: De Tijdstroom BV.

Careander. (2014). *Beleidsnotie ambulante begeleiding*. Concept beleidsnotitie juni 2014. Harderwijk: Careander.

CIZ. (2014). *Basisrapportage AWBZ Gemeente Ede*. Geraadpleegd op 15 januari 2015 van <http://ciz.databank.nl/quickstep/QsReportAdvanced.aspx?report=rapport&selcode=0.6438368218950927&geolevel=gemeente&geoitem=228>.

Canon gehandicaptenzorg Nederland. (z.d.). *Debilis mentis*. Geraadpleegd op 12 maart 2015 van <http://canonsociaalwerk.eu/nl>.

De Medewerker (z.d.). *Algemene nieuwsbrief nulde-lijn*. Geraadpleegd op 14 december 2014 van <http://www.demedewerker.nl/de-medewerker/algemene-nieuwsbrief/nulde-lijn>.

Foppen, L. (2010). *Acquiescence en intelligentie: een verband* (master scriptie). Amsterdam: Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Afdeling Pedagogiek en onderwijskunde.

Gemeente Ede. (2013). *Beleidsplan Gemeente Ede, AWBZ/Wmo*. Ede: Gemeente Ede.

Gemeente Ede. (2014). *Eindverslag project Kennismaking met AWBZ-cliënten*. Ede: Gemeente Ede.

Gennep, A., van & Steman, C. (1997). *Beperkte Burgers: Over volwaardig burgerschap voor mensen met verstandelijke beperkingen*. Heerhugowaard: Drukwerk PlatijnCasparie.

Holstvoogd, R. (2006). *Maatschappelijk werk in kerntaken: Een nieuw profiel van de beroepspraktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Kröber, H.R.Th., & Dongen, H.J. van. (1997). *Mensen met een handicap en hun omgeving: Bouwstenen voor anders denken*. Baarn: Uitgeverij Nelissen B.V..

Kröber, H.R.Th., & Dongen, H.J. van. (2011). *Sociale Inclusie: Succes en faalfactoren*. Amsterdam: Uitgeverij Nelissen.

Landelijk kenniscentrum LVB (2014). *Coping LVB*. Geraadpleegd op 2 mei 2014 van <http://www.kenniscentrumlvb.nl/kennisontwikkelen/coping-lv>.

Kwartiermakersgilde (z.d.). Handboek-Kwartiermaker-Wat-is-kwartiermaken.
Geraadpleegd op 8 december 2014 van <http://www.kwartiermakersgilde.nl/wp-content/uploads/2011/12/Handboek-Kwartiermaker-Wat-is-kwartiermaken.pdf>

Kwekkeboom, M.H., & Weert, C.M.C. van. (2008). *Meedoen en gelukkig zijn* (verkenkend onderzoek naar participatie van mensen met een verstandelijke beperking op psychische chronische problemen) Den Haag: SCP & Avans Hogeschool.

Nijgh, L., & Bogerd, A. (2007). *Basisboek ondersteuning aan mensen met een verstandelijke beperking*. Soest: Uitgeverij Nelissen.

NPO Journalistiek/VARA (2015). *Zembla. Aflevering: "Liesbeth kan het niet meer volgen"*
<http://zembla.vara.nl/seizoenen/2015/afleveringen/01-04-2015>.

Riet, van, N. (2006). *Social Work: Mensen helpen tot hun recht komen*. Assen: Koninklijke van Gorcum BV.

Scheffers, M. (2014). *Sterk met een vitaal netwerk: Empowerment en de sociaal netwerkmethodiek*. Bussum: Coutinho.

Schuurman, M. & Zwan, A. van. (2009). *Inclusie, zeggenschap en support*. Antwerpen: Garant-Uitgevers N.V.

Sociaal Cultureel Planbureau (2014). *Zorg beter begrepen (2014-36)*. Gedownload op 9 februari 2015 van <http://scp.nl>.

Verstandelijk Beperkt (z.d.). *Definitie*. Geraadpleegd op 6 december 2014 van <http://www.verstandelijkbeperkt.nl/verstandelijke-beperking/definitie-historie/definitie>.

Verstandelijk Beperkt (z.d.). *Ontwikkeling*. Geraadpleegd op 6 december 2014 van <http://www.verstandelijkbeperkt.nl/verstandelijke-beperking/ontwikkeling/sociale-adaptatie/>

Vereniging gehandicaptenzorg Nederland (z.d.). *Wetsvoorstellen Ratificatie VN-verdrag ingediend bij Tweede Kamer*. Geraadpleegd op 8 mei 2015 van <http://www.vgn.nl/artikel/21119>.

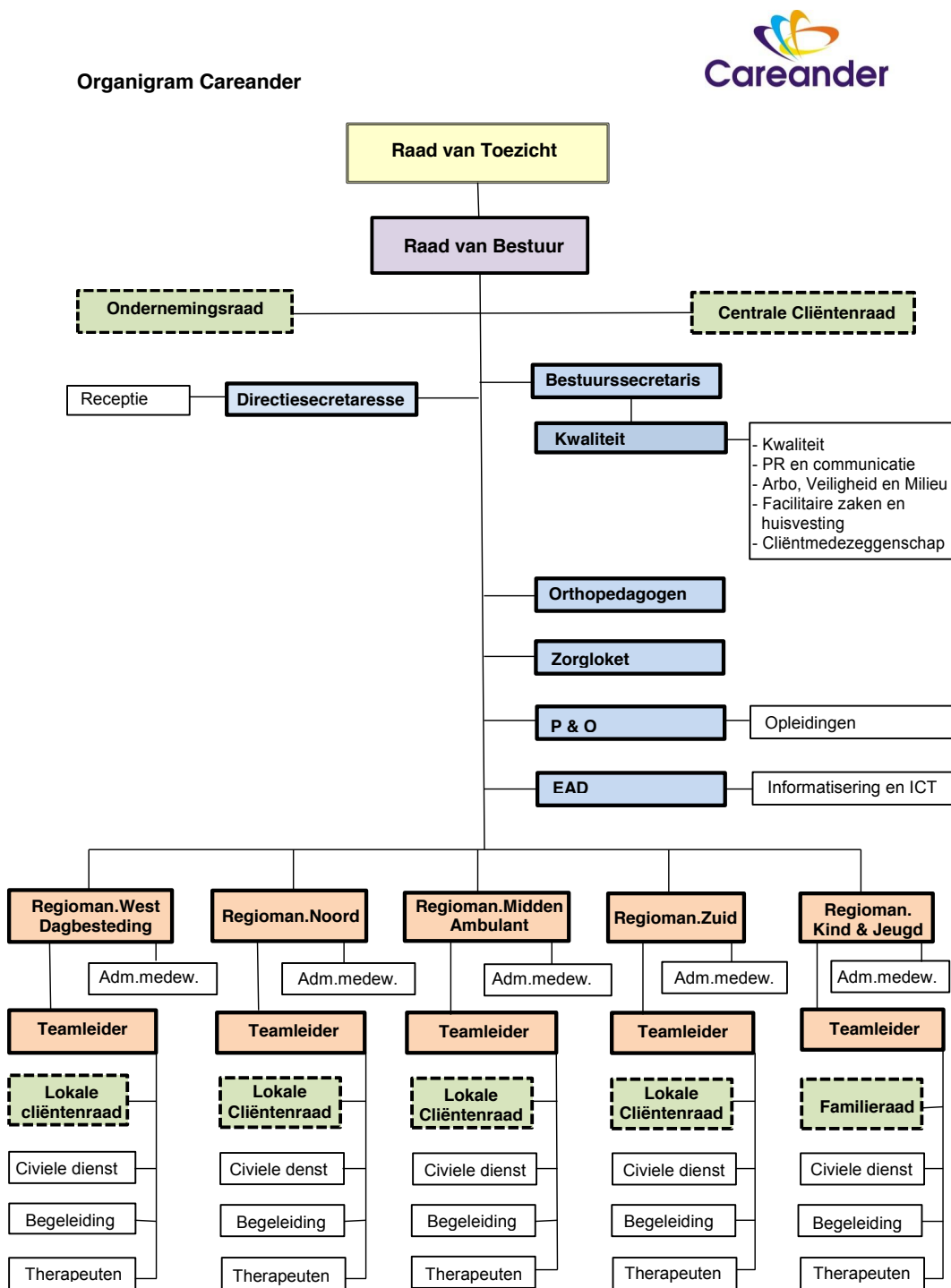
Welstede-Erbij Horen (2015). *Brochure: Ontmoeten en Erbij Horen*. Informatiegids voor mensen met een licht verstandelijke beperking over ontmoetingsplaatsen in de gemeente Ede. Ede: Welstede-Erbij Horen.

Wiese, A. (2006). *Vraaggestuurde ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking: 31 thema's voor de supportmedewerker*. Soest: Uitgeverij Nelissen.

Wilken, J.P. (2007). *Zorg en ondersteuning in de samenleving*. Voorwaarden voor succesvolle vermaatschappelijking van de gehandicaptenzorg. Amsterdam: Uitgeverij SWP Kenniscentrum Sociale Innovatie, Hogeschool Utrecht.

8 Bijlagen

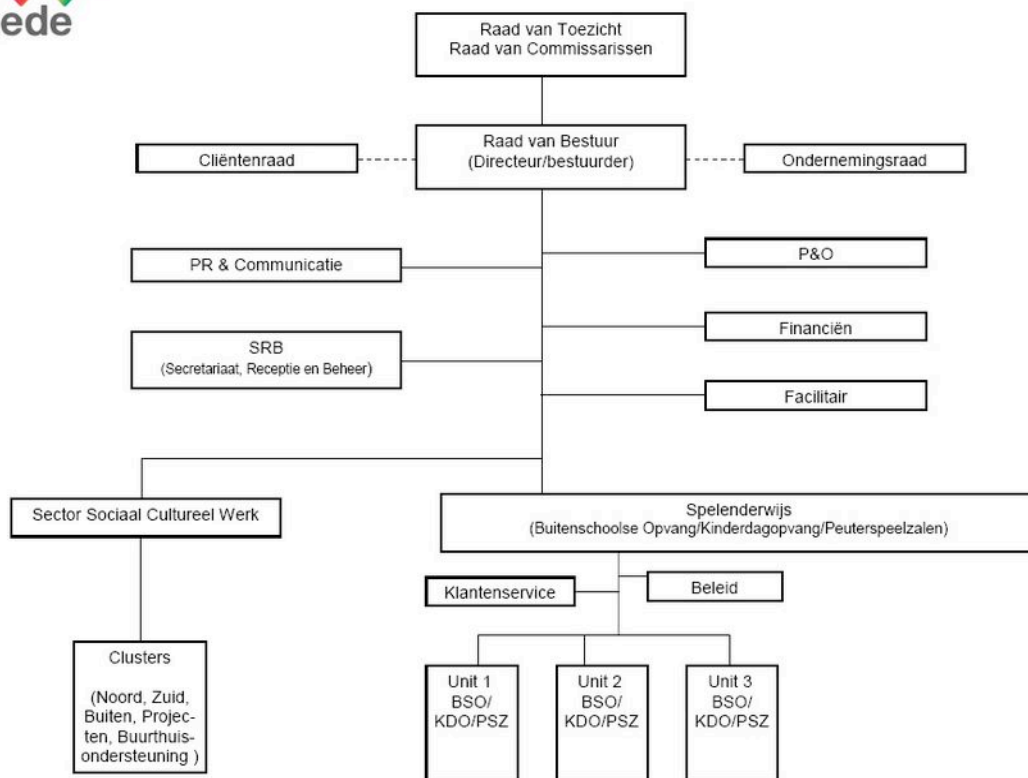
Bijlage 1: organigram Careander

Bijlage 2: organigram Welstede

Organigram

Juli 2013

Bijlage 3: wervingsmateriaal respondenten

Heb je een licht verstandelijke beperking?
Woon je zelfstandig met ambulante ondersteuning?

WIJ ZIJN OP ZOEK NAAR JOU!

Wie zijn wij?

Wij zijn Corrinne en Youetta.

Corrinne werkt bij Careander en Youetta werkt bij Welstede.

Wij zitten allebei op school
en doen samen een onderzoek naar
de verschillende ontmoetingsplaatsen in Ede.

Voor ons onderzoek willen wij graag met jou praten.

Wil jij ons helpen?

Wij willen graag met jou een afspraak
maken om te **praten over mensen en
organisaties die jou helpen** als je ergens
vragen over hebt of een probleem hebt.

Wij kunnen **bij jou thuis** komen om te
praten maar als je het fijner vindt om
ergens anders af te spreken is dat ook
mogelijk.

Het gesprek duurt ongeveer
1 uur en alles wat je ons vertelt blijft
geheim.

Je begeleider weet van ons onderzoek
en kan je helpen als je dat wilt om een
afspraak met ons te maken.

Als je een **afspraak** wilt maken of **meer
wilt weten** over ons onderzoek, dan mag
je Youetta of Corrinne hierover bellen.

Heb je nog vragen of wil je je opgeven?

Youetta (06) 53 23 92 40
Corrinne (06) 55 85 27 66

Mailen mag ook:
ykamminga@welstede.nl
c.vanpommeren@careander.nl

Als dank voor het gesprek krijg je van
ons een **cadeautje**.

Graag tot ziens!

(Verzonden per mail 26 februari 2015)

Beste ambulant begeleiders,

Vorige week hebben wij u via de mail ervan op de hoogte gesteld dat wij in opdracht van Welstede en Careander een onderzoek doen naar ontmoetingsplaatsen in Ede voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Met dit onderzoek willen onze opdrachtgevers richting geven aan de invulling van diverse ontmoetingsplaatsen in Ede om aan te kunnen sluiten bij de verwachting van de professionals en de behoefte van de doelgroep.

Momenteel zijn we bezig met het interviewen van (uw) cliënten maar wij willen ook graag informatie van professionals. Daarom doen wij een beroep op u en hebben 2 vragen:

1. Wilt u via onderstaande link de enquête invullen? Het betreft een anonieme, afgebakende enquête, die niet al te veel tijd in beslag neemt;
2. Wit u deze mail doorsturen naar uw collega-ambulant-begeleiders voor zover deze niet als geadresseerde zijn genoemd in deze mail?

Klik onderstaande link aan om naar de enquête te gaan:

<http://www.thesistools.com/web/?id=452174>

Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Op voorhand bedankt voor het meedoen en doorsturen.

Met een hartelijke groet,

Youetta Kamminga & Corrinne van Pommeren

Contactgegevens

E: ykamminga@welstede.nl

T: (06) 53 23 92 40

E: c.vanpommeren@careander.nl

T: (06) 55 85 27 66

Bijlage 4: protocol interview face-to-face inclusief topics

Onderzoek om kennis en inzicht te krijgen over de rol van de ontmoetingsplaatsen in de steunstructuur van mensen met een LVB

Achtergrondinformatie respondent	
Geslacht	M / V
Leeftijd	
Samenstelling huishouding	Alleen- / samenwonend
Bezoekt wel/geen ontmoetingsplaats	
Naam begeleidende instelling/ Frequentie begeleiding (uren per week)	

Introductie interview (tijdsduur ongeveer 10 minuten)	
Vertrouwelijkheid	Toestemming vragen om audio-opnames te maken, zodat we de gegevens op een later tijdstip volledig kunnen uitwerken. Deze opnames worden na afronding van afstudeeronderzoek vernietigd. De gegevens uit de interviews worden vervolgens anoniem geanalyseerd. Opname starten. Toestemming op band voor opname: we hebben toestemming voor de opname.
Intro	Blij dat u mee wilt doen aan dit onderzoek en interview en daarvoor tijd wilt vrijmaken. Voorstellen, zelf en de geïnterviewde
Uitleg doel	Onze opdrachtgevers Careander en Welstede proberen met dit onderzoek kennis en inzicht te krijgen over de rol van de ontmoetingsplaatsen in de steunstructuur (het netwerk) van mensen met een LVB.
Respondenten	Mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen.
Afronding intro	Vragen?

Kern van het interview (tijdsduur ongeveer 40 minuten)	
Start	Aangeven dat het interview gaat starten
Hoe ziet het informele sociale netwerk er uit?	<i>Topic: het informele sociale netwerk.</i> <i>Vragen:</i> - Heeft u familie? - Hoe vaak ziet u uw familieleden? - Wat doet u met uw familie? - Heeft u vrienden? - Waar heeft u die vrienden leren kennen? - Wat doet u samen met uw vrienden? - Hoe is het contact met de burens? - Heeft u een vrijwilliger of een 'maatje' waarmee u afsprekt? - Bent u lid van een kerk? - Zo ja, ziet u andere gemeenteleden ook wel eens buiten de

	kerk om? - Met welke mensen komt u verder nog in contact? (buiten het werk/ de dagbesteding om) - Maakt u gebruik van social media? (in het gesprek toelichten) - Als u ergens mee zit, bij wie kunt u dan terecht? <i>Tussentijds en afsluitend samenvatten; vraag: heb ik het goed begrepen dat....? (Tijdsduur ongeveer 10 minuten)</i>
Op welke wijze wordt er invulling gegeven aan de dag	<i>Topic: dagbesteding/werk.</i> <i>Vragen:</i> - Wat doet u overdag? - Ziet u tijdens de dagbesteding/het werk andere mensen? - Zo ja, wie ziet u dan? - Heeft u buiten het werk/de dagbesteding contact met collega's? - Zo ja, waar en wanneer ziet u elkaar? - Als u ergens mee zit op de dagbesteding/het werk, bij wie kunt u dan terecht? - Welke hobby's heeft u? (denk ook aan sport) <i>Tussentijds en afsluitend samenvatten; vraag: heb ik het goed begrepen dat....? (Tijdsduur ongeveer 6 minuten)</i>
Op welke wijze wordt begeleiding ontvangen	<i>Topic: begeleiding.</i> <i>Vragen:</i> - Hoe heet uw persoonlijk begeleider? - Waarmee helpt hij/zij u? - Hoe vaak ziet u uw begeleider? - Waar spreekt u met hem/haar af? - Ambulante begeleiding valt sinds januari onder de Wmo en dus de gemeente Ede. Is er voor u iets veranderd? En zo ja, wat is er veranderd? (Dit is voor Siza, 's Heeren Loo en Humanitas DHM cliënten wellicht niet duidelijk. In het gesprek toelichten) <i>Tussentijds en afsluitend samenvatten; vraag: heb ik het goed begrepen dat....? (Tijdsduur ongeveer 6 minuten)</i>
Op welke wijze is men betrokken bij ontmoetingsplaatsen	<i>Topic ontmoetingsplaatsen.</i> <i>Vragen:</i> - In Ede zijn ontmoetingsplaatsen waar u naar toe zou kunnen gaan. Kent u (een van) deze plaatsen? - Weet u wat u hier kunt doen? - Gaat u naar een ontmoetingsplaats toe? - <u>Zo ja</u>, hoe vaak, welke en wat doet u daar? - <u>Wat vindt u daar leuk aan?</u> - <u>Wat vindt u niet leuk aan de ontmoetingsplaats?</u> - <u>Wie ontmoet u daar?</u> - Als u ergens mee zit, kunt u dat dan bespreken tijdens uw bezoek aan de ontmoetingsplaats? - Als u de baas zou zijn van een ontmoetingsplaats, wat zou u daar dan willen organiseren? - <u>Zo nee</u>, de namen noemen van de ontmoetingsplaatsen en de vraag nogmaals stellen. Indien plaatsen niet bezocht worden, uitleg geven over ontmoetingsplaatsen. - Wat houdt u tegen om naar een ontmoetingsplaats te gaan? - Wat zou maken dat u er wel naar toe zou gaan? - Zou u er wel naar toe gaan als er iemand met u mee zou gaan?

- Zo ja, wie wilt u dan dat er met u meegaat?
 - Zo nee, wat maakt dat u niet zou gaan?
 - Als u de baas zou zijn van een ontmoetingsplaats, wat zou u daar dan willen organiseren?
- Tussentijds en afsluitend samenvatten; vraag: heb ik het goed begrepen dat...? (Tijdsduur ongeveer 10 minuten)*

Afronding interview (tijdsduur ongeveer 10 minuten)

Afsluiting interview

- Wilt u nog iets toevoegen aan het gesprek?
- Zijn er dingen niet aan bod gekomen die u wel belangrijk vindt voor dit onderzoek?
- Wat vond u van het interview?

Uitleg vervolg

- Dit interview wordt letterlijk uitgetypt en vervolgens anoniem verwerkt.
- Ook mensen die van een andere zorgorganisatie begeleiding ontvangen worden geïnterviewd.
- Wij maken een verslag van alle interviews en gaan dit met Careander en Erbij Horen bespreken.
- Het kan zijn dat u na dit interview niets merkt van wat we besproken hebben.

Bedanken voor interview

- Wij willen u bedanken voor het interview en de tijd die u hebt willen vrijmaken.
- Presentje overhandigen.

Als er nog vragen zijn

- Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u met één van ons contact opnemen. (*Contactlijst met telefoonnummer en mailadres van Corrinne en Youetta achterlaten*).

Rol en taak

Interviewer 1

- Inhoudelijke leiding van gesprek.
- Stelt vragen aan de hand van de topiclijst en vraagt zo nodig door.
- Probeert de betrokkene te activeren.
- Afsluitend en tussentijds samenvatten.

Interviewer 2

- Bewaakt tijd.
- Bewaakt of alle onderwerpen voldoende en concreet aan bod zijn geweest.
- Als tijdens het interview wordt afgesproken dat er later op iets wordt teruggekomen, dit noteren en onthouden.
- Ingrijpen als andere interviewer leiding verliest
- Springt waar nodig in met verdiepende vragen.
- Noteert belangrijke punten in proces en observeert en noteert zo nodig lichaamstaal.
- Geeft naderhand feedback op interview.

Bijlage 5: protocol E-interview (professionals) inclusief topics

Onderzoek om kennis en inzicht te krijgen over de rol van de ontmoetingsplaatsen in de steunstructuur van mensen met een LVB

Achtergrondinformatie respondent	
Naam begeleidende instelling	
Betrokken bij ontmoetingsplaats Indien ja, welke en in welke hoedanigheid?	Ja/Nee

Schriftelijke introductie	
Intro	Blij dat u mee wilt doen aan ons onderzoek en daarvoor tijd wilt vrijmaken om middels dit e-interview onze vragen te beantwoorden. Voorstellen onderzoekers.
Uitleg doel	Onze opdrachtgevers Careander en Welstede proberen met dit onderzoek kennis en inzicht te krijgen over de rol van de ontmoetingsplaatsen in de steunstructuur van mensen met een LVB.
Respondenten	Begeleiders van mensen met een LVB met een indicatie voor individuele begeleiding die zelfstandig wonen in de gemeente Ede.
Privacy / anonimiteit	De e-respons wordt na afronding van het afstudeeronderzoek vernietigd. De gegevens uit de e-interviews worden anoniem geanalyseerd.

Kern van het interview	
<i>Topic: ontmoetingsplaatsen</i>	
Bekendheid met ontmoetingsplaatsen	<i>Vraag:</i> In Ede zijn verschillende ontmoetingsplaatsen voor onder andere mensen met een licht verstandelijke beperking. Kent u deze plaatsen? Zo ja, welke?
Cliënt en ontmoetingsplaats	<i>Vraag:</i> Hoeveel cliënten begeleidt u? Bezoeken uw cliënten deze ontmoetingsplaatsen? <u>Zo ja:</u> - hoeveel van uw cliënten? - welke ontmoetingsplaats(en) - welke activiteit(en)? - met welk doel bezoeken zij de ontmoetingsplaats(en)? Licht uw antwoord toe. <u>Zo nee:</u> - waarom niet?

Belemmerende factoren	<i>Vraag:</i> Wat zijn volgens u belemmerende factoren voor een cliënt om een ontmoetingsplaats te bezoeken?
Bevorderende factoren	<i>Vraag:</i> Wat zijn volgens u bevorderende factoren voor een cliënt om een ontmoetingsplaats te bezoeken?
Mening over ontmoetingsplaatsen	<i>Vraag:</i> Wat vindt u van deze ontmoetingsplaatsen? Vindt u dat deze ontmoetingsplaatsen bijdragen in de steunstructuur van uw cliënt? Motiveer uw antwoord. Kunt u tot slot een top en een tip formuleren?

Afronding interview

Uitleg vervolg	De antwoorden uit dit e-interview worden letterlijk overgenomen en indien nodig geanonimiseerd. Ook bij andere zorgorganisaties worden e-interviews afgenomen. De verzamelde data wordt gecodeerd, geanalyseerd en gebruikt om antwoord te geven op de hoofdvraag van dit onderzoek: <i>'Waar moeten ontmoetingsplaatsen aan voldoen om deel uit te maken van de steunstructuur van mensen met een LVB die zelfstandig wonen in de gemeente Ede en individuele begeleiding ontvangen?'</i>
Bedanken voor interview	Wij willen u bedanken voor het beantwoorden van de vragen en de tijd die u hebt willen vrijmaken. Na afronding van het onderzoek wordt u uitgenodigd voor het bijwonen van de eindpresentatie op 4 juni 2015.

Bijlage 6: definiëring kernlabels en codering

Definiëring kernlabels	
1. Steunstructuur respondent met LVB	Onder dit kernlabel vallen alle fragmenten die gaan over het informele sociale netwerk, algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen van de respondent met LVB.
2. Bekendheid met ontmoetingsplaats(en)	Dit kernlabel omvat alle fragmenten die gaan over de ervaring en bekendheid met ontmoetingsplaatsen in Ede van zowel de respondenten met een LVB als ook de ervaringen van de professionals.
3. Activiteiten en daginvulling	De tekstfragmenten binnen dit kernlabel laten zien hoe de daginvulling van de respondenten met een LVB eruit ziet op het vlak van werk/dagbesteding, vrijwilligerswerk en vrije tijdsbesteding.
4. Verwachtingen ontmoetingsplaatsen	Onder dit kernlabel vallen alle tekstfragmenten die gaan over welke verwachtingen mensen met een LVB hebben van ontmoetingsplaatsen.
5. Bevorderende factoren	Dit kernlabel is min of meer verbonden met kernlabel 5. Het verschil tussen deze twee kernlabels is dat bij kernlabel 5 in algemene zin gevraagd is naar wat er in een ontmoetingsplaats geboden wordt terwijl bij dit kernlabel (6) alle tekstfragmenten zijn terug te vinden die wat zeggen over de persoonlijke wens van de respondenten met LVB ten aanzien van de invulling van een ontmoetingsplaats, als ook vanuit het oogpunt van de professionals gezien.
6. Belemmerende factoren	Dit kernlabel omvat alle punten die door de respondenten met een LVB en de professionals genoemd zijn als belemmerend voor het bezoeken van een ontmoetingsplaats.
7. Wmo	Onder dit kernlabel vallen alle fragmenten die gaan over de Wmo.

De interviews zijn gecodeerd zodat er in de uitwerking van de deelvragen 1 (gedeeltelijk), 2, 3 en 4 verwezen kan worden naar de fragmenten die in het labelschema zijn opgenomen. In onderstaande tabel is de codering van de persoonlijke interviews en de E-interviews weergegeven.

Codering	
Volwassenen (21+) met LVB (face-to-face)	Ri1, Ri2, Ri3, Ri4, Ri5, Ri6, Ri7, Ri8, Ri9, Ri10, Ri11
Professionals (E-interview)	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P19, P20

In het bronnenboek zijn alle tekstfragmenten opgenomen en voorzien van labels en codes.

Bijlage 7: bronnenboek

Tot onderhavig rapport behoort een digitaal bronnenboek, bestaande uit:

1. de map dataverzameling;
2. het document kernlabels interviews (Excel-bestand);
3. het document overzicht data (Excel-bestand).

Ad 1.

De map dataverzameling is vervolgens weer onderverdeeld in vier mappen, te weten:

- e-interview (met bewerkte en ruwe onbewerkte data verkregen vanuit het e-interview);
- informele gesprekken (met verslagen van informele gesprekken);
- interviews onbewerkt (met ruwe onbewerkte data verkregen vanuit de face-to face interviews);
- veldonderzoek (met verslagen van de veldonderzoeken).

Ad 2.

Het document kernlabels bevat alle bewerkte en gecodeerde tekstfragmenten (in totaal 343 fragmenten, genummerd Ri1.1 tot en met Ri11.34.) De definiëring van de kernlabels en de codering is opgenomen als bijlage 6. Met de ingebouwde filters kunnen tabelgegevens gefilterd worden.

Ad 3.

Het document 'overzicht data' bevat een tabblad met een compleet overzicht waarop in één oogopslag de verkregen data inzichtelijk worden gemaakt. Via een hyperlink kunnen deze data geraadpleegd worden. De data zijn in te zien door de map dataverzameling te openen. Het labelproces wordt inzichtelijk gemaakt in de tabbladen 2 tot en met 12.

Het digitale bronnenboek wordt samen met het rapport ingeleverd ten behoeve van de beoordeling van het onderzoek door de betrokken docenten van de Christelijke Hogeschool Ede en is op afroep beschikbaar voor de opdrachtgevers.